

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

**KIRSAL ALANDA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN DESTEKLENMESİNDE
KOOPERATİFÇİLİĞİN ROLÜ (AMASYA-ÇORUM İLLERİ ÖRNEĞİ)**

Araş. Gör. Nur İlkay SÖNMEZ

Doç. Dr. Nuray KIZILASLAN

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi ABD’nda yürütölmüş
“Yüksek Lisans Tezi” dir

ISBN 978-605-4672-37-0

TEPGE YAYIN NO 212

ÖZET

Bu araştırmada Türkiye’de Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının önderliğinde kurulan ortaklarının kadınlardan oluştuğu Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, Türkiye genelinde 29 kooperatif bulunmaktadır. Bu amaçla, Amasya İli Şeyhsadi Köyü ve Çorum İli Köprübaşı Köyünde bulunan, kırsal kadınlar tarafından kurulan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri örneğe alınmıştır. Araştırma verileri Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye 117 ortak ile yapılan anket çalışmasından oluşturulmuştur. Araştırmada farklı köylerde bulunan kooperatiflere ortak çiftçiler karşılaştırılmıştır. Verilerin istatistiksel olarak analizinde Khi-kare ve *t-testi* kullanılmıştır. Araştırmada, kooperatif ortaklarının sosyo-ekonomik özellikleri, kooperatif ve girişimcilik kavramları ile ilgili bilgileri, kooperatiflerin ortaklarına sağladığı imkanlar, kooperatiflerin amacı, ortakların kooperatifle ilgili beklentileri, kooperatifleşme bilinci, kooperatifleşme başarısı incelenmiş ve bu özelliklerin farklı köylerde bulunan kooperatif ortaklarına etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, farklı illere ait köylerde bulunan kooperatiflerin ortaklarının, ürünlerinin kooperatif aracılığıyla pazarlanması, eşlerinin ekonomik kararlar alırken danışması, kazançlarını değerlendirme, kooperatif dışında yaptıkları iş, köydeki insanlar tarafından desteklenme, sosyal güvence kaynağı, kooperatif hakkındaki bilgi kaynakları, kooperatifin tanımını bilme, kooperatifle ilgili beklentilerin gerçekteşme durumları, kooperatifte en çok sözü geçen kişi, gelirleri üzerindeki etkisi, kooperatifle birlikte et süt ürünlerini işleyecek bir işletme kurduklarında çalıştırabilmeleri, kooperatifte aktif bir şekilde çalışma durumları, pazara dönüklük oranları ve brüt üretim değerleri bakımından aralarında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Özellikle kırsal kadın kooperatiflerinin yaygınlaştırılması için tarımsal yayım çalışmalarına ağırlık verilmesi gerektiği düşünölmektedir.

Anahtar Kelime: Kırsal alanda kadın, Kooperatifçilik, Girişimcilik, Destekleme, Yayım

ABSTRACT

This study was considered that Agricultural Development Cooperatives partners are women that established under the leadership of the Ministry of Food Agriculture and Livestock in Turkey. In this context, there are 29 cooperatives in Turkey. To this end, Agricultural Development Cooperatives established by rural women were sampled from Amasya province Seyhsadi village and Çorum province Köprübaşı village. The research data were collected from 117 joint Agricultural Development Cooperative members with survey. In this study, cooperative common farmers lived in different villages were compared. Statistical analysis such as Chi-square and t-test was used. In this study, socio economic characteristics of cooperative partners, cooperative and information related to the concepts of entrepreneurship, opportunities provided by partners of cooperatives, cooperative partners' expectations, awareness of cooperatives, success of cooperatives were examined and the effects of these features were investigated on the situated cooperative partners in the different villages. As a result of research, the cooperative partners lived in two villages of different the provinces, the marketing of products through the cooperatives, counseling the spouses ideas in making economic decision, earning evaluation, their work outside of the cooperative, supported by the village people, source of social security, sources of information about cooperative, to know the definition of the cooperative, situations of the realization of expectation about cooperative, the most influential person in cooperative, the impact on revenues, when they established a business for process dairy-meat products with cooperative, changes to run it, the employment status of an active in the cooperative, in terms of market rotation rates and gross value of production were a significant relationship between them. In particular, thought that agricultural extension activities should be given weight for promote rural women's cooperatives.

Anahtar Kelime: Women in rural areas, Cooperatives, Entrepreneurship, Supporting, Extension

İÇİNDEKİLER

ÖZET	
ABSTRACT	
İÇİNDEKİLER	i
TABLolar DİZİNİ	iv
KISALTMALAR DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR.....	4
2. 1. Kooperatifin Tanımı	4
2. 2. Kooperatifçiliğin İlkeleri.....	4
2. 2. 1. Gönüllü ve Açık Üyelik	4
2. 2. 2. Demokratik Yönetim.....	4
2. 2. 3. Üyelerin Ekonomik Katılımı	4
2. 2. 4. Özerklik ve Tarafsızlık.....	4
2. 2. 5. Eğitimin Geliştirilmesi	4
2. 2. 6. Kooperatif İçinde İşbirliği.....	4
2. 2. 7. Topluma Karşı Sorumluluk.....	5
2. 3. Türkiye’de Kooperatifçiliğin Gelişimi.....	5
2. 3. 1. Tarımsal Amaçlı Kooperatifler	5
2. 3. 1. 1. Tarımsal Kalkınma Kooperatifi.....	6
2. 3. 1. 2. Sulama Kooperatifi	6
2. 3. 1. 3. Su Ürünleri Kooperatifi.....	6
2. 3. 1. 4. Pancar Ekicileri Kooperatifi.....	6
2. 4. Kadın Girişimciliği Kavramı.....	6
2. 5. Türkiye’de Kırsal Alanda Kadın Girişimciliği ve Kırsal Kadınlar Tarafından Kurulan Kooperatifler	7
2. 6. Konu İle İlgili Daha Önce Yapılmış Çalışmalar	10
3. MATERYAL VE METOT.....	16
3. 1. Materyal	16
3. 1. 1. Amasya İli Şeyhsadi Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi.....	16
3. 1. 2. Çorum İli Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	16
3. 2. Metot	16
3. 2. 1. Verilerin Toplanması Aşamasında İzlenen Metot.....	16
3. 2. 2. Örneklem Yönteminde Uygulanan Metot	17
3. 2. 3. Verilerin Analizinde Uygulanan Metot.....	17
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	20
4. 1. Araştırma Alanına İlişkin Bilgiler.....	20
4. 1. 1. Amasya İli Şeyhsadi Köyü Hakkında Genel Bilgiler.....	20
4. 1. 1. 1. Şeyhsadi Köyü Yerleşim Yeri ve Sınırları	20
4. 1. 1. 2. Nüfus	20
4. 1. 1. 3. İklim	20
4. 1. 1. 4. Bitkisel ve Hayvansal Üretim.....	20
4. 1. 1. 5. Eğitim, Sağlık, Altyapı.....	20
4. 1. 1. 6. Sosyal Durum.....	21
4. 1. 2. Çorum İli Köprübaşı Köyü Hakkında Genel Bilgiler.....	21
4. 1. 2. 1. Köprübaşı Köyü Yerleşim Yeri ve Sınırları.....	21
4. 1. 2. 2. Nüfus	21
4. 1. 2. 3. İklim	21
4. 1. 2. 4. Bitkisel ve Hayvansal Üretim.....	21
4. 1. 2. 5. Eğitim, Sağlık, Altyapı.....	21

4. 1. 2. 6. Sosyal Durum	21
4. 2. Kooperatif Ortaklarının Genel Durumları	22
4. 2. 1. Ortakların Yaş Durumları	22
4. 2. 2. Ortakların Eğitim Durumu.....	23
4. 2. 3. Ortakların Medeni Durumu	23
4. 2. 4. Ortakların Aile Şekli.....	24
4. 2. 5. Bitkisel Üretimde Yapılan Faaliyetler	25
4. 2. 6. Hayvansal Üretimde Yapılan Faaliyetler.....	26
4. 2. 7. Ürünlerin Kooperatif Aracılığıyla Pazarlanması	26
4. 2. 8. Eşlerinin Ortaklara Ekonomik Kararlar Alırken Danışması.....	27
4. 2. 9. Ortakların Kazançlarını Değerlendirmesi.....	28
4. 2. 10. Ortakların Kooperatif Dışında İşlerle Uğraşma Durumları	28
4. 2. 11. Ortakların Eşlerini Destekleme Durumu	29
4. 2. 12. Ortakların Üye Olurken Köydeki İnsanlar Tarafından Desteklenmesi	30
4. 2. 13. Sosyal Güvence	31
4. 2. 14. Sosyal Güvence Kaynağı.....	32
4. 2. 15. Sosyal Güvencesinden Faydalanılan Kişi.....	33
4. 2. 16. Ortakların Sosyal Güvence Konusundaki Bilgisi	33
4. 2. 17. Ortakların Kooperatifteki Görevleri	34
4. 2. 18. Kooperatif Kelimesinin Ortaklar Tarafından Duyulduğu Yıl.....	34
4. 2. 19. Ortakların Kooperatif Kelimesini İlk Olarak Duydukları Kaynak	35
4. 2. 20. Kooperatif Hakkında Bilgi Toplama	36
4. 2. 21. Kooperatif Hakkındaki Bilgi Kaynakları.....	36
4. 2. 22. Kooperatife Ortak Olmaya Karar Verme	37
4. 2. 23. Ortakların Kooperatife Ortak Olmadan Önce Yakın Çevrelerindeki Kooperatif Çalışmalarını Görmeleri	37
4. 2. 24. Kooperatife Ortak Olmadan Önce Yakın Çevrelerindeki Kooperatiflerin Ortaklarıyla Görüşme	38
4. 2. 25. Ortakların Kooperatifçiliğin Tanımını Bilme Durumu.....	39
4. 2. 26. Kooperatiflerin Amaçları.....	40
4. 2. 27. Ana Sözleşmeyi Okuyup-Okumama	40
4. 2. 28. Genel Kurul Toplantılarına Katılım Düzeyi	41
4. 2. 29. Yönetim Kuruluna Katılım Süreleri	42
4. 2. 30. Yönetim Kurulu Kararlarını Olumlu Bulup Bulmama Durumu.....	43
4. 2. 31. Kooperatifin Yaptığı Eğitim Çalışması veya Kursu Katılma	44
4. 2. 32. Eğitim Çalışması Yapılmasını İsteme	45
4. 2. 33. Kooperatife Ortak Olurken Mikro Krediden Yararlanma	46
4. 2. 34. Ortakların Kooperatiften Beklentileri.....	46
4. 2. 35. Kooperatiften Beklentilerin Gerçekleşme Durumu	47
4. 2. 36. Kooperatife Ortak Olurken Devlet Desteğinden Yararlanma.....	47
4. 2. 37. Desteklerden Yararlananların Destek Biçimi	48
4. 2. 38. Ortağı Olunan Kooperatifte En Çok Sözü Geçen Kişi	48
4. 2. 39. Mevcut Yönetimden Memnun Olup Olmama	49
4. 2. 40. Kooperatif ile İlgili Konularda Eşinin Olumsuz Bulduğu Bir Kararda Fikrini Değiştirme	50
4. 2. 41. Kooperatifin Ortaklarına Sağladığı Hizmetler.....	50
4. 2. 42. Kooperatifin Ortaklarına Girdi Temininde Bulunma Durumu	51
4. 2. 43. Kooperatifin Ortaklarına Sağladığı Tarımsal Girdiler.....	51
4. 2. 44. Kooperatifin Ortak Dışındaki Kişilere Girdi Temininde Bulunma Durumu	52
4. 2. 45. Kooperatifin Sağladığı Hizmetlerin Yeterliliği	52
4. 2. 46. Kooperatifin Ortak Geliri Üzerindeki Etkisi	53

4. 2. 47. Ortakların Kooperatifle Birlikte Et-Süt Ürünlerini İşleyecek Bir İşletme Kurmak İstemeleri.....	53
4. 2. 48. İşletme Kurmada Kooperatif Sermayesinin Yeterlilik Durumu.....	54
4. 2. 49. Ortakların Kooperatifle Birlikte Et-Süt Ürünlerini İşleyecek Bir İşletme Kurduklarında Çalıştırabilmeleri.....	54
4. 2. 50. Kooperatif Hizmetinden Yararlananlar	56
4. 2. 51. Kooperatiflerin Başarı Durumu.....	56
4. 2. 52. Kadın Ortakların Aktif Bir Şekilde Çalışma Durumları.....	57
4. 2. 53. Ortakların Kooperatifteki Ortaklık Payını Yükseltip Yükseltmemeye Durumu	58
4. 2. 54. Ortakların Kar Alma Durumları	58
4. 2. 55. Kooperatiflerin Ortaklara Sağladığı Yıllık Kar Miktarı	59
4. 2. 56. Kooperatiflerin Sivil Toplum Kuruluşları ile Ortak Bir Çalışma Yapıp Yapmamaları Durumu	59
4. 2. 57. Kooperatifin Asıl İş Dışında Ortakların Kooperatifte Yapmak İstediklerinden Vazgeçiren Nedenler	60
4. 2. 58. Ortakların Girişimcilik Kavramını Bilme Durumları.....	61
4. 2. 59. Girişimcilik Kavramını Bilen Ortakların Tanımları.....	61
4. 2. 60. Girişimcide Olması Gereken Özellikler	62
4. 2. 61. Girişimci için En Önemli Özellikler	62
4. 2. 62. Bir İş Kurmak ve Bu İşte Başarılı Olmak için En Önemli Unsur	63
4. 2. 63. Kadın Girişimcilerin Girişimcilikte Kilit Becerileri.....	63
4. 2. 64. Kadınları Girişimci Olmaya İten Nedenleri	64
4. 2. 65. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Engeller.....	64
4. 2. 66. Ortakların Kendini Girişimci Olarak Görüp Görmeme Durumu	65
4. 2. 67. Ortakların Kendilerini Girişimci Olarak Tanımlama Durumları.....	65
4. 2. 68. Yetiştirilen Tarla Ürünleri.....	66
4. 2. 69. Arazi Tasarruf Durumları.....	67
4. 2. 70. Hayvan Varlığı	67
4. 2. 71. Toplam Brüt Üretim Değeri	68
4. 2. 72. Pazara Dönüklük Oranları.....	69
4. 2. 73. Erkek Ortakların Kooperatife Ortak Olmalarının Nedenleri.....	70
4. 2. 74. Erkek Ortakların Kooperatifin Başarılı Olacağına İnanıp İnanmama Durumu.....	71
4. 2. 75. Erkek Ortakların, Kadın Ortakların Kooperatife Katkısı Olduğunu Düşünüp-Düşünmeme Durumu	71
4. 3. Kooperatif Başkanlarından Elde Edilen Bilgiler.....	72
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	74
KAYNAKLAR	78

TABLolar DİZİNİ

TabloSayfa

Tablo 1. Ortakları Kadın Üyelerden Oluşan Tarımsal Amaçlı Kooperatifler.....	9
Tablo2. Yaş	22
Tablo3. Eğitim Durumu	23
Tablo4. Medeni Durum.....	24
Tablo5. Aile Şekli	25
Tablo6. Bitkisel Üretimde Yapılan Faaliyetler	25
Tablo7. Hayvansal Üretimde Yapılan Faaliyetler.....	26
Tablo8. Ürünleri Kooperatif Aracılığıyla Pazarlanması Durumu.....	27
Tablo9. Eşlerinin Ortaklara Ekonomik Kararlar Alırken Danışma Durumu	27
Tablo10. Ortakların Kazançlarını Değerlendirme Durumu	28
Tablo 11. Ortakların Kooperatif Dışında Yaptıkları İş Durumları	29
Tablo 12. Ortakların Kooperatif Dışında Uğraştıkları İşleri.....	29
Tablo 13. Ortakların Eşlerini Destekleme Durumu	30
Tablo 14. Eşlerinin Desteklediği Ortakların Destek Şekli	30
Tablo 15. Ortakların Üye Olurken Köydeki İnsanlar Tarafından Desteklenme Durumu.....	31
Tablo 16. Üye Olurken Ortakları Destekleyen Köydeki İnsanların Destek Şekli	31
Tablo 17. Sosyal Güvence	32
Tablo 18. Sosyal Güvence Kaynağı.....	32
Tablo 19. Sosyal Güvencesinden Faydalanılan Kişi.....	33
Tablo 20. Ortakların Sosyal Güvence Konusunda Bilgi Durumu	34
Tablo 21. Ortakların Kooperatifteki Görevleri	34
Tablo 22. Ortakların Kooperatif Kelimesini Duydukları Yıl.....	35
Tablo 23. Ortakların Kooperatif Kelimesini İlk Duydukları Kaynak.....	35
Tablo 24. Kooperatif Hakkında Bilgi Toplama Durumu.....	36
Tablo 25. Kooperatif Hakkındaki Bilgi Kaynakları.....	37
Tablo 26. Kooperatife Ortak Olmaya Karar Verme Zamanı	37
Tablo 27. Kooperatife Ortak Olmadan Önce Yakın Çevrelerindeki	
Kooperatiflerin Çalışmalarını Görme Durumu	38
Tablo 28. Kooperatife Ortak Olmadan Önce Yakın Çevrelerindeki	
Kooperatiflerin Ortaklarıyla Görüşme Durumu.....	38
Tablo 29. Ortakların Kooperatifin Tanımını Bilme Durumu.....	39
Tablo 30. Ortak Oldukları Kooperatifin Amacı.....	40

Tablo 31. Ana Sözleşmeyi Okuyup-Okumama Durumu.....	40
Tablo 32. Genel Kurul Toplantılarına Katılım Düzeyi.....	41
Tablo 33. Genel Kurul Toplantılarına Katılma Nedenleri.....	41
Tablo 34. Genel Kurul Toplantılarına Katılmama Nedenleri.....	42
Tablo 35. Yönetim Kuruluna Katılma Süreleri	42
Tablo 36. Yönetim Kurulu Kararlarını Olumlu Bulup-Bulmama Durumu.....	43
Tablo 37. Yönetim Kurulu Kararlarını Olumlu Bulmama Nedenleri	44
Tablo 38. Kooperatifin Yaptığı herhangi Bir Eğitim Çalışması veya Kursta..... Katılma Durumu	44
Tablo 39. Kooperatiften Eğitim Çalışması Yapılmasını İsteme Durumu	45
Tablo 40. Eğitim Çalışması İsteyen Ortakların Bilgilenmek İstedığı Konular	45
Tablo 41. Kooperatife Ortak Olurken Mikro Krediden Yararlanma Durumu	46
Tablo 42. Ortakların Kooperatiften Beklentileri	47
Tablo 43. Kooperatiften Beklentilerin Gerçekleşme Durumu	47
Tablo 44. Kooperatife Ortak Olurken Devlet Desteğinden Yararlanma Durumu.....	48
Tablo 45. Desteklerden Yararlanan Ortakların Destek Biçimi.....	48
Tablo 46. Ortağı Olunan Kooperatifte En Çok Sözü Geçen Kişi.....	49
Tablo 47. Mevcut Yönetimden Memnun Olup-Olmama Durumları.....	49
Tablo 48. Kooperatif ile İlgili Konularda Eşinin Olumsuz Bulduğu Bir Kararda	50
FikriniDeğiştirme Durumu	50
Tablo 49. Kooperatifin Ortaklarına Sağladığı Hizmetler	50
Tablo 50. Kooperatifin Ortaklarına Girdi Temininde Bulunma Durumu	51
Tablo 51. Kooperatifin Ortaklarına Sağladığı Tarımsal Girdiler	52
Tablo 52. Kooperatifin Ortak Dışındaki Kişilere Girdi Temininde Bulunma..... Durumu	52
Tablo 53. Kooperatifin Ortaklara Sağladığı Hizmetlerin Yeterlilik Durumu	53
Tablo 54. Kooperatifin Ortak Geliri Üzerindeki Etkisi.....	53
Tablo 55. Ortakların Kooperatifle Birlikte Et-Süt Ürünlerini İşleyecek Bir İşletme	54
Kurmak İstemeleri Durumu	54
Tablo 56. İşletme Kurmada Kooperatifin Sermayesinin Yeterli Olup-Olmayacağı	54
Durumu	54
Tablo 57. Ortakların Kooperatifle Birlikte Et-Süt Ürünlerini İşleyecek Bir İşletme	55
Kurduklarında Çalıştırabilme Durumu	55
Tablo 58. Bir İşletme Kurduklarında Çalıştıramayacaklarını Düşünme Nedenleri	55
Tablo 59. Kooperatifin Hizmetlerinden En Çok Yararlananlar	56

Tablo 60. Kooperatiflerin Başarı Durumu	56
Tablo 61. Kooperatifin Başarısız Olma Nedenleri.....	57
Tablo 62. Kooperatifteki Kadın Ortakların Aktif Bir Şekilde Çalışma Durumu.....	58
Tablo 63. Ortakların Kooperatifteki Ortaklık Payını Yükseltip-Yükseltmememe Durumu.....	58
Tablo 64. Ortakların Kooperatifin Kuruluşundan Bu Yana Kar Alıp-Almama Durumları.....	59
Tablo 65. Kooperatiflerin Ortaklarına Sağladığı Yıllık Kar Miktarı	59
Tablo 66. Kooperatiflerin Sivil Toplum Kuruluşları (vakıf, dernek, vb.) ile Ortak	
Bir Çalışma Yapıp Yapmama Durumu	60
Tablo 67. Ortakları Kooperatifin Asıl İş Dışında Kooperatifte Yapmak.....	
İstediklerinden Vazgeçiren Nedenler	60
Tablo 68. Ortakların Girişimcilik Kavramını Bilme Durumu	61
Tablo 69. Girişimcilik Kavramını Bilen Ortakların Tanımları	61
Tablo 70. Girişimcide Olması Gereken Özellikler	62
Tablo 71. Girişimci İçin En Önemli Özellikler.....	63
Tablo 72. Bir İş Kurmak ve Bu İşte Başarılı Olmak İçin En Önemli Unsur	63
Tablo 73. Kadın Girişimcilerin Girişimcilikte Kilit Becerileri.....	64
Tablo 74. Kadınları Girişimci Olmaya İten Nedenler.....	64
Tablo 75. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Engeller	65
Tablo 76. Ortakların Kendini Girişimci Olarak Görüp-Görmeme Durumu	65
Tablo 77. Ortakların Kendini Girişimci Olarak Tanımlama Şekli.....	66
Tablo 78. Yetiştirilen Tarla Ürünlerine Ait Bilgiler	67
Tablo 79. Arazi Tasarruf Durumları	67
Tablo 80. Hayvan Varlığı (Baş).....	68
Tablo 81. Toplam Brüt Üretim Değeri.....	68
Tablo 82. Farklı İllerde Bulunan Köylerdeki Kooperatif Ortaklarının Brüt Üretim	
Değerine Göre t-testi Sonuçları.....	69
Tablo 83. Pazara Dönüklük Oranı.....	69
Tablo 84. Farklı İllerde Bulunan Köylerdeki Kooperatif Ortaklarının Pazara	
Dönüklük Oranlarına Göre t-testi Sonuçları	70
Tablo 85. Erkeklerin Kooperatife Ortak Olmalarının Nedenleri	70
Tablo 86. Erkek Ortakların Kooperatifin Tüm Ortaklarının Sadece Bayan Olduğu	
Durumda Kooperatifin Başarılı Olacağına İnanıp-İnanmama Durumu.....	71
Tablo 87. Kooperatifin Başarılı Olmayacağına İnanma Nedenleri.....	71
Tablo 88. Erkek Ortakların Kooperatife Ortak Olan Bayanların Kooperatife.....	
Katkısı Olduğunu Düşünüp-Düşünmeme Durumu	72

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
KIRKAD	Kırsal Kesimdeki Kadınların Girişimciliğinin Teşviki Projesi
MFİB	Merkez Finans ve İhale Birimi
ICA	Uluslararası Kooperatifler Birliği
IKG-OP	İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı
TEPAV	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

1. GİRİŞ

Toplum ve aile yaşamının her alanında, üretimde, eğitimde, sağlıkta, gıda ve beslenme alanında erkeklere göre daha fazla sorumluluk yüklenen kadınların kalkınmaya katılımı hem ülke ekonomileri hem de kadının çalışma hayatında ve istihdamında statüsünün yükseltilmesi açısından büyük önem taşıyan öncelikli bir koşuldur (Tan, 1979; Kazgan,1982).

Gelişmekte olan ülkelerdeki fakirler arasında, kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar en fakir ve en hassas olanlardır. Ampirik bulgular kırsal alanda yaşayan kadınların yoksulluğa karşı erkeklerden daha fazla etki altında olduklarını göstermektedir. Kırsal alanda yaşayan kadınlar arasındaki yoksulluk oranı gelişmekte olan ülkelerin çoğunda artmaktadır. Onların kadın ve fakir olma ile cinsiyet önyargısı ve eşitlik noktası için çifte sorumluluk taşıması gerekmektedir. Dahası gelişim için stratejiler ve programlar büyük oranda cinsiyet ayrımcılığını göz ardı etmektedir (Prakash, 2003).

Kırsal alanda kadın, tarımın ve yaşam kalitesinin geliştirilmesinde kaçınılmaz bir şekilde önemli rol oynamaktadır. Ancak bu katkıları bazı sosyal engeller ve cinsiyetlerine olan önyargıdan dolayı sık sık gizli kalmaktadır. Hatta hükümet programlarının tarımda kadın üzerine odaklanmaktaki eksikliği, genellikle gıda üretimi, hane geliri gelişmeleri, beslenme, eğitim, yoksulluğun azaltılması ve nüfus kontrolü ile ilgili potansiyel yararları zayıflatmaktadır. Kırsal bölgelerde yaşayan kadınların adil bir şekilde bütün olanaklardan yararlanmaları onların toplum içerisindeki marjinal durumlarını kurtaracak ve performanslarını kuşkusuz arttıracaktır. Kırsal refah ve toprak reformu, tarım sistemlerinin geliştirilmesi, tarımsal yayım gibi diğer alanlarda kadınların potansiyelini etkili bir şekilde arttırmaktadır.

Türkiye’de besin maddelerinin yarısından fazlası kırsal alan kadınları tarafından üretilmektedir. Ancak asırlık gelenekleri ve inançlarına bağlı toplumlarda büyüyen kadınlar için ciddi kısıtlamalar vardır. Ataerkil toplumlar ve onların uygulamaları, dini yaptırımların yorumları ve cehalet sosyal etkileşimlerde daha fazla çeşitli hareketi seçmek için kadınların özgürlüğünü engellemektedir. Bu durumlarda ortaya çıkan tarım ve ekonomideki diğer sektörler için kadının katkısının ekonomik performans ölçümünü görüntüleme için gizli ve hesaplanmamış kalmasıdır (Prakash, 2003). Sonuç olarak, kadınlar genellikle planlarda ve programlarda görünmemektedirler. Bu durum gelişmiş ülkelerle, değişime uyum sağlamakta yetersiz kalan az gelişmiş ülkeler arasındaki ekonomik farkın giderek açılmasına neden olmaktadır.

Bir ülkenin eksiksiz olarak kalkınabilmesi için, o ülkede bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi gerekmektedir. Geri kalmış bölgelerde kalkınmanın sağlanabilmesi için, diğer faktörlerle (teşvik, kredi, vb.) birlikte o bölgenin kendi dinamiklerinin de ortaya çıkarılması oldukça önemlidir. Bunların başında da kalkınmanın harekete geçirilmesinde motor görevi üstlendiği bilinen “girişimcilik” gelmektedir (Memiş, v.d. 2007).

Girişimci, üretim faktörlerinden biridir. Diğer üretim faktörlerinin (emek, doğal kaynak, sermaye) bir arada veya ayrı ayrı bulunması, üretim yapılması ya da ekonomik bir faaliyetin gerçekleştirilmesi için yeterli değildir. Bu faktörlerin bir araya getirilerek üretim sürecine dahil edilmesi, bunların ekonomik bir değer üretmek üzere organize edilmesi için girişimciye gereksinim duyulmaktadır (Çakır, 2011).

Girişimcilik, sadece kişinin kendi işini kurması değil, mevcut işini revize etmesi veya yeni bir sektöre açılması şeklinde ifade edilmektedir (Anonim, 2011a). “Kadın girişimci” kavramı “iş kadını” kategorisinin bir alt dalı olmakla beraber, Türkiye’de “kadın girişimci” çoğu zaman “iş kadını” ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Oysa kadın girişimci, kendi adına çalışan kadındır (Çivici, 2007). En kısa ifade ile kadın girişimci, işinden elde ettiği kazancın yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan kadındır (Ecevit, 1993). Daha geniş bir ifade ile piyasa ekonomisi içinde kendi işinin sahibi olan, tek başına çalışan ya da yanında işçi çalıştıran, mal ve hizmet üretip satan, kredi kaynaklarını araştıran, işle ilgili acil problemlerin üstesinden gelebilen, yeni koşullara adapte olabilen ve alanında deneyim sahibi olmaya çalışan kadın “girişimci kadın” olarak tanımlanmaktadır (İyicil, 2006).

Kırsal alanda yaşayan kadınların girişimcilik potansiyellerini artırmak amacıyla bazı bölgelerde kırsal kadınlar tarafından kurulan kooperatifler, kırsal kadın istihdamının arttırılmasını sağlamaktadır. Kadın istihdamının arttırılması ile kalkınma sürecine sadece erkeklerin değil aynı zamanda kırsal

kadınlarında katkısı olacaktır. Köylerde ki cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırarak eşitlik sağlandığında kalkınma da sağlanacağından kırsal alanda kadın istihdamının artırılması önemli görülmektedir.

Kırsal alanda yaşayan kadınların kalkınmalarının desteklenmesi, kadın ve erkek arasındaki eşitliğin dengelenmesi, eğitim düzeylerini arttırarak gelişmelerini sağlamaktadır ve kadınların iş hayatına kazandırılarak aktif nüfus içerisinde yer alan kadın işgücünün ekonomiye kazandırılması bölgesel dengesizliği giderebilmektedir.

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarımla uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biri, çiftçilerin etkili bir şekilde örgütlenmeleridir. Gelişmiş ülkeler incelendiğinde, tarımın gelişip sanayileştiği ve üreticilerinde örgütlendiği görülür. Çünkü tarım politikalarını oluşturmak, uygulama koşullarını belirlemek ve böylece politik mekanizmaları etkileyebilmek, pazarda etkin olabilmek, çağdaş üretim yöntemlerini kullanıp verimliliği arttırarak kırsal alan kalkınmasını gerçekleştirmek, örgütsel güçle yani örgütlü çiftçilerle olmaktadır (İnan, v.d. 2000).

Kırsal alanda yaşayan ve tarımsal üretim faaliyetinin büyük bir çoğunluğunu yapan kadın çiftçilerin, yayım çalışmaları sonucu modern teknolojileri uygulayabilmeleri, sahip oldukları üretim kaynaklarını daha etkin kullanabilmeleri, tarımsal girdileri uygun koşullarda ve uygun fiyatlarla temin edebilmeleri, ürünlerini en iyi şekilde değerlendirerek pazarlayabilmeleri, kamu hizmetlerinden daha etkin bir şekilde yararlanabilmeleri ve sahip oldukları avantajları bilmeleri ancak bir araya gelerek örgütlenmeleri ile mümkün olabilmektedir.

Kadınların üretimin her aşamasında yer alması dikkate alındığında kadınların örgütlü çiftçi olmalarının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Kırsal alanda pozitif ayrımcılığı sona erdirmek, kadınların ücretli işe yerleştirilmesine imkân sağlamak ve mesleki eğitimle kadınların vasıflılık düzeylerini arttırmak amacı ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışmalar sonucu girişimci olmaya aday kırsal kadınlara eğitim verilmesinin ardından onlara hibe sağlanarak Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri kurmalarına destek olunmuştur. Araştırma bölgesi olarak seçilen Amasya İli Şeyhsadi Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ve Çorum İli Mecitözü İlçesi Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi kırsal alanda kadın girişimciliği için bir yeniliktir. Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ekonomik açıdan darda ve zorda olan kadınların ekonomik gelişmeleri için oldukça önemli araçlardır. Kadınların gelirini arttırmak için kurulan bu kooperatifler, kredi, pazarlama vs. konularda çalışmalarını yürütmektedir.

Çalışmada, kırsal alandaki kadınların aktif nüfus içerisinde yer almasında kooperatiflerin rollerinin belirlenmesi, ekonomik açıdan darda ve zorda olan kadınların ekonomik olarak gelişmelerinde kooperatiflerin öneminin ortaya koyulması, kırsal alanda girişimci kadın istihdamının arttırılmasına yönelik kooperatiflerin mevcut durumunun belirlenmesi, kırsal alandaki kadınların girişimcilik potansiyellerini yükseltme, sosyo-ekonomik sorunlarına çözüm bulmada kooperatiflerin etkisinin ortaya koyulması, kırsal alanda kadın girişimciliğinin ve kredi kaynaklarına erişiminin mevcut durumunun ortaya koyulması, kadınların girişimciliğini ve kredi kaynaklarına erişimini zorlaştıran veya engelleyen faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle bu çalışmada, kırsal alan kadınları tarafından kurulan kooperatiflerin kırsal alandaki kadın girişimciliğinin desteklenmesindeki rolü incelenerek, bu kooperatiflerin görünürlüklerini ve sürdürülebilirliklerini arttırmaya yönelik çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Araştırma ana hatlarıyla yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırma genel hatlarıyla tanıtılmıştır. İkinci bölümde araştırmayla ilgili olarak yapılmış olan literatürlerin özetleri yazılmıştır. Üçüncü bölümde araştırmada izlenen plan ve yöntem açıklanmış, yararlanılan örnekleme metodu ve büyüklüğü, veri analizinde izlenen yöntemlerden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ortaya konularak, kooperatifçilik ve kadın girişimciliği kavramlarına değinilmiş ve Türkiye'deki kooperatifçiliğin gelişiminden bahsedilmiştir ve Türkiye'de kırsal alanda kadın girişimciliğinden ve kırsal kadınlar tarafından kurulan kooperatifler hakkında bilgi verilmiştir. Beşinci bölümde, araştırma alanlarının, yerleşim yeri ve sınırları, nüfus, iklim, bitkisel ve hayvansal üretim durumu, eğitim, sağlık, altyapı ve sosyal durumlarına ait bilgiler yer almaktadır. Altıncı bölümde,

araştırma sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır. Yedinci bölümde, araştırmanın sonucu ve kırsal alandaki kadın girişimciliğinin gelişimine ait öneriler bulunmaktadır.

2. LİTERATÜR

Araştırma konusu ile ilgili genel bir bilgi vermek ve araştırmanın başlığında geçen kavramlarını tanıtarak, önemini ön plana çıkarmak için kooperatif ve kadın girişimciliği kavramları genel hatlarıyla ortaya koyulmuştur. Türkiye’de kırsal alanda kadın girişimciliği, kırsal kadınlar tarafından kurulan kooperatifler tanıtılmıştır.

2.1. Kooperatifin Tanımı

1163 sayılı yasada; tüzel kişiliği olan, ortakların ekonomik çıkarlarını, meslek ve geçimlerine ilişkin ihtiyaçları karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet yoluyla sağlamak, korumak amaçlarını taşıyan gerçek ve kamu tüzel kişileri, özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan, değişir ortaklı ve sermayeli kuruluşlar kooperatif olarak adlandırılmaktadır. Tüm ekonomik faaliyetleri kapsamı açısından da; karı ortadan kaldıran, dağılımda bir denge oluşturarak dağılım zararını önleyen kolektif işletmeler olarak da adlandırılmaktadır (Anonim, 2011b).

Kooperatifleşme, insanların ayrı ayrı yapamadıkları işlerde onların bir araya gelerek işlerinin yapılabilmesinde kolaylık sağlar ve bireysel çıkarları geliştirir. Kooperatifin 4 temel karakteristiği bulunmaktadır (Özçelik, 2011).

- Kooperatifçilik ilkeleri,
- İkili doğa özelliği, yani kooperatif organizasyonunun, kooperatif grup ve kooperatif işletmeden oluşması,
- Kooperatifin ortakları ile onun hizmetinden yararlananların aynı kişiler olmaları,
- Kooperatifin, ortakları için geliştirme görevine sahip olması.

2. 2. Kooperatifçiliğin İlkeleri

Kooperatif ilkeleri, kooperatiflerin kendi değerlerini uygulamaya koyarken esas aldıkları kurallardır. Uluslararası Kooperatifler Birliği’nin (ICA) kuruluşunun 100. yılında (1995) Manchester kentinde yapılan Genel Kurul Toplantısında gözden geçirilerek kabul edilen kooperatifçilik ilkeleri (Anonim, 2011i)

2. 2. 1. Gönüllü ve Açık Üyelik

Kooperatifler üye olmanın sorumluluğunu almaya gönüllü, herkese açık organizasyonlardır. Cinsiyet, sosyal, ırk, politik ve dini ayrım gözetmeksizin herkese açıktır.

2. 2. 2. Demokratik Yönetim

Kooperatifler uygulanan politikaları belirleme ve karar alma konularına katılan üyelerce kontrol edilen demokratik organizasyonlardır. Üyeler eşit oy hakkına sahiptir.

2. 2. 3. Üyelerin Ekonomik Katılımı

Üyeler kooperatif parasını demokratik olarak kontrol eder, eşit olarak katılırlar. Para kooperatifin ortak çıkarı için kullanılır. Üyeler üyelik koşulu olarak sınırlı bir bedel öder. Üyeler kooperatifi geliştirmek ve diğer aktiviteleri desteklemek için ek bedel öderler.

2. 2. 4. Özerklik ve Tarafsızlık

Kooperatifler, üyeleri tarafından yönetilen özerk organizasyonlardır. Hükümet veya diğer organizasyonlarla yaptıkları anlaşmalarda veya dış kaynaklardan anapara artırımında üyelerinin demokratik kontrolü ve özerk yapıyı koruyacak şekilde hareket ederler.

2. 2. 5. Eğitimin Geliştirilmesi

Kooperatifler gelişim odaklı olarak, üyeleri ve seçilmiş temsilcileri, yöneticileri ve çalışanları için eğitim sağlanabilir.

2. 2. 6. Kooperatif İçinde İşbirliği

Kooperatifler kooperatif hareketini güçlendirip daha verimli hale getirmek için lokal, milli, bölgesel ve uluslararası yapılarda üyelerine hizmet verirler.

2. 2. 7. Topluma Karşı Sorumluluk

Kooperatifler topluluk gelişimi için üyeler tarafından onaylanan politikalara göre çalışırlar.

2.3. Türkiye’de Kooperatifçiliğin Gelişimi

Türkiye’de kooperatifleşme süreci, Planlı Dönem Öncesi (1923-1960) Kooperatifleşme hareketi ve Planlı Dönem Sonrası (1962 ve sonrası) Kooperatifleşme hareketi olarak iki dönemde incelenebilir.

Cumhuriyet öncesi dönemde Türkiye’de kooperatifçiliğin öncüsü Mithat Paşa’nın kurmuş olduğu Memleket Sandıkları, ilk kooperatifçilik hareketini oluşturmaktadır (Özdemir, 1981). Kooperatifçilik II. Meşrutiyet yıllarında, Cumhuriyet döneminde hem düşünsel, hem de eylemsel açıdan gelişmiştir. Suphi Nuri İleri, “Memleket Sandıkları” hareketini bir kooperatif hareket olarak değerlendirmiş ve Owen, Raiffeisen, Schulze-Delitsch gibi Dünya’daki kooperatifçilerle karşılaştırmıştır (Saka, 1994).

Mithat Paşa üretim kooperatifçiliği ile kredi kooperatifçiliğini birleştirmiştir. Devlete ait boş araziler köylülerce imeceli olarak ekilip, elde edilen ürün ilçede köy ve ihtiyar heyeti gözü önünde satılmakta ve elde edilen gelir memleket sandıklarına sermaye olarak yatırılmaktadır. Daha sonra ise sandıklara sermaye, köylüden alınan buğday satışından sağlanmıştır. Memleket Sandıkları çiftçilere şahsi kefalet ya da rehin esasına göre kredi vermektedir.

Türkiye’de kooperatifçilik cumhuriyet döneminde başlamıştır. I. Beş Yıllık Kalkınma Planından başlayarak günümüze kadar olan dönemde kooperatifleşmenin öneminin kırsal kesime anlatılmasını kolaylaştırmak bakımından devlet çeşitli proje ve modeller geliştirmiştir. Bu modellerin ilki, tek tip çok amaçlı kooperatif denilen “Köy Kalkınma Kooperatifi” modelidir. Köy Kalkınma Kooperatiflerinin kurulmasına 1964 yılında başlanmıştır. Köy Kalkınma Kooperatiflerine uygulanacak projelere kaynak temin etmek için “Dış Ülkelere İşçi Göndermede Kooperatif Kuran Köylülere Öncelik Tanıma Projesi” geliştirilerek yürürlüğe konulmuştur. 1965-1974 yılları arasında 1 204 kooperatif projesine 42 277 kişilik işçi kontenjanı tahsisi yapılmıştır.

1969 yılında 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu yürürlüğe koyulmuştur. Bu kanunla kooperatifçilik çalışmalarında konu bazında ihtisaslaşma eğilimi başlamıştır. Ancak 1162 sayılı kanuna göre kurulan kooperatifleri tarımsal amaçlı kooperatifler ve tarım dışı amaçlı kooperatifler olarak ikiye ayırmak gerekir (Anonim, 2011b).

2.3.1. Tarımsal Amaçlı Kooperatifler

1163 sayılı kanunla kurulan tarımsal amaçlı kooperatifler 1988 yılına kadar aşağıda bulunan unvanları taşımıştır.

- Köy Kalkınma Kooperatifi
- Orman Köyünü Kalkındırma Kooperatifi
- Hayvan Üreticileri Tedarik ve Pazarlama Kooperatifi
- Su Ürünlerini Üretim ve Değerlendirme Kooperatifi
- Zirai Sulama, Toprak Muhafaza ve Arazi Islahı (Toprak-Su) Kooperatifi
- Pancar Ekicileri İstihsal ve Satış Kooperatifi
- Çay Ekicileri İstihsal ve Satış Kooperatifi
- Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifi
- Elektrik Üretim Kooperatifi

olmak üzere 9 türden oluşmaktadır.

1988 yılına gelindiğinde, o zamanki adıyla Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığı’nın görev alanında bulunan 9 çeşit kooperatif sayısı yaklaşık 11 000 idi.

1162 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun günün ihtiyaçlarına cevap verememesi, ekonomik faaliyetlerin serbest piyasa ekonomisi şartlarına doğru yönelmesi gibi sebeplerle 1988 Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca, 3476 sayılı kanunla yapılan değişikliklerin mevcut kooperatiflere yansıtılabilmesi için çalışma konuları aynı veya benzer nitelikte olan kooperatiflerin ana sözleşmelerinde birleştirme çabaları yapılmıştır. Buna göre 4 tip ana sözleşme geliştirilmiştir (Anonim, 2011b).

2.3.1.1. Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

- Köy Kalkınma Kooperatifi
- Orman Köyünü Kalkındırma Kooperatifi
- Hayvan Üreticileri Tedarik ve Pazarlama Kooperatifi
- Çay Ekicileri İstihsal ve Satış Kooperatifi

2.3.1.2. Sulama Kooperatifi

- Zirai Sulama, Toprak Muhafaza ve Arazi Islahı (Toprak ve Su) Kooperatifi

2.3.1.3. Su Ürünleri Kooperatifi

- Balıkçılık İstihsal Satış Kooperatifi
- Su Ürünlerini Üretim ve Değerlendirme Kooperatifi

2.3.1.4. Pancar Ekicileri Kooperatifi

- Pancar Ekicileri İstihsal ve Satış Kooperatifi

Ayrıca kanunda yapılan değişikliklerle; kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının sağlıklı bir şekilde teşkilatlanabilmesi, ekonomik bakımdan güçlü bir yapıya kavuşması için ortaklık payının değeri yeniden düzenlenmiştir. Kooperatif ve üst kuruluş ilişkilerinin geliştirilerek kooperatif organlarının daha verimli çalışır hale getirilmesi sağlanmıştır. Denetim konusunda devletin denetimi yanında kooperatif ve kooperatif üst kuruluşlarının denetici organları kanalıyla bir oto-kontrol sisteminin kurulması hedeflenmiştir.

2.4. Kadın Girişimciliği Kavramı

Girişimci kavramında olduğu gibi çeşitli yönlerden kadın girişimciliğini birçok farklı tanımla ifade etmek mümkündür.

Girişimcilik kavramı, Fransızca'da "entreprende" ve Almanca'da "unternehmen" sözcüklerinden türetilen ve Türkçe'de "üstlenmek" anlamına gelen bir fiili ifade eder. Gerçekten de girişimci, bir işletmeyi organize etme, yönetme ve risk alma şeklindeki sorumlulukları üstlenen kişidir (Arıkan, 2004).

Girişimcilik, fırsatların önemine dikkat çeken bir düşünce biçimi ve planlı bir davranış türüdür (Krueger ve ark., 2000). Daha önce rutin, sıradan iş süreçlerinde yapılmayan farklı bir şeyler yapmaktır (Kruatko ve Hodgetts, 1995). Daha önceden kişi ve kişiler tarafından fark edilmemiş bir fırsat yakalamaktır (Brazeal, 1999).

Bir ekonomist açısından girişimci, kaynakları, işgücünü, makine-teçhizatı ve diğer varlıkları bir araya getiren ve önceki değerlerinden daha fazla değer yaratmalarını sağlayan bir kişiyi ifade eder (Hisrich ve Peters, 1998).

Girişimcilik kavramı kadınlar açısından ele alındığında ise durum biraz daha farklılaşmaktadır. Kadın girişimciliği çok farklı iş alanlarını ve farklı büyüklükteki faaliyetleri kapsadığından homojen bir grup veya kategori değildir (Ertürk, 1993).

Kırsal alanda kadın girişimciliği açısından bakıldığında ise; kırsal kesimin sahip olduğu bazı özelliklerden dolayı kadınların girişimcilikte pasif oldukları görülmektedir. Kırsal kesimde işveren olan veya kendi hesabına çalışan kadınların bu faaliyetlere başlamaları daha çok eşlerinin ölmesi, çalışmak için yurt dışına veya şehre gitmesi gibi durumlarda ortaya çıktığı için, gerçek anlamda bir kadın girişimciliğinden bahsetmek pek mümkün görülmemektedir. Diğer bir ifadeyle kadınlar farkında olmadan ve zorunlu olduklarından bu statüyü almışlardır (Kantar, 1999).

Tanımlamalar ve istatistiki bilgilerin yetersizliğinden dolayı, kadın girişimciler üzerinde birçok açıklama ve tanım yapılmaktadır (Ecevit, 1993). Bu tanım ve açıklamaların tek ortak noktası ise; girişimci kadının, üretimin başından sonuna kadar olan tüm aşamalarında aktif katılımcı ve özellikle de karar verici olmasıdır. Bu tanımdan hareketle kırsal alandaki kadınların, üretimin önemli bir

kısmında yer almasından dolayı ekonomik olarak katkıda bulunmaları onların gizli girişimci olduklarını göstermektedir.

Kırsal kesimdeki kadınların köy şartlarına bağlı birçok nedenden dolayı, girişimcilik faaliyetleri bilinçsizce ve kesikli yapılmakta, bu da kırsal alanda kadın girişimciliği kavramını ortadan kaldırmaktadır.

Tanımlamaların hemen hemen hepsinde kırsal ve kentsel kadın girişimci ayırımına gidilmemektedir. Ecevit (1993), kırsal ve kentsel kadın ayırımına gitmeden kadın girişimcilerin özelliklerini genel olarak şu şekilde özetlemiştir;

- Ev dışı bir mekânda kendi adına kurduğu bir veya birkaç işyeri olan;
- Bir işyerinde tek başına ve istihdam ettiği diğer kişilerle çalışan ve işin sahibi olması sıfatıyla ortaklık kuran,
- Herhangi bir mal veya hizmetin üretilmesiyle ilgili faaliyetleri yürüten, bu mal veya servisin dağıtım, pazarlama ve satışını yaptırın,
- İş ile ilgili olarak ilişkiye girmesi gereken kişi, örgüt, kurum ve kuruluşlarla kendi adına ilişki kuran,
- İş sürecinin örgütlenmesi, mal ve hizmet üretiminin planlanması, işyerinin işletilmesi, kapatılması veya işin geliştirilmesi konusunda kendisi karar veren,
- İşinden elde ettiği kazancın yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan kadındır.

2. 5. Türkiye’de Kırsal Alanda Kadın Girişimciliği ve Kırsal Kadınlar Tarafından Kurulan Kooperatifler

Türkiye’de kentsel bir kadın girişimciliğinden söz edilebilirken, kırsal kesim için bu kavramdan bahsedilememektedir. Çünkü kırsal bölgelerdeki ataerkil yapıdan dolayı kadınların üstlendikleri anne rolü ve bitkisel, hayvansal üretimde yer almaları onları iş hayatlarında ikinci plana atmaktadır. Kırsal kesimlerde kadını bireysel olarak geliştirmeye yönelik çalışmalar yapıldığından, kırsal kesimdeki kadınların girişimci olup olmadıkları konusu da çok tartışılan bir konudur.

Türkiye’de kırsal bölgelerde ücretsiz aile işçisi niteliğinde olan kadınlar üretimde çok fazla rol almalarına rağmen, aktif nüfus içerisinde hesaplanmadığından istatistiksel olarak girişimci değerlendirmesinin dışında kalmaktadır. Aynı zamanda toplum tarafından da kırsal kadınların yaptıkları küçük çaplı faaliyetler genelde boş zaman uğraşları olarak görüldüğünden, girişimcilik kapsamında düşünülmemektedir. Ancak kırsal kadınların üretim faaliyetine başından sonuna kadar aktif olarak katılıyor olduğu, hemen hemen bütün konularda karar verici olduğu düşünülünce kırsal kesimdeki kadınların da girişimci olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Kırsal kesimdeki kadınların ürettikleri ürünleri değerlendirmek istemeleri sonucu düzensiz ve kayıt dışı pazara girmeleri diğer bir ifadeyle küçük çaplı ticari faaliyetleri mikro girişimcilik olarak tanımlanmaktadır.

Mikro girişimcilik, kayıtlı olmayan girişimci ve işletmelerin yanı sıra, aile tarafından işletilen girişimleri kapsar ve düşük yatırım sermayesi ile çalıştırılır. Mikro girişimciliğin en önemli özelliği ise; iş sahibinin girişimle ilgili alınacak kararlarda bağımsız olmasıdır (Anonim, 1996). Kırsal kesimdeki kadınların evlerinde ürettikleri peynir ve yoğurt üretimi veya biber salçası üretimini mikro girişimcilik tanımına göre yorumlanırsa, bu ürünlerin mikro girişimcilik tanımına uygun olduğu görülebilir. Kısaca mikro girişimciliğin özellikleri verilmesi gerekirse;

- Pazara giriş kolaydır,
- Girişim aile mülkiyetindedir,
- Yapılan iş küçük ölçeklidir,
- Emek-yoğun çalışılır ve hazır teknoloji kullanılır,
- Yetenek ve beceri için formal eğitime ihtiyaç yoktur,
- Düzensiz ve rekabetçi pazar özelliğindedir (Anonim, 1996).

Sonuç olarak mikro girişimcilikte, özellikle üretim ve satışla ilgili tüm kararların girişimci tarafından verilmesi önemli bir özelliktir ve bu durumda kırsal kesimdeki kadınlar bu özelliğe sahiptirler.

Kırsal kesimde kadınlar yaptıkları faaliyetlerden dolayı aslında bir girişimcidir fakat bunu bilinçsizce yapmaktadırlar. Türkiye’de kalkınma çalışmaları içerisinde girişimciliği geliştirici önlemler alınmadığından kırsal kesimde girişimci ve girişimcilik kavramları oluşmamıştır. Fakat son birkaç yıldır kırsal alanda kadının girişimciliğinin belirlenmesi ve kadınların bu konuda güçlendirmesine yönelik politika önerilerinin geliştirilmesi için projeler yapılmaktadır. Kırsal alanda kadınların girişimcilik potansiyellerinin yükseltilmesine, kendi işinin patronu olan kadın sayısının arttırılmasına ve kırsal alanda kadınlara yönelik girişimcilik hizmeti verecek kurumların oluşturulmasına katkı sağlanılmaya başlanmıştır. Kırsal alandaki kadınların girişimcilik potansiyellerini arttırmaları için kooperatifler kurmaya teşvik edilmektedir. Türkiye’de bu kapsamda 2010 yılı itibarı ile ortaklarının tümü kadın üyelerden oluşan 17 adet Tarımsal Amaçlı Kooperatif bulunmaktadır. 2011 Haziran ayından itibaren ise üyeleri ve yönetimi tamamen kadınlardan oluşan kooperatiflerin sayısı 29’a çıkarılmıştır. 14,5 milyon TL hibe ile kurulan 29 kooperatiften 18’i aktif olarak çalışmaktadır. 7 kooperatif ise kurulum aşamasına gelmiştir ve geri kalan 4 kooperatifin kurulum çalışmaları devam etmektedir (Şimşek, 2011). Tablo 1’de Türkiye’de Ortakları Kadın Üyelerden Oluşan Tarımsal Amaçlı Kooperatifler görülmektedir.

Birçoğu 2000’li yıllardan sonra kurulan bu kooperatifler henüz çok yeni olduklarından kooperatif ortak sayıları yaklaşık olarak 7 kişi ile 100 kişi arasında değişmektedir. Kooperatif ortakları birlik ve beraberliği sağladıkları sürece ve yöneticilerinin idare ve iş kabiliyetlerine bağlı olarak başarılarını geliştirebileceklerdir.

TEDGEM tarafından Kadın İstihdamı Destekleme Hibe Programı kapsamında kurulan bu kooperatifler, kırsal kesimde kadın istihdamında karşılaşılan ataerkil aile ilişkileri içerisinde cinsiyet ayrımcılığının getirdiği sosyal baskıların kaldırılmasında katkıda bulunmak, kadın ve erkeklerin iş ve aile yaşamında sorumluluklarının uyumlulaştırılmasında fırsatlar oluşturmak, turizm sektörüne bağlı tarım sektörünün kadın işgücüyü oluşturulması, marka ürünlerin kadın istihdamıyla ekonomiye kazandırılması, tarımsal artık ürünlerin kadın el sanatlarında değerlendirilmesi, çevrenin korunarak sürdürülebilir tarım olanaklarının desteklenmesi, kooperatif kanalıyla kadın istihdamının kayıt altına alınması yaratılacak yeni iş imkanları ile kırdan kente göçün önlenmesi ve ekolojik turizmin başlatılması gibi amaçlar taşımaktadır (Anonim, 2011h).

Ayrıca Kadın İstihdamı Destekleme Hibe Programı kapsamında kurulan bu kooperatiflerin kuruluş aşamasında, kadınların el sanatları ürünlerine hasır dokumacılığının kazandırılması, turizm sektörüne ve ihracata yönelik üretim çeşitliliğinin sağlanması amacıyla organik tarım eğitimi, iyi tarım uygulamaları eğitimi, tarımda girişimcilik ve motivasyon eğitimi, mısır calazında halı dokuma eğitimi verilerek, kırsal kadınların kooperatif kurmalarına destek verilmektedir.

Kırsal alanlarda kadınlar için kurulmuş olan kooperatifler, kadın çiftçiler ve üreticiler için sınırlı kaynaklarla hareket edebilmelerine rağmen kırsal kalkınma için önemli bir rol oynar. Çoğu geleneksel kooperatif, öncelikle erkek egemen bir yapı tarafından yönetildiği için kadınların özgür olarak katılımlarını desteklemeyen hükümet yapılarını tutmaya devam eder. Kırsal kalkınmada cinsiyet eşitliği için kooperatif girişimciliğine kadınların girişimini teşvik etmek önemli olmaktadır. Kooperatiflerde, cinsiyet eşitsizlik kavramının farkındalığı artsa da, önyargının üstesinden gelmek zor ve kooperatiflerdeki yerleşen erkek taraflılığını sökmek sıkıcı bir süreç olmaktadır. Kooperatifler, kadınların katılımı için elverişli olmayan yapıların idare edilmeye devam ettiği yerlerde tarım, kırsal bölgelerde yaşayan kadınların kendi kooperatiflerini oluşturmak için seçenekler sunan bir fırsat olabilmektedir. Kooperatif kuruluşları, sadece kadınların var olan statülerini iyileştirmek için çaba sarf etse de, kadınların ortak oldukları kooperatiflerin kurulması tarım sektöründeki kadın girişimciliğini de teşvik etmek için önemli ölçüde güçlü bir potansiyel oluşturmaktadır.

Kırsalda kadın girişimciliği, gelir getirici olduğundan ve kadınların güçlendirilmesini teşvik etmesinden dolayı tercih ediliyor olmasına ilaveten, kooperatifler onlar için diğer potansiyel yararları da sunmaktadır. Önemli bir destek ağı olarak hizmet verebilen kooperatifler aynı zamanda kadınlar için karar verme yetkisine fırsatlar sunar.

Kanada'daki bir çalışmada (Summer, 2003), kadın kooperatiflerinin oluşturduğu organik topluluğu vurgulayan, organik çiftçilik yapan kadınların, yeni ve yerleşik çiftçiler için bir destek ağı, bir örgütlenme ortamı ve sosyal bir grup olarak vurgulandığını rapor etmektedir.

Pek çok gelişmekte olan ülkede kadınlar, kayıt dışı ekonomilerde, düşük bir düzeyde faaliyet gösteren ve marjinal gelirlerinin düşük olduğu bir şekilde bireysel olarak çalışmaktadırlar. Bu nedenle küçük ölçekli kooperatifler kadınların güçlerini birleştirerek onlara ekonomik, sosyal ve politik bir kaldıraç sağlayabilir.

2.6. Konu İle İlgili Daha Önce Yapılmış Çalışmalar

Kızılaslan (1997), Tokat İli Merkez İlçede Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine Katılımı Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler Üzerine Bir Araştırma isimli doktora tezinde; kooperatiflerin yaygınlaştırılmasına yönelik yayım çalışmaları için önemli görülen, kırsal toplumdaki bireylerin sosyo-ekonomik faktörleri incelemiştir. Bunun için, Tokat ili Merkez İlçede bulunan tarımsal kalkınma kooperatiflerine ortak olan ve olmayan üreticiler sözü edilen faktörler itibarıyla ayrı ayrı karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada kooperatiflere katılım düzeyi belirlenmiş ve kooperatife ortak olup olmama kararında etkili olabileceği düşünülen faktörlere göre çiftçilerin kooperatife katılımı ortaya koyulmuştur. Bu aşamada verilerin özelliğine göre, Khi-kare ve varyans analizi, t-testi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bununla beraber, kooperatife katılımı etkileyen faktörler ekonometrik bir yaklaşımla değerlendirilmiş, regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda ise, kooperatife ortak olanlarla olmayanlar arasında istatistiksel olarak, otorite şekli, sosyal statü, gelişmiş tarım teknolojilerini benimseme ve uygulama, işbirliği eğilim düzeyi, kooperatifçilik bilinç düzeyi, sosyal katılım, kitle haberleşme araçları kullanım düzeyi, yatay mobilite, yaşam düzeyi, empati yeteneği, geçim sağlama kaynakları, tarım dışı gelir, tarımsal gelir, ihtisaslaşma düzeyi ve kooperatiften yararlanma durumunda farklılıklar belirlenmiştir.

Kantar (1999), Girişimcilik ve Kırsal Kadınlar isimli makalesinde, Türkiye'de gerek kırsal kadınların istihdamını arttırmada, gerekse kırsal kalkınmada bir araç olarak kullanılabilir olan kırsal kadın girişimciliğinin mevcut durumunu, özelliklerini ve sorunlarını incelemeyi amaçlamıştır. Ayrıca bu çalışmada Türkiye'deki kırsal kadınların girişimcilik özelliklerinin benzerlerinden dolayı 3. Dünya ülkelerindeki kırsal kadınların da mevcut durumlarına değinilmiştir. Daha sonra kırsal kadınların girişimci olup olmadıkları tartışılmış ve son olarak da kırsal kalkınmada bir araç olarak kullanılabilir olan kırsal kadın girişimciliğini geliştirmek için öneriler yapılmıştır. Araştırma sonucunda kırsal kadınların mikro girişimci tanımı altında ifade edildiği belirtilmiştir. Kırsal kadınları hedef alan bir çalışma bulunmadığı, girişimci kadın kategorisi içine kimlerin dâhil edilip kimlerin dışarıda bırakılması gerektiği üzerine henüz bir ortaklık sağlanamadığı sonucuna varılmıştır.

Özgen ve Ufuk (2000), Kırsal Kesimde Kadın Eğitimi isimli makalelerinde, kadınların üretimin her aşamasında önemli roller üstlendikleri halde, kalkınmanın olanaklarından eşit pay alamadıklarını ifade

etmişlerdir. Araştırma sonucunda pek çok Avrupa ülkesinde okuryazar olmayan kadına rastlanmazken, Türkiye’de bu oranının %22,3 olduğu belirtilmiştir. Kadınların örgün eğitime katılmalarının sağlanarak, genel, mesleki ve teknik eğitime önem verilerek okullaşma oranlarının yükseltilmesinin kaçınılmaz olduğunu belirtmişlerdir. Bunun için başarılı projeler üretmek ve projelerin kalıcı olabilmesi için disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınması ve katılımcı kuruluşlar arasında etkin bir koordinasyon sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır.

Gönüllü ve İçli (2001), Çalışma Yaşamında Kadınlar: Aile ve İş İlişkileri adlı araştırmalarının konusunu, Denizli ilinde faaliyet gösteren üç tekstil fabrikasında çalışan kadınların aile ve iş ilişkileri oluşturmaktadır. Aynı zamanda, çalışan kadınların demografik nitelikleri, çalışma durumları, aile ilişkileri, çocuğa ilişkin görüşleri, boş zamanlarını değerlendirme biçimleri, gelecekte bekledikleri gibi konularda ortak noktalar da belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma üç fabrikada çalışan kadınların belirlediği evrenden çekilen örnekleme giren kadınlar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplamada anket tekniğinden faydalanılmıştır. Sonuçta, hem ev kadınlarının hem de çalışma hayatındaki kadınların statüleri ve bu statülerinden kaynaklanan sorunlar ülkenin içinden geçmekte olduğu gelişim süreciyle ilgili olduğu vurgulanmıştır.

Fazlıoğlu (2002)’nin, Kadının Kırsal Kalkınmadaki Yeri: GAP Örneği isimli çalışmasına göre, GAP Bölgesinde meydana gelen ekonomik büyüme ve sosyal değişim kadın ve erkeği eşit derecede etkilememekte ve hane içindeki kalkınma etkileri de eşit paylaşılmamaktadır. Cinsiyetler arası eşitsizlikten olumsuz etkilenen kadınlar, GAP Bölgesi’nin kırsal yerleşimlerinde çeşitli sosyal ağlar oluşturarak bir taraftan köy içi bilgi dolaşımını sağlamakta ve gündelik yaşamın sürdürülmesinde etkin rol oynamakta, diğer taraftan daha iyi yaşam sürmesine yol açacak uygun araç ve gereçleri tanımamakta veya kullanamamakta dolayısıyla da modernleşme sürecinin kenarında kalmaktadır. Öyle ki kadınlar erkeklere göre yönetim ve karar alma süreçlerine daha az katılmakta, temel sağlık ve eğitim hizmetlerinden daha az yararlanmakta, gelir kaynaklarına ulaşmakta güçlük çekmekte ve teknolojiye daha az yararlanmaktadır. Bölgede kırsal alanda yüksek düzeydeki topraksızlığın, az topraklılığın ve küçük aile işletmelerinin yaygın olması ve çok çocuk sahipliği kadının iş yükünü artırmaktadır. Kadınlar daha çok domestik rollere ve erkeğe bağımlı dezavantajlı bir grup olarak yaşamını idame ettirmekle birlikte son zamanlarda bölgede meydana gelen ekonomik büyüme ve sosyal değişim sonucu kadınların mevcut durumlarında gözle görülür iyileşmeler kaydedilmektedir. Ayrıca kadını özne kabul eden projeler ve programlar hayata geçmeye başlamıştır.

Saydam (2002),KOBİ Kapsamında Girişimcilik, Ekonomik Gelişim ve Bölgesel Kalkınmada Kooperatifler ve Kooperatifçilik isimli çalışmasında Kıbrıs’taki kooperatiflerin ve kooperatifçiliğin KOBİ kapsamındaki yerini ve önemini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada KOBİ kavramının ve KOBİ ölçeğinin ülkeden ülkeye göre değişiklik gösterdiği, genel olarak KOBİ denildiğinde akla hep kişisel veya ailesel girişimler ve işletmeler geldiği ve küçük şahıs işletmeleri veya küçük aile işletmelerinin KOBİ olarak tanımlanmakta olduğu, bu açıdan bakıldığında KKTC’deki tüm işletmelerin KOBİ olduğu belirtilmiştir. KOBİ’lerin sadece özel teşebbüse ve özel sermayeye ait olmayacağı, toplumsal dayanışmaya bireylerin maddi ve manevi güçlerini birleştirmelerine ve ortak paylaşım esasına dayanan ve sosyal sermayeye ait olan kooperatiflerin birer KOBİ olduğu ayrıca çalışmada vurgulanmıştır.

Karataş ve Can (2003) tarafından yapılan Türkiye’de İşgücü Piyasalarının Yapısı Ve Kadının Yeri adlı çalışmaya göre Türkiye’de kadınların işgücüne katılımının, ekonomik kalkınma için önemli olduğu kabul edilmekle birlikte, işgücüne katılım oranları düşüktür. Türkiye’de kadınların çalışma hayatına istenilen düzeyde katılımı sağlanamamış; çağdaş anlamda ücretli çalışma kadınlar için yaygınlaşmamıştır. Doğal olarak bu durum işgücü piyasasının yapısı üzerinde olumsuz etkiler yaratacaktır.

Özer ve Biçerli (2003),Türkiye’de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi isimli çalışmalarında, Türkiye’de kadınların İşgücüne Katılım Oranını etkileyen unsurları tespit etmeye çalışmış ve 1988–2001 dönemi için; Türkiye geneli, kırsal ve kentsel alanlara ilişkin panel veri kullanılarak kısıtlı en küçük kareler regresyonu ile birimlere özgü sabit terimlerle sabit etkiler ve rassal etkiler modelleri kullanmışlardır. Modellerde denenen çok sayıda makro özellikli değişkenlerden anlamlı bir sonuç elde edilemezken; kadın aktif nüfusu içinde ev kadınlarının oranı, istihdam edilen kadın işgücü içinde

ücretsiz aile işçilerinin oranı ve 12 yaş üzeri nüfus içinde toplam emeklilerin oranı değişkenlerinden beklenen yönde ve anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Bu araştırma için Türkiye’de kadın işgücüne katılımının makro nitelikteki değişkenlere karşı doğrudan duyarlı olmayıp, gruba özgü ve mikro özellik taşıyan değişkenlerden etkilenmesi önemli bir ampirik bulgudur. Bu sonuç Türkiye’de kadın işgücünün emek piyasalarına katılım kararında; ücretler, enflasyon, büyüme oranı, işsizlik oranı gibi unsurların doğrudan etkili olmadığı ve kadın işgücünün emek piyasaları ile yeterince bütünleşemediği anlamına gelmektedir.

Özudoğru (2004), Köy-Koop Kırklareli Birliği’nin Ekonomik Analizi ve Yöneticilerin Kooperatif İşletmelerinin Başarısına Etkilerinin Değerlendirilmesi isimli doktora tezinde, kooperatif başarısında yöneticilerin kişisel bilgi ve tecrübeleri ile kişisel yetenekleri önemli bir faktör olduğunu, yöneticilerin %60,00’inin kooperatifçilikle ilgili bir yayın takip etmekte olduğu ve yöneticilerin %33,33’ünün Birlik tarafından düzenlenen kooperatifçilik eğitimi faaliyetine katıldığını belirtmiştir. İncelenen kooperatif yöneticilerinin %80’inin gönüllü ve serbest girişı ilkesini benimsediği görülmüştür. Yapılan değerlendirme sonucunda, Birlik kooperatif yöneticilerinin üretim ve pazarlamayla ilgili hedeflerini büyük oranda gerçekleştirdikleri, birim kooperatif yöneticilerinin bu alandaki amaçlarına erişmede ortalama %50 düzeyinde başarılı oldukları görülmüştür.

Çoban (2006), An Evaluation of The Women’s Entrepreneurship Support Activities in Turkey (Türkiye’de Kadın Girişimciliğini Destekleme Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi) isimli tezinde; Türkiye’de kadın girişimciliğini artırmaya yönelik çabaların dünya deneyimine paralel olarak görünürlük ve yaygınlık açısından giderek daha dikkat çekici bir hal aldığı vurgulamaktadır ve bu çabaların sivil toplum örgütlerinin kadınlara yönelik ortak atölye oluşturmasından, girişimcilik eğitimlerine, ortak pazar alanlarından işletme inkübasyon merkezlerinin kurulmasına kadar uzanmakta olduğunu belirtmiştir. Kadın örgütleri, devlet kurumları, özel şirketler, odalar, ulusal ve uluslararası kalkınma örgütleri bu alandaki proje fonlaşmasının desteğine dayanarak kadın girişimciliğine yönelik kendi stratejilerini geliştirmekte olduğunu düşünmektedir. Bu çabaların, kalkınma pratiği sınıfında görülebilir ve bir dizi amacı gerçekleştirmek üzere kadın girişimciliğine destek verilmesini savunan yeni bir stratejinin göstergesi olarak düşünölebileceğini vurgulamıştır. Öte yandan bir kalkınma politika stratejisi olarak kadın girişimciliğinin desteklenmesi, diğer kadın istihdamının artırılması amacına sahip programlarda uygulanan projelerin sayısı ve hedeflenen sonuçların çokluğu açısından farklılık göstermekte olduğunu düşünmektedir. Kadın girişimciliğinin desteklenmesine yönelik bu program ve proje bazlı çabalar temel olarak kadın istihdamının artırılması ve böylelikle kadınların üretkenliklerinin artırılması, kadın yoksulluğunun azaltılması ve kadınların sosyal güçlenmesine katkı sağlamak amaçlarına sahip olduklarını belirtmiştir. Bu çalışmada, ön planda tutulan amaca göre kadın girişimciliğinin desteklenmesine yönelik pratiğe yön veren farklı paradigmalardan belirlenebileceği öne sürölmektedir. Araştırmada ekonomik etkinlik temelli, yoksulluk azaltma temelli ve kadının güçlenmesi temelli üç farklı yaklaşımın tespit edilmesi mümkün olmaktadır. Bu çalışma tarif edilen kategorizasyon kullanılarak Türkiye’de kadın girişimciliğinin desteklenmesine yönelik farklı yaklaşımları belirlemekte ve bunları temel aldıkları varsayımlar ve uygulamada doğurdıkları farklılıklar açısından karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Bu analiz alanda geniş varlık gösteren örgütlerin temsilcileri ile yapılan 17 görüşme, raporlar ve alanda yer alan temel aktörlerin arşiv bilgilerine dayandırılmıştır.

İşçi ve Görgölü (2006), AB Sürecinde Türkiye’de Kadın İşgücü İstihdamı isimli çalışmalarında Avrupa Birliği üye ölkeleri ile Türkiye’de kadın işgücünün karşılaştırılmasını yapmışlar ve Türkiye ve AB ölkelerinde yapılan reformsal düzenlemelerden bahsetmişlerdir. Çalışmanın sonucuna göre, AB ve Türkiye, mevzuatlarında “eşit işe, eşit ücret” ilkesini kabul etmiş olduklarını ve cinsiyete dayalı ücret ayrımcılığına itiraz eden işçiye hizmet akdinin feshedilmesine karşı koruma sağlandığı fakat buna rağmen Türkiye’de, aynı işyerinde aynı niteliklerdeki işlerde aynı verimle çalışan kadınlarla erkeklere farklı ücret ödenebilmekte olduğu ve bu nedenle ücret eşitliğinin bozulduğu belirtilmiştir. Mevzuatlarda getirilen değişikliklerin olumlu olmakla birlikte kadın ve erkeğin kamu ve özel sektör çalışma hayatında eşit duruma getirilmesi hakkında, batılı ölkelerdeki örneklerine uygun yeni bir kanuni düzenleme yapılması gerektiği, hamilelik ve analık durumlarına ilişkin olarak getirilen düzenlemelerin AB yönergesine uyumlu olduğu ancak Avrupa Birliği Meclisi tarafından meslek sahibi

olan anne ve babanın meslek ve aile yaşamlarının yükünü hafifletmek amacıyla belirtilen esaslara ilişkin bir düzenleme yapılacağı çalışmanın sonunda vurgulanmıştır.

İyicil (2006),Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Türkiye'deki Kadın Girişimciliğinin İrdelenmesi isimli master tezinde, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde kadın girişimcilerin durumunu ortaya koymaya çalışmış, Avrupa Birliği'ne üye olan bazı ülkelerdeki kadın girişimcilerin durum ve gelişimini incelemiştir. Araştırma sonucunda Türkiye'deki kadın girişimcilerin çoğunluğunun 31-50 yaş arasında, kamu ve özel sektörde çalışan, evli ve de üniversite mezunu olduğunu bulmuştur. Çalışma sonucunda kadınların girişimci olabilmesi için, finansal destek, psikolojik destek ve eğitim desteğine ihtiyacı olduğu ancak bunların içinde en çok eğitim desteğini önemli buldukları görülmüştür. Araştırmada Avrupa Birliğine giriş sürecinde bu topluluğa üye ülkelerin seviyesini, refah düzeyini yakalayabilmek için yapılması gereken en önemli destek kadınların sadece diploma alanında değil, girişimci olabilmeleri için iş kurma ve yürütme konularında da bilgilendirilip eğitilmeleri gerektiğini vurgulanmıştır.

Kutlu (2006), Türkiye'de Kadın Girişimciliği isimli master tezinde, girişimcilik kavramını temel olarak ele almakta ve bu temel üzerinden kadınların çalışma hayatındaki yeri ve girişimcilik faaliyetlerini incelemektedir. Bununla ilgili olarak Türkiye'de ve Dünya ülkelerinde kadın girişimciliği ve kadın girişimciliğini teşvik eden çalışmalar incelenerek karşılaştırılmış ve Türkiye'nin kadın girişimciliği konusundaki durumu çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır. Çalışma sonucunda girişimciliğe verilen desteğin hala yetersiz olduğu ve yasalar, teşvikler, kamu ve sivil toplum kuruluşları açısından değerlendirildiğinde gerek AB gerekse diğer Dünya ülkelerinden geride olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada kadının çalışma hayatındaki yerine ilişkin olarak kadının ilkel dönemlerden günümüze dek tarihsel sürecin her döneminde ortam ve niteliklere bağlı olarak çeşitli statülerde ekonomik faaliyetlere katıldığını görmekteyiz.

Sidhu ve Kaur (2006)'a göre girişimcilik kırsal alanda giderek artan gençliğin istihdamı için tek çözümdür. Kendi sosyal sistemiiçindeinsanların çoğuiçinistihdamoluşturmaya yardımcı olur. Bu durum çiftlik, ev ve hayvancılık merkezli görevlere dikkat çekerken, onları aile geliri eklemelerine olanak sağlamak gibi kırsal alanda yaşayan kadınlar için daha faydalıdır. Kırsal bölgelerde yaşayan kadın, sürdürülebilir bir teşebbüsün bol kaynaklarına sahiptir. Çiftlik ve hayvancılığa dayalı hammaddenin ve diğer kaynakların kolay erişilebilirlik faydasına sahiptirler. Dolayısıyla o etkili bir şekilde hem üretim hem de işleme odaklı işletmelere girişebilir. Ama başarılı bir girişimci olmak için kadınların aile ve devlet kuruluşlarının desteği yanında bazı temel yöntem nitelikleri olmalıdır. Aynı zamanda kırsal kadınlar arasında girişimci geliştirme, sadece kişi yeteneklerini değil aynı zamanda bir toplum da ve aile de bir bütün olarak karar verme durumunu geliştirmek için yardımcı olduğunu düşünmektedirler.

Boylu ve Terzioğlu (2007), Kadının Çalıştığı ve Çalışmadığı Ailelerde Gelirin Kullanım Biçimi isimli çalışmalarında, kadının çalıştığı ve çalışmadığı ailelerin ekonomik faaliyetlerini incelemek, aileler arasında bu konulardaki benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarmak amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırma Hacettepe Üniversitesinden Tabakalı Rastgele Örnekleme Yöntemi ile seçilen toplam N=230 aile üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, gerek kadının çalıştığı, gerekse çalışmadığı ailelerde ana harcama grupları içinde gıda grubunun gelir içinde en büyük payı aldığını belirtilen ailelerin önde geldiği, bunu sırasıyla konut ve eğitim grubunu belirtenlerin izlediği, kadının çalıştığı ailelerde tasarruf yapanların kadının çalışmadığı ailelerde oranla yüksek olduğu gelecek için tasarruf yapanların önde geldiği, gerek kadının çalıştığı gerekse çalışmadığı ailelerde efektife yatırım yapanların ilk sırada yer aldığı, kadının çalıştığı ailelerde her zaman borçlananların önde geldiği bulunmuştur.

Ecevit (2007),“Türkiye'de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım” adlı çalışmasında Türkiye'de kadın girişimciliği ile ilgili devlet ve devlet dışı kurumlar ile uluslararası örgütlerin yaptığı çalışmaları gözden geçirmekte, raporun sonunda ise kadın girişimciliği konusunda gerçekleştirilen proje ve programlardan yola çıkarak genel bir değerlendirme yapmaktadır. Kırsal alanda kadın girişimciliği açısından Ecevit'in değerlendirmesinde önemli olan bulgu ise şudur: "Girişimciliği destekleme programları hazırlanırken, kadınlar sanki türdeş bir grupmuş gibi ele alınamaz. Hedef grubu oluşturan kadınlar, beşeri sermaye düzeylerine (eğitimi, beceri düzeyleri ve iş deneyimleri) ve yaşam

döngülerine göre birbirinden ayrıştırılmış alt gruplar olarak analiz edilmelidir. Örneğin, kentsel ortamlardaki, daha eğitilmiş, pazarlanabilir becerilere sahip ve işleri için parasal birikimlerini harekete geçirebilecek kadınlar, kentlerin çeperlerinde ve kırsal kesimde yaşayan, eğitimsiz ve diğer beşeri sermaye öğelerinden yoksun kadınlardan farklı ele alınmalıdır. Birinci gruptaki kadınlar genellikle girişimciliğe mesleki gelişimlerinin bir parçası olarak yönelirken, ikinci gruptakiler girişimcilik bir yaşam ve geçim stratejisidir."

Gürol ve Marşap (2007),Geçmişte ve Günümüz Yaşamında Ücretsiz ve Ücretli İşgücü Olarak Kadın isimli çalışmalarının özetine göre, günümüz toplumlarında kadının rol ve işlevlerinin önceki dönemden farklı olduğu, ekonomik düzeydeki değişimin üst yapıda neden olduğu kültürel, sosyal ve ahlaki boyutlardaki belirgin farklılaşmaların kadının sosyal konumuna ilişkin anlayış ve düşünce biçimlerine de belirgin farklılaşmaların kadının sosyal konumuna ilişkin anlayış ve düşünce biçimlerinde de belirgin dönüşümlere neden olduğunu ifade edilmiştir. Günümüzde ataerkil toplumsal yapıların geçmişteki etkinliklerini yitirmeleri ile iş yaşamı ve özellikle girişimcilik alanında kayda değer bir yer edinen kadının bu yöndeki gelişimine ket vuran engeller yalnızca ulusal değil, aynı zamanda uluslararası karakterdedir. Uluslararası kuruluşlar ve örgütler belli olanaklara sahip olmalarına rağmen kendilerinden bekleneni ortaya koyamamaktadır. Bu nedenle kadın girişimciliği küresel bir organizasyonun ortaya çıkarabileceği olumlu sonuçlardan yoksun bırakılmıştır.

Memiş, v.d. (2007), Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi: GAP Bölgesinde bir araştırma isimli makalelerinde, bölgelerarası dengesizliğin giderilmesinde kadınların çalışma hayatına katılımlarının artırılması, kadın girişimciliğinin yeri ve önemini ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmalarında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından desteklenen GAP Bölgesi'ndeki Sosyo-Ekonomik Kalkınmada Kadın İşgücü Projesi kapsamında Gaziantep, Adıyaman, Mardin ve Siirt illerinde kadınlar tarafından kurulan kooperatiflere üye kadın girişimcilerle anket çalışması yapılmış ve anket yoluyla elde edilen veriler, SPSS'te "Crosstab Yöntemi" ile eğitim düzeylerine göre tablollaştırılarak açıklanmıştır. Daha sonra yapılan Ki-kare Uyum iyiliği Testi ile kadın girişimcilerin eğitim düzeylerine göre belirttikleri görüşlerinde anlamlı farklılıklar olup olmadığı analiz edilmiştir. Anket sonuçlarına göre, ankete katılan kadın girişimcilerin eğitim düzeyleri sırasıyla; okur-yazar %4, ilköğretim %30, üniversite %30 ve ortaöğretim %36'dır. Ankete katılan kadın girişimcilerin bir iş kurmak ve bu işte başarılı olmak için en önemli unsurun "motivasyon ve sıkı çalışma" olduğunu, bir girişimcinin en önemli özelliğinin "cesaret" olduğunu, girişimcilikte kilit beceriyi "tek başına işletmenin işlerini yürütebilmek" olduğunu belirtmişlerdir.

Toksöz (2007), Türkiye'de Kadın İstihdamının Durumu isimli çalışmasında Türkiye'de kadın istihdam durumunu güncel istatistiklerle ortaya koymaktadır. Bununla birlikte kadın istihdamına yönelik kamu politikaları ile gönüllü kuruluşların rolleri de çalışmada değerlendirilmektedir. Çalışmada girişimcilik ile ilgili bir bölüm bulunmaktadır. Fakat hem bu bölümde hem de raporun genelin kırsal alanda kadın girişimciliği ile ilgili bilgiler yoktur. Raporda tarım sektöründe çalışan kadınların durumu ile ilgili çeşitli bilgiler mevcuttur. Bu bilgiler daha çok tarımsal üretimde cinsiyete dayalı iş bölümü üzerine yoğunlaşmaktadır. Kadın girişimcilerinin oranının artırılması için rapor pozitif ayrımcılık önermektedir.

Ghiasy,v.d. (2009), İran'daki tarımsal kooperatiflerde girişimciliğin gelişimietkileyenfaktörler hakkındakendi algılamalarının keşfetmek amacıyla tarımsal kooperatiflerinin yöneticilerini araştırmıştır. Bu çalışmada açıklayıcı ve kantitatif araştırmanın bütün olduğu bir metodoloji kullanılmışlardır. İran'ın 6 ilinde yapmış oldukları çalışmada tarımsal kooperatiflerin toplam 250 yöneticisi nüfusu oluşturmuştur. Katılımcıların algılarına ve sıralı faktör analizine dayanarak faktörler, bilişsel/psikolojik, eğitim, ekonomik, örgütsel, finansal, kişisel özellikleri, düzenleyici ve sosyal etkiler büyüklüğü sırasına göre 8 gruba ayrılmıştır.

Toparlan (2009), Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerde Yöneticilerin Eğitim Sorununu incelediği master tezinde, Ankara Tarım İl Müdürlüğü'ne kayıtlı 75 Tarımsal Amaçlı Kooperatif ve Tarım Kredi Kooperatifleri Ankara Bölge Birliği'ne bağlı 30 Tarım Kredi Kooperatifi olmak üzere 105 kooperatif yöneticisi ile anket çalışması yapmıştır. Anket sonuçlarına göre yöneticilerin %71'i ilköğretim mezunu, %29'u ise yüksek öğretim mezunu olup %67'si 3-12 yıl tecrübeye sahip olduğu bulunmuştur. Araştırmanın bir diğer önemli sonucu da %98'inin erkek olmasıdır. Araştırmanın sonuçlarına göre,

Tarım Kredi Kooperatiflerinin yönetici eğitimine diğer kooperatif türlerine göre daha çok önem verdiği dikkat çekmektedir. Araştırmada ayrıca yüksek öğretimde kooperatifçilik eğitimi incelenmiş, Meslek Yüksek Okullarının Kooperatifçilik programlarında Kooperatifçilik derslerinin yanında işletmecilik derslerinin ağırlıkta olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmada kooperatifçilik eğitiminin yalnızca örgün eğitim kurumlarında verilmesi, yöneticilerin eğitimi için örgün eğitim dışında kurslar, seminerler ve konuya yabancı yöneticiler için üst örgütler tarafından hizmet içi eğitimler düzenlenmesi gerektiği, kurs ve seminerlere katılımın az olmasını engellemek için kooperatife ortak olacaklara ortaklık öncesi eğitim ve seminerlere katılım şartı ve göreve başlaması için eğitim sertifikası istenmesi, kooperatif üst örgütleri reklam faaliyetlerini artırarak halkı bilinçlendirmeye yardımcı olunması Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerde Yöneticilerin Eğitim Sorunlarına çözüm önerileri olarak gösterilmiştir.

Ghiasy ve Hosseini (2010), tarafından İran'daki Tarımsal kooperatiflerde girişimciliğin geliştirilmesini etkileyen zorluklar hakkındaki algılamaların keşfetmek amacıyla tarımsal kooperatiflerinin yöneticileri araştırılmıştır. Araştırma aracı ankettir, uzman heyeti tarafından geçerlilik kapsamı metodu ile anket güvenilirliği oluşturulmuştur ve pilot testin uygulanması ve Cronbach's alfa katsayısının uygulanması (0,86) ile anket güvenilirliği onaylanmıştır. Metodoloji, kırsal kooperatif girişimlerinde gelişimler için en önemli zorluklar ve engeller olduğunu düşündükleri faktörler üzerine ana paydaşların algılarını ölçmeyle ilgili olmaktadır. Aynı zamanda veri kalitatif ve kantitatif analiz içermektedir. Örneklemde İran'daki 6 ilde tarımsal kooperatif şirketlerinin yöneticilerinden rastgele 250 kişi seçilmiştir. Veriler SPSS_13 paket programı ile analiz edilmiştir. Katılımcıların algısı ve sıralı faktör analizine dayalı olarak etki büyüklüğü ile sıralanan zorluklar bilgisel, tekniksel, pazarlama, yapısal, yönetsel, yasal ve mali etkiler adıyla yedi grupta sınıflandırılmıştır. Yapılan çalışmada regresyon analizi tarımsal kooperatiflerde gelişmekte olan girişimci üzerine finansal, tekniksel, bilgisel ve yasal sorunların büyük etkileri olduğunu göstermiştir. Ayrıca sonuçlar bilgisel, finansal ve teknik sorunların tarımsal kooperatiflerdeki küçük firmaların sayısı üzerine önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Prasada Rao, v.d. (2011)' ne göre kırsal alanda yaşayan kadınlar arasında kadın girişimini geliştirmek için artan bir ihtiyaç vardır. Bu amaçla küçük işletmelere mikro finans sağlamak önemli bir rol oynamaktadır. Düşük gelirli mevcut bankacılık hizmetlerinin bilgi eksikliği ile kırsal bölgelerde yaşayan kadınların kendilerinin bankacılık alışkanlıklarının büyüme için küçük tesisli küçük şeyler yapabilir. Bunun için, somut bir çabanın, toplum, hükümet ve bankacıların kendileri tarafından, bankacılık alışkanlıklarını geliştirmek için kadınların standartlarını geliştirilmesi ile ele alınması gereklidir. Hükümet kadınları güçlendirmek amacıyla özellikle kırsal alanlarda başarılı olmak için eğitim teşvikleri ve diğer özellikleri sağlayan bir tarz ile önemli bir katalizör olarak ortaya çıkmıştır. Çalışmalar göstermiştir ki onlar SGHs (kendi kendine yardım grupları) içinde organize olursalar, yoksullar için mikro finans sağlanması verimli, etkili ve daha az masraflıdır. İstihdam olanaklarının azlığından sonra ortaya çıkan en iyi istihdam olan serbest meslek, Asya ve Güney Doğu Asya'da kadınlar için çok önemli bir geçim kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle Andhra Pradesh ve genel Hindistan'daki kendi kendine yardım grupları (SGH) hareketleri, anlaşılır şekilde kırsal alanda ekonomik senaryo değişimine sahip olduğunu düşünmektedirler.

3. MATERYAL VE METOT

3. 1. Materyal

Bu araştırmanın kapsamı Amasya İli Şeyhsadi Köyü ve Çorum İli Köprübaşı Köyünde kurulan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye ortaklarla sınırlıdır.

Araştırmanın ana materyalini, yapılan anket çalışmaları sonucu elde edilen birincil nitelikli veriler oluşturmaktadır. Araştırmada 3 farklı içerikli anket formu kullanılmış ve ilgili kişilere uygulanmıştır. Bunlar;

- Amasya ili Şeyhsadi Köyü ve Çorum İli Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifine ortak olan kadın üyelere uygulanan anket formu,
- Amasya ili Şeyhsadi Köyü ve Çorum İli Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanlarına uygulanan anket formu,
- Çorum ili Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifine ortak olan erkek üyelere uygulanan anket formu.

Araştırmanın diğer materyalini, bu konuda daha önce yayınlanmış ve hazırlanmış olan derleme, inceleme, araştırma ve tezlerden elde edilen bilgiler oluşturmaktadır.

3.1.1. Amasya İli Şeyhsadi Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Şeyhsadi köyünde, kırsal alan kadınları tarafından 2005 yılında kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifi vardır. Ancak kooperatif, bugün halen kadınların aktif biçimde rol almada güçlük yaşadığı bir yapı görünümünü taşımaktadır.

Şeyhsadi Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin 68 kadın ortağı bulunmaktadır. Kooperatif ortaklarının 28'i Şeyhsadi köyünde, diğerleri ise Amasya iline bağlı 5 farklı köyde ikamet etmektedir. (6 üye İbecik köyünde, 12 üye Yeşilöz köyünde, 7 üye Yolyanı köyünde, 5 üye Aydınca kasabasında ve diğer 5 üye Keçili Köyünde)

Kooperatifin binası henüz inşa edilmemiştir ayrıca kooperatifte süt tankı da mevcut değildir. Kadın ortaklar bu konuda yetkililerin desteğini beklemektedir. Şeyhsadi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi köyde hayvancılığı geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Her ortak kendi imkânları ile sütlerini Tokat ilinde bulunan özel süt işletmesi (Dimes)'ne vermektedir.

3.1.2. Çorum İli Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Köprübaşı köyünde kırsal alan kadınları tarafından kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin 50 kadın ortağı, 15 erkek ortağı bulunmaktadır. Başlangıçta bayan ortaklar tarafından kurulan kooperatif, yönetimdeki pasif rollerinden dolayı yönetim erkek ortaklara bırakılmaya yüz tutmuştur. Kooperatif ortaklarının hepsi Köprübaşı köyünde bulunmaktadır.

Kooperatif, hayvancılığı geliştirip daha bilinçli hayvancılık yapmak için kurulmuştur. Köyde ayrıca Süt Birliği de bulunmaktadır. Kooperatif aracılığı ile sütler ulusal firma Ülker'e satılmaktadır. Kooperatifin binası, süt tankı ve yem deposu mevcuttur.

Araştırma kapsamına alınan her iki kooperatifin de faaliyet konusu süt sığırcılığıdır. Ortakların kendilerinin sahip oldukları süt ineğine en iyi şekilde bakarak, üretilen sütün kooperatifçe alınarak uygun şartlarda muhafazası, pazarlanması ve süt üretiminin artırılması kooperatiflerin birincil amacıdır. Ayrıca kırsal kesimde yaşayan yoksul kesimlerin gelir seviyelerini arttırmak, süt üreticilerinin daha verimli çalışması ve emeğinin karşılığını alabilmesi ve Türkiye'de süt üretiminin nüfusun beslenmesinde gerekli olan seviyeye ulaştırılması bakımından kooperatif aracılığıyla sütün pazarlanması önemli görülmektedir.

3. 2. Metot

3. 2. 1. Verilerin Toplanması Aşamasında İzlenen Metot

Verilerin toplanması aşamasında ilk olarak, konu ile ilgili daha önce yapılmış olan araştırmalar incelenerek, sorunları belirlemek ve konuyu daha iyi kavramak açısından hangi verilerin gerektiği, bu

verilerin elde edilmesinde ve analizinde hangi yöntemlerin uygulanmasının doğru olacağı ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın amacına ve kapsamına uygun olarak araştırma yöresinde bulunan kooperatiflerden kadınları örgütlendirmek amacı ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından kurulmasına destek verilen Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri seçilmiştir. Bu kooperatifler, kırsal alan kadınları tarafından kurulduğundan kırsal için bir yeniliktir. Bu nedenle bu kooperatiflere ortak olan kadınların kooperatiflerin kuruluş aşamasında ne yaptıklarını incelemek, girişimcilik kavramını irdelemek, kadın kooperatiflerinin, kooperatifleşme sürecini incelemeye bir karşılaştırma olanağı bulmak, kooperatife ortak olanların sosyo-ekonomik yapılarını ortaya koymak açısından araştırmada kadın kooperatifleri seçilmiştir.

Araştırma yöresinde Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin belirlenmesinde, Tarım Bakanlığı kayıtlarından Türkiye’de kırsal alanda yer alan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin yer aldığı illeri içeren listeye ulaşılmıştır. Tokat iline ulaşım açısından yakın olduğundan dolayı araştırma için Amasya ve Çorum illerine bağlı köylerde bulunan kooperatifler seçilmiştir. Araştırmaya dahil edilecek kooperatifler seçildikten sonra araştırma yöresindeki Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine ortak olanlar belirlenmiş ve anket yapılacak örnek ortaya koyulmuştur.

3. 2. 2. Örneklem Yönteminde Uygulanan Metot

Araştırmada örnekleme kapsamında iki kooperatif seçilmiştir. Bu kooperatifler kırsal alan kadınları tarafından kurulan kooperatifler olup Çorum ve Amasya illerinde bulunmaktadır. İki ilde bulunan iki kooperatifin tüm ortakları ve kooperatif başkanları ile anket çalışması yapılmış olup tam sayım yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamına giren Amasya İli Şeyhsadi Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin 63 ortağı bulunmakta olup tüm ortakları bayanlardan oluşmaktadır. Kooperatife ortak olanların 28’i Şeyhsadi Köyünde bulunmakta olup diğer ortakları çevre köylerdendir. (Yolyanı (7), Yeşilöz (12), Keçili(5), İbecik (6) köyleri ve Aydınca kasabası (5))

Çorum İli Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin ise 75 ortağı bulunmakta olup, 50 ortağı kadın ve 25 ortağı erkektir. Kooperatif ortaklarının tümü Köprübaşı köyünde bulunmaktadır.

Anket çalışması esnasında bazı kooperatif ortaklarının sağlık problemleri nedeniyle köy dışında olması ve bazı ortakların anket yapmak istememelerinden dolayı 11 kadın ve 10 erkek ortak ile anket çalışması yapılamamıştır. Toplamda 102 kadın ortak olmak üzere 117 ortak ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

3. 2. 3. Verilerin Analizinde Uygulanan Metot

Verilerin analizinde uygun analiz türünün seçilmesi için verilerin homojen dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testiyle belirlenmiştir.

$$D = \text{Max}|F_0 - F_e| \quad (3.1)$$

F₀: Gözlenen kümülatif nisbi frekans

F_e: Beklenen kümülatif nisbi frekans

SD değeri için;

$$SD = \sqrt{\frac{\sum D^2}{n-1} - \frac{\sum D^2}{n(n-1)}} \quad (3.2)$$

Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testi; (Bircan, v.d. 2003).

$$t = \frac{\bar{D}}{SD/\sqrt{n}} \quad (3.3)$$

Normal dağılım gösteren verilerin analizinde parametrik analiz yöntemlerinden t-testi, z-testi, Varyans Analizi (ANOVA), normal dağılım göstermeyen verilerin analizlerinde parametrik olmayan analiz yöntemlerinden Ki-kare, Run Testi, Mann-Whitney U Testi, Wald-Wolfowitz Testi, ya da Wilcoxon Signed Rank Testlerinden veri setlerine uygun olanları seçilerek kullanılır. Bu araştırmada veri setinin normal dağılım göstermediği durumlarda, iki veya daha fazla değişken grubu arasında farklılık bulunup bulunmadığını incelemek için kullanılan Khi-kare bağımsızlık testi ve normal dağılım gösteren verilerin analizinde ise *t-testi* kullanılmıştır. Verilerin istatistiki analizinde SPSS 17 paket programı kullanılmıştır.

Khi-kare bağımsızlık testinin uygulanabilmesi için gözlem sonuçlarının sınıflandırılmış veya gruplandırılmış bileşik seriler şeklinde gösterilmesi gerekmektedir. Bu gösterim şekline *kontenjans tablosu* denilmektedir. Bu tablo değişkenlerin sınıflarının yer aldığı satır ve sütunlardan oluşmaktadır.

Bunun için her sıra veya sütundaki elemanlara ait beklenen (expected) frekansların (E_{ij}), gözlenen (observed) frekanslarla (O_{ij}) karşılaştırılması gerekmektedir (Kalaycı, 2010).

Khi-kare test istatistiğinin hesaplanması için şu formül kullanılmaktadır:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}} \quad (3.4)$$

$\chi^2 > \chi^2_{\alpha}$; (r-1) (c-1) ise, H_0 hipotezi red, H_A hipotezi kabul edilir.

$\chi^2 < \chi^2_{\alpha}$; (r-1) (c-1) ise H_0 hipotezi kabul, H_A hipotezi red edilir.

H_0 : Değişkenler birbirinden bağımsızdır.

H_A : Değişkenler birbirinden bağımsız değildir.

Khi-kare bağımsızlık testinde, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığı görüldüğünde anlamlılık testine ilişkin sonuçların yorumlanması doğru değildir (Büyüköztürk, 2011). Bu araştırmada bu kuralın ihlal edildiği ve beklenen değer 5'ten küçük olduğu çapraz tablolarda Khi-kare bağımsızlık testi hesaplanmamıştır.

Khi-Kare testleriyle ölçümlenen değişkenler arasındaki farklılığın anlamlı olduğu durumda ise; yani bağımsızlık hipotezinin reddedilmesi halinde, ele alınan değişkenler arasındaki bağımlılık veya ilişkinin derecesini hesaplamak için Kontingenz (Coefficient of Contingency) yani bağımlılık katsayısı kullanılmıştır (Düzgüneş, 1975). Bağımlılık katsayısı farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu ortaya koymak açısından hesaplanmıştır. Bağımlılık katsayısı 0-1 arasında değer almaktadır ve 1'e yaklaştıkça farklılık çoğalmaktadır.

$$CC = \sqrt{\frac{\chi^2}{N + \chi^2}} \quad (3.5)$$

χ^2 : Khi-Kare Değeri

N: Gözlem Sayısı

İki ilişkisiz örneklem ortalaması arasındaki farkın anlamlılığına ilişkin *t-istatistiği* aşağıda verilen formül ile hesaplanır ve serbestlik derecesi, $sd=n_1+n_2-2$ 'dir. Formülde geçen X_1 ve X_2 örneklem ortalamalarını; $SH_{\bar{x}_1-\bar{x}_2}$ ise, ortalamalar arası farkın standart hatasını göstermektedir.

$$t = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{SH_{\bar{x}_1-\bar{x}_2}} \quad (3.6)$$

Analizde “iki örneklemin ait oldukları evren ortalamaları arasında fark yoktur ya da fark sıfırdır” şeklinde oluşturulan null hipotezi test edildiğinden yukarıda verilen ilk formülün pay kısmında yer alan terimi sıfıra eşit olacağı için eşitlikten çıkartılır.

Formülün paydasında yer alan ortalamalar arası fark için standart hata değerinin hesaplanmasında, grupların ait oldukları evrenlerin varyanslarının eşit olması durumunda, ortak varyans tahminine dayalı şu formül kullanılır.

$$SH_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{\left(\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{(n_1 - 1) + (n_2 - 1)}\right)} \cdot \sqrt{\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)} \quad (3.7)$$

Formülde geçen s_1^2 birinci örneklemin; s_2^2 ise ikinci örneklemin varyansını göstermektedir. İlişkisiz iki örneklem için evren varyansları eşit değil ise, ortalamalar arası farkın standart hatası için aşağıda verilen formül kullanılır (Büyüköztürk, 2011).

$$SH_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{(s_1^2/n_1) + (s_2^2/n_2)} \quad (3.8)$$

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4. 1. Araştırma Alanına İlişkin Bilgiler

Bu bölümde araştırma bölgesi olarak seçilen Amasya İli Şeyhsadi Köyünün ve Çorum İli Köprübaşı Köyünün coğrafi durumu, nüfusu, iklimi, bitkisel ve hayvansal üretim durumu, eğitim, sağlık ve altyapı ve sosyal durumları ortaya konulmuştur.

4. 1. 1. Amasya İli Şeyhsadi Köyü Hakkında Genel Bilgiler

Amasya'da ekonomik olarak ilk sırada gelen sektör tarımdır. Toplam 29 390 çiftçi ailesinden 146 948 kişi bu sektörden geçimini sağlamaktadır. 2009 yılı Bitkisel ve Hayvansal üretimin parasal değeri 1 098 919 807 TL'dir. Bu tutarın %73,17'si bitkisel üretimden ve %26,832'si hayvansal üretimden elde edilmiştir (Anonim, 2011c).

Hayvancılık yönünden de önemli bir potansiyele sahiptir. İlde 2009 yılı verilerine göre 136 851 adet büyükbaş, 106 626 adet küçükbaş, 1 162 215 kanatlı ve 14 850 adet arı kovanı mevcuttur (Anonim, 2011c).

Hayvancılık genelde aile işletmesi şeklindedir. Tarım İl Müdürlüğü ve yapılan destekler sonucu kültür hayvancılığında önemli ilerlemeler olmuştur. Bu ilerleme ırk ıslahı ve birim hayvandan alınan verimde artış şeklinde ortaya çıkmıştır.

4. 1. 1. 1. Şeyhsadi Köyü Yerleşim Yeri ve Sınırları

Kırsal alan kadınları tarafından kurulan kooperatifin bulunduğu yer olan Şeyhsadi Köyü, Karadeniz Bölgesinde Amasya İline bağlı, Amasya'ya 45 km uzaklıkta, Tokat-Amasya karayoluna 5 km'lik mesafede bulunur. 130 haneli güzel ve şirin bir köy olan Şeyhsadi Köyü Yeşilöz, Yolyanı, Aydınca kasabası, İbecik, Yağcı Abdal ve Kara İbrahim köyleri arasında tam orta yerde olup, arazisi ve yerleşim yeri bakımından en büyük köydür (Anonim, 2011c).

4.1.1. 2. Nüfus

Şeyhsadi köyünün 2010 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 328'i erkek, 361'i kadın olmak üzere toplam 689 nüfusu vardır (Anonim, 2011d).

4.1.1. 3. İklim

Şeyhsadi köyü ne kadarda Karadeniz iklimi kapsamında ise de iklim bakımından genelde karasal iklim özelliklerine sahiptir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlıdır. Bitki örtüsü orman ve otlaklardan oluşmaktadır (Anonim, 2011c).

4.1.1. 4. Bitkisel ve Hayvansal Üretim

Arazinin geniş, orman ve otlakların bol olması tarım faaliyetinin gelişmesine yol açmıştır. Şeyhsadi köyünde hayvancılığa da son derece önem verilmekte olup tarım ve hayvancılık paralel olarak yapılmaktadır (Anonim, 2011c). Şeyhsadi köyünde yapılan tarımsal faaliyetlerde yetiştirilen bitkisel ürünler; buğday, arpa, mercimek, nohut, yulaf, burçak, fiğ, şeker pancarı v.s gibi tahıl ürünleri, soğan, sarımsak, domates, biber, salatalık, fasulye, mısır, havuç, ıspanak, lahana v.s gibi sebze ürünleri ve elma, armut, kiraz, vişne, kayısı, şeftali, erik, ahlat, çördük, üzüm, ceviz v.s gibi meyve ürünleridir.

Tahıl ürünleri hariç diğer ürünler sadece ailelerin kendi yiyecekleri kadar yetiştirilmekte olup dışarıya satılmamaktadır. Ancak tahıl ürünlerinin satışından elde edilen paralar ve hayvancılık köyün geçim kaynağını oluşturmaktadır.

4. 1. 1. 5. Eğitim, Sağlık, Altyapı

Şeyhsadi Köyünde 5 sınıflı bir ilkokul, sağlık ocağı, dokuma kursu, 2 adet bakkal ve 1 cami bulunmakta olup su ve kanalizasyonu olan bir köydür. Rakımının yüksek olması yazın su sıkıntısının çekilmesine neden olmakta köyün su kaynakları neredeyse kurumaktadır (Anonim, 2011c).

4.1.1. 6. Sosyal Durum

Şeyhsadi köyünde kadın ortakların girişimcilik yeteneklerini güçlendirme eğitimleri yapılmaktadır. TEPAV'ın Temmuz 2010'dan bu yana yürüttüğü "Amasya'da Kadın İstihdamının Arttırılmasına Destek Projesinin" uygulama alanlarından biri olan Şeyhsadi köyü ve kadınları, kadın örgütlenmesi, gelir arttırıcı aktiviteler ve örgütlenmemodelleri, kooperatif yönetimi, ev eksenli çalışma, üreme sağlığı, toplumsal cinsiyet ve şiddet konularında uzman kadınlardan eğitim almaktadır. Yapılan güçlendirme eğitimiyle bu yapı içinde veya dışında kadınların bir şeyler yapabilecekleri konusunda güven kazanmaları ve harekete geçebilmeleri sağlanmaktadır (Anonim, 2011e).

TEPAV tarafından Şeyhsadi Köyünde verilen eğitim bu anlamda bir ilktir. İlk defa kırsalda yaşayan kadınlar için kadınların kapasitelerini arttırıcı, farkındalık yaratan güçlendirme eğitimi gerçekleştirilmiştir.

4. 1. 2. Çorum İli Köprübaşı Köyü Hakkında Genel Bilgiler

4. 1. 2. 1. Köprübaşı Köyü Yerleşim Yeri ve Sınırları

Köprübaşı Köyü Çorum ilinin Mecitözü ilçesine bağlı bir köydür. Köyün adının nereden geldiği ve geçmişi hakkında bilgi yoktur. Çorum iline 33, Mecitözü ilçesine 4 km uzaklıktadır. Köyün kuzeyinde Beyözü (Avkat) köyü ve Elmapınarı (Çana) köyü bulunmaktadır. Batısında Akçakoyun köyü, güneybatısında Kuyucak köyü, güneyinde Hıdırlık mahallesi, doğusunda Mecitözü ilçesi ile komşudur. Yer şekilleri fazla engebeli değildir. Köyde Türkiye'nin 3. Büyük göleti bulunmaktadır (Anonim, 2011f).

4.1. 2.2. Nüfus

2010 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi veri tabanına göre 206'sı erkek 211'i kadın olmak üzere toplam nüfusu 417 kişi olarak görülmektedir (Anonim, 2011f). Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır.

4. 1.2.3. İklim

Arazi sulu tarıma elverişlidir. Köyde, orman kısıtlıdır. Bazı bölgelerde imece usulü ile çam fidanları dikilmiştir. Köyün iklimi, Orta Karadeniz iklimi etki alanı içerisindedir (Anonim, 2011f).

4. 1. 2. 4. Bitkisel ve Hayvansal Üretim

Köprübaşı Köyünün tarım ürünleri; buğday, arpa, şeker pancarı, ayçiçeği, nohut, haşhaş, sebze ve meyvedir. Hayvancılık ve besi geçen yıllara göre azalmıştır. Tarım sektöründe kadın ve erkek birlikte çalışmaktadır. Kırsal kesimdeki kadınlar, ürettikleri ürünleri genellikle Çorum'daki semt pazarlarında satmaktadır. Ancak bu konuda yıllardır çeşitli sorunlarla karşı karşıyadırlar. Pazara yeni ve farklı ürün yetiştirme deneyimlerinin olmaması, kent sakinlerinin taleplerini karşılayamama, onların beklentilerini ve hassasiyetlerini bilememe; pazarlama teknikleri, fiyat belirleme, hijyen kurallar gibi konularda bilgi eksikliği nedeniyle, ürünlerini düşük fiyata satma; pazarda kendilerine ait bir yer olmaması, apartman girişleri ve kaldırımlar gibi ürün pazarlamaya uygun olmayan yerlerde sıkışmaları; pazarda yeri olan diğer pazarlamacılar ve apartman sakinleri tarafından rahatsız edilmeleri; yer sorunu nedeni ile ürünlerin sağlıksız şartlarda pazarlanması gibi sorunlar, kırsal kesimden gelen kadınların başlıca sorunlarıdır (Anonim, 2011f).

4. 1. 2. 5. Eğitim, Sağlık, Altyapı

Köyde ilköğretim okulu vardır. Köyün içme suyu şebekesi vardır ancak su sağlıklı değildir. Kanalizasyon şebekesi yoktur. PTT şubesi ve PTT acentesi yoktur. Sağlık ocağı ve sağlık evi yoktur. Köye ulaşımı sağlayan yol asfalt olup köyde elektrik ve sabit telefon vardır. (Anonim, 2011f).

4. 1.2.6. Sosyal Durum

Kırsal kesimdeki kadınların bu sorunlarından yola çıkarak Hitit Akademi Derneği tarafından "Kırsal Kesimdeki Kadınların Girişimciliğinin Teşviki Projesi (KIRKAD)" adını taşıyan proje hazırlanmıştır. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı (IKG-OP) çerçevesinde Kadın İstihdamının Desteklenmesi Hibe Programı kapsamında hazırlanan KIRKAD Projesi, 28.07.2010 tarihinde MFİB ile Hitit Akademi Derneği arasında yapılan sözleşme ile uygulanmaya başlanmıştır. Avrupa Birliği ve

Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak olarak desteklenen projenin toplam uygun maliyeti 97 519,80 Avro'dan oluşmaktadır.

Çorum Belediyesi ile Çorum İl Özel İdaresi'nin proje ortağı olduğu KIRKAD Projesi, genel olarak kırsal kesimde yaşayan kadınların ekonomik ve sosyal yaşamlarının iyileştirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda Çorum'un kırsal kesimde yaşayan 75 kadının girişimciliğini geliştirmek ve çağdaş pazarlama olanaklarına kavuşturmak hedefi taşımaktadır. Kısaca KIRKAD Projesi, bir yandan kırsalda yaşayan kadınların ve onların ailelerinin yaşam standartlarının iyileştirilmesine katkıda bulunmaya, bir yandan da kent halkının köy pazarı taleplerini karşılamaya yöneliktir. Bu amaçlarla proje sonunda; kırsal kesimdeki kadınların girişimcilik ve pazarlama yeteneklerinin geliştirilmesi, kadın-erkek eşitliği konusunda bilinç kazandırılması: sürdürülebilir nitelikli yeni ürün alternatiflerinin öğrenilmesi, kent pazarına gelen köy kadınlarının Pazar yeri sorununun çözülmesi; kentte bir "köy pazarı" kurulması ve köy ürünlerine olan ilginin arttırılması gibi sonuçlar beklenmektedir. Proje eğitimleri sırasında her katılımcıya günlük 8 Avro cep harçlığı verilmektedir (Anonim, 2011g).

4. 2. Kooperatif Ortaklarının Genel Durumları

Bu bölümde araştırma alanına dâhil olan kooperatif ortaklarıyla ilgili genel bilgiler ortaya konulmuştur.

4. 2. 1. Ortakların Yaş Durumları

Kırsal toplumlarda yaş, tarımda yeniliklerin benimsenmesinde önemli bir role sahiptir (Rogers, 1995). Genç ortakların, yaşlı ortaklara kıyası düşünülürse, genç ortakların kooperatif konusundaki yenilikleri daha kısa sürede benimsedikleri görülmektedir. Tablo 2'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların yaş durumları yer almaktadır. Şeyhsadi köyünde bulunan ortakların %37,93'ü 31-40 yaş aralığında ve %20,69'u ise 41-50 yaş aralığında bulunmaktadır. Köprübaşı köyündeki ortakların yaş durumlarına bakıldığında ise, %33,90'ı 31-40 yaş aralığında ve %23,73'ü 41-50 yaş aralığındadır. Genel olarak incelendiğinde ortakların, %35,90'ının 31-40 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Kooperatife üye olan ortakların çok yaşlı olmadıkları dikkat çekmektedir.

GAP alanında yapılan bir çalışmada, işletme yöneticilerinin yaş durumlarına bakıldığında, işletmeler ortalamasında, işletme yöneticilerinin %28,7'sinin 41-50 ve %27,0'ının 31-40 yaş aralığında olduğu bulunmuştur (Karlı ve Çelik, 2003).

Trakya bölgesinde yapılan bir çalışmada, üretici örgütlerine üye üreticilerin % 68,4'ü 31-50 yaş grubunda olduğu belirlenmiştir (İnan, v.d. 1999).

Yapılan çalışmalarda kooperatiflere üye ortakların yaşlarının genelde 31-40 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada da bulunan sonuç diğer çalışmalardaki sonuçları doğrular niteliktedir.

Tablo 2. Yaş

Yaş	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
20-30	7	12,07	11	18,64	18	15,38
31-40	22	37,93	20	33,90	42	35,90
41-50	12	20,69	14	23,73	26	22,22
51-60	10	17,24	10	16,95	20	17,10
61-+	7	12,07	4	6,78	11	9,40
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 1,948$		SD= 4	P-Value= 0,745		H ₀ : fg=fb hipotezi kabul	

Uygun analiz türünün seçilmesi için yapılan Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov testinde üreticilerin yaş dağılımı normal dağılım göstermediği için nonparametrik test yöntemlerinden Khi-kare bağımsızlık testi (Pearson Chi-Square) uygulanmıştır. Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illere ait köyler ve bu köylerde bulunan kooperatife üye ortakların yaş durumları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 2. Ortakların Eğitim Durumu

Gerek örgütsel çalışmayı benimsemeye (Tatlidil, 1978) ve gerekse teknolojik gelişmelerin benimsenmesinde ve yayılmasında (Taluğ, 1974), kırsal toplumun ekonomik ve sosyal gelişmesinde (Hunder, 1969) eğitim etken faktörlerden biridir.

Kooperatif ortaklarının eğitim durumu, kooperatifin başarısını etkileyebilecek bir faktör olduğundan ortakların eğitim düzeylerinin incelenmesi önemli görülmüştür.

Tablo 3’de, Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların eğitim durumlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Ortakların genel durumlarına bakıldığında çoğunluğunun (%82,05) ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Aynı zamanda %5,98’inin ortaokul, %5,13’ünün diplomasız okuryazar, %4,27’sinin lise mezunu olduğu ve çok küçük bir oranının da (%2,57) okuryazar olmadığı görülmektedir.

Tokat ilinde yapılan bir çalışma sonucunda da, Tarım Kredi Kooperatiflerine üye ortakların %52,94’ünün ilkokul, %2,94’ünün ortaokul, %1,47’sinin lise ve %2,94’ünün üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir (Kızılaslan, v.d. 1996).

Şeyhsadi ve Köprübaşı köylerindeki ve diğer çalışmaların yapıldığı bölgelerde bulunan kooperatiflere üye ortakların eğitim düzeylerinin yoğun olarak ilkokul düzeyinde kaldığı, genelde daha üst eğitim düzeylerine ulaşamadıkları dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra, araştırma kapsamında incelenen köylerdeki kooperatif ortaklarının okuma yazma oranının yüksek olması da dikkat çekicidir.

Tablo 3. Eğitim Durumu

Eğitimdurumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)
Okuryazar değil	2	3,45	1	1,69	3	2,57
Okuryazar	5	8,62	1	1,69	6	5,13
İlkokul	48	82,76	48	81,36	96	82,05
Ortaokul	3	5,17	4	6,78	7	5,98
Lise	-	-	5	8,48	5	4,27
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00

4. 2. 3. Ortakların Medeni Durumu

Kooperatif ortaklarının özellikle bayan olmasından dolayı, medeni durumlarının onların kooperatife ortak olmalarının etkisinin belirlenmesi açısından incelenmesi yararlı görülmüştür.

Yapılan anket sonuçlarına göre, Tablo 4’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan kooperatif ortaklarının medeni durumları yer almaktadır. Amasya ilinde bulunan kooperatif ortaklarının %86,21’i evli olup çok az bir kısmı bekârdır. Çorum ilindeki kooperatif ortakları incelendiğinde ise, %98,31’inin evli olduğu görülmektedir.

Bu araştırma da kooperatif ortaklarının evli olması ve dolayısıyla üstlendikleri anne rolleri, ev işleri dışında onların bir girişimci olarak kooperatife ortak olmalarına engel olmadığını göstermektedir.

Tablo 4. Medeni Durum

Medeni durum	Köyler					
	Şeyhsadi köyü		Köprübaşı köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evli	50	86,21	58	98,31	108	92,31
Bekar	2	3,45	-	-	2	1,71
Dul	6	10,34	1	1,69	7	5,98
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00

4. 2. 4. Ortakların Aile Şekli

Aile bütün toplumların paylaştığı en ortak kurumların başında gelmekle birlikte, toplumdaki toplumdan topluma değişik özellikler gösteren bir kurum niteliği taşıyabilmektedir. Nitekim toplumların kendi tarihi gelişme seyirleri içinde bile aile kurumunun değişimler gösterdiği, farklılıklar kazandığı gözlenmektedir (Sezai, 1997).

Ailedeki birey sayısının fazla olması bunlardan herhangi birinin çevreden herhangi bir yeniliği algılayarak diğer bireyleri de bundan haberdar etmek suretiyle kooperatife katılma sürecini hızlandırabilir (Kızılaslan, 1997).

Birçok araştırmada kooperatifçilik yayım ve diğer yayım hizmetlerinde aile şeklinin araştırılmasının önemli görüldüğü belirtilmiştir. Bu araştırmada da araştırma bölgesinde ki aile şeklini ortaya koymak ve farklı aile şekillerindeki kooperatif ortaklarını incelemek amacıyla Tablo 5 oluşturulmuştur. Tablo 5 incelendiğinde, Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan kooperatif ortaklarının aile şekilleri yer almaktadır.

Aile şekli, farklı kaynaklarda çeşitli ayrımlarla incelenmiştir ve araştırmada aile şekli; çekirdek aile, geniş aile, geçici geniş aile, ataerkil geniş aile, izole (yalnız) çekirdek aile şeklinde ele alınmıştır.

Çekirdek aile, anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan, kuşak genişliği dar olan bir aile şeklidir (Merter, 1990).

Geniş aile (bazen birleşik aile olarak da tanımlanmaktadır) aynı hane içinde birden fazla karı-koca ve çocuklarıyla evlenmemiş büyüklerinde bulunabileceği aile şeklidir (Sezai, 1997).

Geçici geniş aile, aile reisinin kendisi, eşi, çocukları, aile reisinin anası, babası, bekar kardeşleri veya karısının bu tür yakınları ya da her ikisinin de diğer akrabalarının bir arada yaşamasından oluşan bir aile şeklidir (Kızılaslan, 1997).

Ataerkil geniş aile, aile reisinin eşi, evli oğullar, evli oğulların eşleri ve çocuklarından ve aile reisinin evlenmemiş erkek ve kız çocuklarından oluşan aile şeklidir.

Sanayileşmesini tamamlamış Batı toplumlarının istisnasız hemen hepsinde görülen izole çekirdek aile, aynı çatı altında bir arada yaşayan eşler ve çocukları şeklinde tarif edilebilir. İzole çekirdek aile bazı hallerde çocukların olmadığı durumları da ifade edebilir. Bazı hallerde de, çocuklarını büyütmüş ve onları evlendirerek yeni bağımsız aileler olarak topluma kazandırmış olabilir. Her iki durumda da izole çekirdek aile varlığını devam ettirmektedir (Sezai, 1997). Bir diğer izole çekirdek aile şekli de eşlerden birinin kaybedilmesi sonucu (ölüm, boşanma, terk gibi) kalan eşin çocuklarla varlığını devam ettirmesi şeklinde olabilir.

Araştırma sonucunda, Amasya ilinde bulunan kooperatif ortaklarının %50'si anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile şeklinde yaşamaktadır.

Çorum ilinde bulunan kooperatif ortaklarının aile şekillerine bakıldığında ise %42,37'si anne, baba ve çocuk, %40,68'i ise anne, baba, çocuk, büyükanne ve büyükbabaların olduğu aile şeklinde yaşamaktadır. Çorum ilinde, Amasya iline göre daha fazla geniş aile şekli görülmektedir.

Tablo 5. Aile Şekli

Aile Üyeleri	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)
A	29	50,00	25	42,37	54	46,15
B	22	37,93	24	40,68	46	39,32
C	2	3,45	-	-	2	1,71
D	5	8,62	9	15,26	14	11,97
E	-	-	1	1,69	1	0,85
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00

A: Anne, baba, çocuklar (Çekirdek aile)

B: Anne, baba, çocuklar, babaanne, dede (Geniş aile)

C: Anne, baba, çocuklar, babaanne, dede, eşinin evlenmemiş kardeşleri (Geçici geniş aile)

D: Anne, baba, çocuklar, anneanne, babaanne, dede, ailenin diğer evli üyeleri (Ataerkil geniş aile)

E: Eşi ve kendisi (Çocuksuz karı-koca veya çocukları evden ayrılmış karı-koca) (İzole çekirdek aile)

4. 2. 5. Bitkisel Üretimde Yapılan Faaliyetler

Kırsal alandaki kadınların üretimin her aşamasında yer almaktadırlar. Kadınlar kadar olmasa da erkeklerin de üretime yaptıkları katkılar kaçınılmazdır. Bu nedenle araştırma kapsamındaki kooperatiflerde bulunan ortakların bitkisel üretimde yaptıkları faaliyetleri incelemek açısından Tablo 6 oluşturulmuştur.

Bu tabloya göre, Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının bitkisel üretimde yaptıkları faaliyetlere bakıldığında %86,21 ile en çok çapa yapma ve yabancı ot temizliği gelmektedir. Kooperatif ortaklarının bitkisel üretimde en az yaptıkları iş ise %29,31 ile aşı yapmadır. Çorum ilindeki kooperatif ortaklarının bitkisel üretimde yaptıkları faaliyetlere bakıldığında ise %88,14 ile çapa yapma en yüksek oranı almaktadır.

Çorum ilindeki kooperatif üyelerinin en az yaptıkları iş arasında yine ilk sırada aşı yapma (%33,90) gelmektedir. Genel olarak kooperatif üyelerinin bitkisel üretimdeki yaptıkları faaliyetlere bakıldığında ise en yüksek oranda çapa yapma işi gelmektedir (%87,18).

Tablo6. Bitkisel Üretimde Yapılan Faaliyetler*

Bitkisel Üretim Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)
Toprağı Sürme	40	68,97	34	57,63	74	63,25
Tohum Ekme	41	70,69	44	74,58	85	72,65
Çapa Yapma	50	86,21	52	88,14	102	87,18
Yabancı Ot Temizliği	50	86,21	48	81,36	98	83,76
Sulama	37	63,79	40	67,80	77	65,81
Gübreleme	36	62,07	38	64,41	74	63,25
İlaçlama	38	65,52	35	59,32	73	62,39
Hasat	44	75,86	44	74,58	88	75,21
Tarımsal Atıkları Yakma	21	36,21	33	55,93	54	46,15
Aşı Yapma	17	29,31	20	33,90	37	31,62
Budama	21	36,21	25	42,37	46	39,32
Ürünleri Pazara Götürme	20	34,48	26	44,07	46	39,32

*Birden çok cevap verildiği için toplam %100'ü geçmektedir.

Kızılaslan ve Ymanoğlu (2010), Tokat İlinde yaptıkları bir araştırmalarında bitkisel üretim faaliyet alanında kadınların %90,06 oranında çapalama, %74,85 oranında yabancı ot temizliği, %67,84 oranında hasat işlerinde çalıştıklarını belirlemişlerdir. Sulamada çalışan kadınların oranı %49,71, tohum ekmede çalışanların oranı %34,50, gübrelemede çalışanların oranı %30,09, ilaçlama da çalışanların oranı %20,47, tarımsal atıkları yakanların oranı %19,88, toprağın sürdürülmesinde çalışanların oranı %18,13, budama yapan kadınların oranı %10,53, aşı yapanların oranı %6,43, ürünlerini pazara götürülenlerin oranı %5,85 bulunmuştur.

4. 2. 6. Hayvansal Üretimde Yapılan Faaliyetler

Erkan (1996)'ın yaptığı bir çalışmada, Türk toplumunda köylü kadınların büyük ölçüde üretime katılmakta ve ekonomik yaşama katkı sağlamakta olduğu belirtilmektedir. Türkiye'de istihdam edilen toplam kadın nüfusun %74,4'ünün tarım sektöründe yer aldığı, bu yüzden kırsal kalkınmada son derece önemli bir konuma sahip oldukları ifade edilmektedir.

Tablo7'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan kooperatif ortaklarının hayvansal üretimde yaptıkları faaliyetler yer almaktadır. Amasya ilinde kooperatife üye ortakların hayvansal üretimde yapılan faaliyetlerdeki oranlarına bakıldığında %93,10 oranı ile süt sağımı ilk sırada gelmektedir. Çorum ilinde kooperatife üye ortakların hayvansal üretim faaliyetlerindeki oranlarına bakıldığında ise %86,44 oranı ile ilk sırada süt sağımı gelmektedir. İki ildeki ortakların hayvansal üretimde yapılan faaliyetlerdeki iş oranlarında en küçük alanı ise hayvan otlatma kapsamaktadır (%35,04).

Tablo 7. Hayvansal Üretimde Yapılan Faaliyetler*

Hayvansal üretim Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Ahır-ağıl Temizliği	49	84,48	49	83,05	98	83,76
Hayvan Beslenmesi	48	82,76	48	81,36	96	82,05
Süt Sağımı	54	93,10	51	86,44	105	89,74
Hayvan Otlatma	27	46,55	14	23,73	41	35,04

*Birden çok cevap verildiği için toplam %100'ü geçmektedir.

Kızılaslan ve Ymanoğlu (2010) tarafından Tokat İlinde yapılan çalışmada, kadınların hayvansal üretimle ilgili faaliyetlere katılma durumları incelendiğinde, kadınların %81,29'unun süt sağımı, %61,99'unun hayvan besleme, %59,06'sının ahır-ağıl temizliği, %26,90'ının hayvan otlatma işlerini yaptığını belirlenmiştir.

Bu araştırmada da anket çalışmasına katılan kadın ortakların sayısı erkek ortaklardan çok fazla olduğundan, araştırma kapsamına alınan kooperatifteki kadın ortakların üretimin hemen hemen her aşamasında yer aldıkları dikkat çekmektedir.

4. 2. 7. Ürünlerin Kooperatif Aracılığıyla Pazarlanması

Kooperatif ortaklarının ürünlerini kooperatif aracılığıyla pazarlanma durumu araştırılmış ve kooperatifin konusu dışında aktif olup olmadığının incelenmesi açısından Tablo8 oluşturulmuştur.

Tablo8'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan kooperatif ortaklarının ürünlerini kooperatif aracılığıyla pazarlanma durumu yer almaktadır.

Amasya ilindeki kooperatife üyelerin ürünlerini kooperatif aracılığıyla pazarlanması durumuna bakıldığında üyelerin %86,21'i ürünlerini kooperatif aracılığıyla pazarlamamaktadır. Bu sonuç, Şeyhsadi Köyünde bulunan ortakların kooperatife bağlılıklarının çok az olduğunu ortaya koymuştur.

Çorum ilindeki kooperatif üyelerinin ürünlerini kooperatif aracılığıyla pazarlama durumuna bakıldığında ise üyelerin %94,92'si ürünlerini kooperatif aracılığıyla pazarladığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar Amasya ilindeki kooperatife göre Çorum ilindeki kooperatifin daha aktif çalıştığı durumunu ortaya çıkarmaktadır. Şeyhsadi Köyünde bulunan kooperatif ortaklarının tamamen kadınlardan oluştuğu ve kooperatif konusunda Köprübaşındaki ortaklara kıyasla daha girişken olduğu gözlemlenmiştir. Fakat, Şeyhsadi Köyündeki bazı imkânsızlıklardan dolayı aktif çalışmadıkları araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tablo 8. Ürünlerin Kooperatif Aracılığıyla Pazarlanması Durumu

Ürünleri kooperatif aracılığıyla pazarlama durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	8	13,79	56	94,92	64	54,70
Hayır	50	86,21	3	5,08	53	45,30
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 77,676$	SD= 1	P-Value= 0,000		H ₀ : fg=fb hipotezi red		

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların ürünlerinin kooperatif aracılığıyla pazarlama durumları arasında farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu ortaya koymak açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır ve bağımlılık katsayısı 0,63 bulunmuştur.

4. 2. 8. Eşlerinin Ortaklara Ekonomik Kararlar Alırken Danışması

Kırsal alanda hemen hemen bütün üretim faaliyetlerinde etkin rol oynayan kadınların erkek egemen bir topluluk olan kırsal alanlarda tek başlarına karar verme yetkilerinin ellerinden alındığı gözlemlenmektedir. Kooperatifin kırsal kadınlar tarafından kurulmasından sonra onların ekonomik kararlara katılımını incelemek amacıyla kooperatif ortaklarının ekonomik kararlar alınırken kendilerine danışma durumu Tablo 9'da incelenmiştir.

Tablo9'a göre, Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının eşlerinin ekonomik kararlar alınırken danışma durumuna bakıldığında, ortakların eşlerinin mutlaka danıştıkları %41,38'lik bir oranla ortaya koyulmuştur. Çorum ilinde yapılan anket çalışmalarının sonuçlarına göre ise ekonomik kararlar alınırken kooperatif ortakları ve eşlerinin beraber karar verdikleri ortaya çıkmıştır (%40,68). Genel olarak ekonomik karar alınırken eşlerinin ortaklara danışma durumunun iki ilde de, eşlerin danıştığı ancak kendi kararlarını verdiği oran en az olarak görülmektedir (%5,98). Bu durum iki ilde de aile bağlarının geliştiğinin güçlü bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Tablo 9. Eşlerinin Ortaklara Ekonomik Kararlar Alırken Danışma Durumu

Eşim ekonomik kararlar alınırken bana;	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Mutlaka Danışır	24	41,38	20	33,90	44	37,61
Bazen Danışır	16	27,59	4	6,78	20	17,10
Danışır Kendi Karar Verir	3	5,17	4	6,78	7	5,98
Danışmaz	2	3,45	7	11,86	9	7,69
Berber karar veririz	13	22,41	24	40,68	37	31,62
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 13,747$	SD= 4	P-Value= 0,008		H ₀ : fg=fb hipotezi red		

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların eşlerinin ekonomik kararlar alırken danışma durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bağımlılık katsayısı ise 0,33 bulunmuştur. Bu sonuç, köylerde bulunan ortaklar ile bu ortakların eşlerinin ekonomik kararlar alırken danışma durumları arasındaki farklılığın az olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye’de kırsal kesimde kadının otorite yetkisi ve kararlara katılması sınırlıdır. Eve ve kadının kendisine bir şey alınacaksa, kadına danışılır. Fakat ekonomik kararlarda danışılmaz (Yasa, 1973).

4. 2. 9. Ortakların Kazançlarını Değerlendirmesi

Tablo 10’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan kooperatif ortaklarının kazançlarını değerlendirme durumları yer almaktadır.

Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının paraları değerlendirme durumuna bakıldığında paralarını eşit oranda eşlerine vermekte ve çocukları için harcamaktadırlar (%44,83). Çorum ilindeki kooperatif ortaklarının paralarını değerlendirme durumuna bakılacak solursa paralarını eşlerine verme ve çocukları için harcama durumlarının eşit olduğu (%33,90), ayrıca kooperatif ortaklarından paralarını kendileri değerlendirenlerin (%32,20) oranının da yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Çorum ilindeki bu durum, üyelerin ekonomik özgürlük bakımından daha bilinçli olduğu yorumunu getirmektedir.

Tablo 10. Ortakların Kazançlarını Değerlendirme Durumu

Ortaklar kazançlarını;	Köyler					
	ŞeyhsadiKöyü		KöprübaşıKöyü		Genel	
	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)
Eşine Veriyor	26	44,83	20	33,90	46	39,32
Çocukları İçin Harcıyor	26	44,83	20	33,90	46	39,32
Kendi Değerlendiriyor	6	10,34	19	32,20	25	21,36
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 8,137$	SD= 2	P-Value= 0,016		H ₀ : fg=fb hipotezi red		

Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kazançlarını değerlendirme durumları arasında farklılık olduğu görülmektedir. Bağımlılık katsayısı 0,26 bulunmuştur ve bu sonuç aralarındaki farklılığın çok az olduğunu, aralarındaki ilişkinin zayıf olduğunu ortaya koymaktadır.

4. 2. 10. Ortakların Kooperatif Dışında İşlerle Uğraşma Durumları

Tablo 11’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan kooperatif ortaklarının kooperatif dışında yaptıkları iş durumları yer almaktadır.

Amasya iline bağlı ortakların kooperatif dışında yaptıkları işlere bakıldığında %70,69’unun kooperatif aracılığıyla aldıkları hayvanlarla ilgilendiği ve başka işlerle uğraşmadığı ortaya koyulmuştur. Çorum ilindeki kooperatif ortaklarının ise kooperatife üye olarak aldıkları hayvanlarla uğraşma yanında başka işlerle uğraşma oranları %67.80 olarak belirlenmiştir. Bu durum Çorum ilinde bulunan kooperatif ortaklarının Amasya ilindeki kooperatif ortaklarına göre daha farklı işlere yöneldiklerini göstermektedir.

Tablo 11. Ortakların Kooperatif Dışında Yaptıkları İş Durumları

Kooperatif dışında uğraştığınız iş var mı?	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortaks ayısı	Oran(%)	Ortaks ayısı	Oran(%)
Evet	17	29,31	40	67,80	57	48,72
Hayır	41	70,69	19	32,20	60	51,28
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 17,340$ SD= 1 P-Value= 0,000 $H_0: fg=fb$ hipotezi red						

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatif dışında iş yapma durumları arasında farklılık olduğu görülmektedir ve bu farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu gösteren bağımlılık katsayısı 0,36 bulunmuştur.

Kooperatif ortaklarının kooperatif dışında uğraştıkları işler ise, Tablo 12’de yer almaktadır. Amasya ve Çorum ilindeki kooperatif ortaklarının hayvancılık dışında genel olarak kendi tarlalarındaki işlerle uğraştığı görülmekte ve bu oran ortalama %82,46 olarak ortaya çıkmaktadır.

Bunun dışında el işi yapıp satma; sebze-meyve satma, yöneticilik gibi işlerle uğraşan kadın ortaklar ile kahve işletme, okul servisi gibi işleri yapan erkek ortaklar bulunmaktadır. Köprübaşı Köyünde bulunan kooperatifte, bitkisel ve hayvansal alanda zirai işletmesi olan kooperatif ortaklarının olduğu da dikkat çekmektedir. Bu işletmede yönetici ve yönetici yardımcısı olan kadın ortaklardır.

Tablo 12. Ortakların Kooperatifin Dışında Uğraştıkları İşler

Kooperatif dışında uğraşılan işler	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaks ayısı	Oran(%)	Ortaks ayısı	Oran(%)	Ortaksayı sı	Oran(%)
Kendi Tarlasında Uğraşma	14	82,35	33	82,50	47	82,46
El-işi Yapıp Satma	3	17,65	-	-	3	5,27
Şirkette Yöneticilik	-	-	2	5,00	2	3,51
Şirkette Yönetici Yardımcısı	-	-	1	2,50	1	1,75
Sebze-Meyve Satma	-	-	2	5,00	2	3,51
Okul servisi Yaparak	-	-	1	2,50	1	1,75
Kahvecilik	-	-	1	2,50	1	1,75
Toplam	17	100,00	40	100,00	57	100,00

4. 2. 11. Ortakların Eşlerini Destekleme Durumu

Tablo 13’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan kadın ortakların kooperatife üye olurken eşlerinin onları destekleyip desteklemediğine ilişkin veriler yer almaktadır.

Amasya ilinde kooperatife üye olan kadın ortakların eşleri %91,38 oranında eşlerini desteklerken, bu oranın Çorum ilindeki kooperatife üye olan kadınlar arasında yapılan çalışmada kooperatife üye olurken eş desteğinin %95,45 olduğu tespit edilmiştir. Bu durum iki ildeki kadın kooperatif üyelerinin çoğunlukla eş desteği alarak üyeliğe başvurduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Tablo 13. Ortakların Eşlerinin Destekleme Durumu*

Kooperatife üye olması konusunda eşi destekledi mi?	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksa yısı	Oran(%)	Ortaksa yısı	Oran(%)	Ortaksa yısı	Oran(%)
Evet	53	91,38	42	95,45	95	93,14
Hayır	5	8,62	2	4,55	7	6,86
Toplam	58	100,00	44	100,00	102	100,00
$\chi^2 = 0,650$	SD= 1	P-Value= 0,420		H ₀ : fg=fb hipotezi kabul		

*Erkek ortaklara bu soru sorulmamıştır.

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların eşlerinin destekleme durumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Kooperatif ortaklarının eşleri tarafından desteklendiği takdirde, aldıkları destekleri incelemek açısından Tablo 14 oluşturulmuştur. Bu tabloya göre, Amasya ilindeki kooperatifte kadın ortakların eşleri %56,60'lık bir oranla üyelik için kooperatif hakkında bilgi toplamıştır. Bu oran Çorum İlinde yükselmektedir. Çorum'da kooperatifle ilgili bilgi toplamak yoluyla eşine destek olan erkeklerin oranı %88,10'a ulaşmaktadır.

Tablo 14. Eşlerinin Desteklediği Ortakların Destek Şekli

Eşlerinin Destekleri	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksa yısı	Oran(%)	Ortaksa yısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)
Kooperatife üye olmaya izin	17	32,08	5	11,90	22	23,16
Kooperatif hakkında bilgi	30	56,60	37	88,10	67	70,52
Maddi destek	6	11,32	-	-	6	6,32
Toplam	53	100,00	42	100,00	95	100,00

4. 2. 12. Ortakların Üye Olurken Köydeki İnsanlar Tarafından Desteklenmesi

Tablo 15'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatife üye olurken köydeki insanlar tarafından desteklenme durumu yer almaktadır. Buna göre, Şeyhsadi Köyünde ortakların %68,97'si ve Köprübaşı Köyündeki ortakların da %45,76'sı köydeki diğer insanlar tarafından desteklenmediklerini dile getirmişlerdir. Bu durumun sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin kırsal alanlarda düşük olmasından, köy halkının yeniliklere açık olmamasından, ayrıca araştırma bölgesinin sosyal ve kültürel özelliklerinden kaynaklandığı söylenebilir. Daha önce araştırma bölgesinde kurulmuş olan bir kooperatifin olumsuz etkileri de, köyde yeni bir kooperatifin kurulmasına, hem de bu kooperatifin kırsal kadınların önderliğinde kuruluyor olmasına engel teşkil edebilmektedir.

Tablo 15. Ortakların Üye Olurken Köydeki İnsanlar Tarafından Desteklenme Durumu

Köydeki insanlar ortakların üyeliğini desteklediler mi?	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	18	31,03	32	54,24	50	42,74
Hayır	40	68,97	27	45,76	67	57,26
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 6,434$	SD= 1	P-Value= 0,011		H ₀ : fg=fb hipotezi red		

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların buldukları köydeki insanlar tarafından desteklenme durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda fazla ya da az olduğu ise bağımlılık katsayısı hesaplanarak ortaya koyulmuş olup bağımlılık katsayısı 0,22 bulunmuştur. Bu sonuca göre ise, farklı köyde bulunan kooperatif ortaklarının üye olurken köydeki diğer insanlar tarafından desteklenme durumları arasındaki farklılık çok azdır.

Ortakların kooperatife üye olurken köydeki insanların destek şekillerini incelemek amacıyla ise Tablo 16 oluşturulmuştur. Bu tabloya göre, Amasya ilindeki kooperatif ortaklarına köyde yaşayan diğer insanların desteği kooperatif hakkında daha fazla bilgi toplama şeklinde olduğu görülmektedir (%72,22). Amasya ilindeki ortaklar dışında köyde yaşayan insanların açılacak kooperatifin köyün kalkınması için yararlı olmayacağını düşündüğü ortaya çıkmaktadır.

Çorum ilinde ise kooperatif ortakları dışında köyde yaşayan diğer kişiler yine kooperatif hakkında bilgi toplayarak ortaklara destek olmaya çalışmışlardır (%59,38). Ayrıca Çorum ilinde kooperatif ortakları dışında kişilerin, kooperatifin köye yararlı olacağını düşünme oranı yaklaşık %15,62'dir.

Tablo 16. Üye Olurken Ortakları Destekleyen Köydeki İnsanların Destek Şekli

Köydeki insanların destekleri	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Kooperatif hakkında iyi bilgi	13	72,22	19	59,38	32	64,00
Köyün kalkınması için destek	-	-	5	15,62	5	10,00
Birlik ve beraberlik için destek	5	27,78	8	25,00	13	26,00
Toplam	18	100,00	32	100,00	50	100,00

4. 2. 13. Sosyal Güvence

İnsanlığın en eski ve derin bir ihtiyacı olan “yarından emin olma arzusunun somut bir belirtisi olarak ortaya çıkan “Sosyal Güvenlik” kavramı günümüzde insanlara daha mutlu bir dünya oluşturma amacıyla büyük gelişmeler sağlanmasına neden olmuştur. Ne yazık ki ülkelerin büyük çoğunluğunda olduğu gibi Türkiye’de tarım kesiminde çalışanların yasal güvenceye kavuşturularak, sosyal haklardan yararlandırılmaları, sanayi ve ticaret kesimine göre çok geride kalmıştır (Gülçubuk, 1990).

Kooperatif ortaklarının sosyal güvencelerini incelemek açısından Tablo 17 oluşturulmuştur. Bu tabloya göre, Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının %82,76’sının sosyal güvencesi varken, Çorum ilindeki kooperatif ortaklarının %89,83’ünün sosyal güvencesi vardır. Genel olarak ortakların sosyal güvencesinin olmama durumu ise %13,68 olarak görülmektedir.

Kızılaslan ve Ymanoğlu (2010), tarafından Tokat İlinde yapılan araştırmaya göre, araştırma kapsamındaki kadınların %67,84'ünün sosyal güvencesinin olduğu ve %32,16'sının ise sosyal güvencesinin olmadığı ortaya çıkarılmıştır.

Kırsal alanlarda henüz kentsel düzeyde sosyal güvenlik oluşmamıştır. Bu nedenle çiftçiler kendilerini iş konusunda güvenilir hissedememektedir. Ancak anket yapılan kooperatif ortaklarının sosyal güvence ve geleceklerini teminat altına alma konusunda bilinçli oldukları görülmektedir.

Tablo 17. Sosyal Güvence Durumu

Sosyal güvence	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Var	48	82,76	53	89,83	101	86,32
Yok	10	17,24	6	10,17	16	13,68
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 1,239$	SD= 1	P-Value= 0,266		H ₀ : fg=fb hipotezi kabul		

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların sosyal güvence durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 14. Sosyal Güvence Kaynağı

Sosyal güvencenin varlığı kadar kaynağı da önemli görülmüştür ve bu nedenle araştırma kapsamındaki kooperatif ortaklarına sosyal güvence kaynakları sorulmuştur. Tablo 18'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların sosyal güvence kaynakları bulunmaktadır.

Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının sosyal güvence kaynaklarına bakıldığında ilk sırayı %41,67'lik oranla BAĞ-KUR, ikinci sırayı ise %33,33'lük oranla SSK almaktadır.

Çorum ilinde ise ortakların sosyal güvence kaynaklarını %49,06'lık bir oranla ilk sırada SSK sağlamaktadır. Çorum ilindeki üyelerin yeşil karttan yararlanma oranı %1,89 iken Amasya ilinde bu oran yaklaşık olarak %20,83'tür.

Bu durum Çorum İlindeki kooperatif ortaklarının farklı işlerle uğraşmalarının ve bu nedenle SSK'ya kayıt olmalarının bir sonucudur.

Tablo 18. Sosyal Güvence Kaynağı

Sosyal güvence	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran (%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Emekli Sandığı	2	4,17	2	3,77	4	3,96
SSK	16	33,33	26	49,06	42	41,58
BAĞKUR	20	41,67	24	45,28	44	43,57
Yeşil Kart	10	20,83	1	1,89	11	10,89
Toplam	48	100,00	53	100,00	101	100,00
$\chi^2 = 14,353$	SD= 3	P-Value= 0,002		H ₀ : fg=fb hipotezi red		

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların sosyal güvence kaynakları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğu ise bağımlılık katsayısı ile ortaya koyulmuş olup bağımlılık katsayısı 0,35 bulunmuştur.

4. 2. 15. Sosyal Güvencesinden Faydalanılan Kişi

Sosyal güvencenin bizzat kooperatif ortağı olan kadınların kendi adlarına olup olmaması da önemlidir. Eşinden bağımsız olarak bir sosyal güvence kadının varlığını hissetmesi ve hissettirmesini sağlayabilmektedir.

Tablo 19’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların sosyal güvencesinden faydalandıkları kişiler bulunmaktadır. Sosyal güvence için Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının %75’i eşinden faydalanırken, Çorum ilinde sosyal güvenceden eş sayesinde yararlanmanın oranı yaklaşık olarak %66,04 olarak bulunmuştur. Genel olarak bakıldığında ortakların %70,30’u eşinin sosyal güvenlik hakkından faydalanmaktadır.

Kadınların kooperatifte aktif olarak çalışmalarına rağmen henüz kendilerine ait bir sosyal güvencelerinin olmayışı dikkat çekicidir.

Tablo 19. Sosyal Güvencesinden Faydalanılan Kişi

Sosyal güvencesinden faydalanılan kişi	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayı	Oran(%)
Eş	36	75,00	37	66,04	71	70,30
Baba	8	16,66	18	33,96	26	25,74
Kendi	2	4,17	-	-	2	1,98
Çocuklar	2	4,17	-	-	2	1,98
Toplam	48	100,00	53	100,00	101	100,00

4. 2. 16. Ortakların Sosyal Güvence Konusundaki Bilgisi

Ortakların sosyal güvence konusunda eşlerine bağlı olmasına rağmen bu konuda bilgileri olup olmadığı araştırılmıştır. Tablo 20’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların sosyal güvence konusundaki bilgi durumları bulunmaktadır.

Amasya ilindeki ortakların %51,72’sinin sosyal güvence hakkında yeterli bilgisi varken, Çorum ilindeki ortakların %62,71’inin sosyal güvence konusunda yeterli bilgisi vardır. Genel olarak bakıldığında ise ortakların sosyal güvence konusunda hiçbir bilgisi olmama durumu %12,82 olarak göze çarpmaktadır.

Kızılaslan ve Yamanoğlu (2010), Tokat İlinde yaptıkları bir araştırmalarında, araştırma kapsamına giren kadınların %43,86’sının sosyal güvence konusunu kısmen bildikleri, %28,07’sinin konuyu bildikleri, %28,07’sinin ise, hiçbir bilgisi olmadığı görülmektedir.

Tablo 20. Ortakların Sosyal Güvence Konusunda Bilgi Durumu

Sosyal güvence konusundaki bilgi durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortaksayı	Oran(%)
Evet, biliyorum	30	51,72	37	62,71	67	57,26
Kısmen, biliyorum	17	29,31	18	30,51	35	29,92
Hiçbir bilgim yok	11	18,97	4	6,78	15	12,82
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 4,018$ SD= 2 P-Value= 0,134 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların sosyal güvence konusundaki bilgi durumları arasında fark olmadığı görülmektedir.

4. 2. 17. Ortakların Kooperatifteki Görevleri

Kooperatif ortaklarının görevlerini bilmeleri, kooperatifteki çalışma durumlarıyla yakından ilişkilidir ve bu nedenle önemlidir.

Tablo 21’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatifteki görevleri hakkında bilgi durumları bulunmaktadır.

Genel olarak bakıldığında iki ildeki kooperatifte de bir başkan ve iki başkan yardımcısı görülmektedir. Amasya ilinde kooperatif ortaklarının %93,11’ini yönetim dışındaki ortaklar oluştururken, Çorum ilindeki kooperatifte %84,75’lik bir oranda yönetim dışındaki kooperatif ortaklar bulunmaktadır.

Bu tabloda dikkati çeken konu ise, Amasya ilindeki kooperatifte denetleme kurulu üyesinin bulunmadığından ya da denetleme kurulu üyelerinin görevlerinden haberleri olmadığından yapılan anket çalışması sırasında, yanlış bilgi vermeleri durumunun olabilme ihtimalidir.

Tablo 21. Ortakların Kooperatifteki Görevleri

Kooperatifteki Görevi	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayı	Oran(%)
Kooperatif Başkanı	1	1,72	1	1,69	2	1,71
Başkan Yardımcısı	2	3,45	2	3,39	4	3,42
Yönetim Kurulu Üyesi	1	1,72	-	-	1	0,85
Denetim Kurulu Üyesi	-	-	6	10,17	6	5,13
Üye	54	93,11	50	84,75	104	88,89
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00

4. 2. 18. Kooperatif Kelimesinin Ortaklar Tarafından Duyulduğu Yıl

Herhangi bir yeniliğin duyulmasından benimsenmesine kadar geçen süre o yeniliğin yaşam sürecini gösterir. Kooperatif kelimesinin duyulması, farkındalığın oluşması ve benimsenmesi bu anlamda önemlidir.

Tablo 22’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatif kelimesini duydukları yıl bilgisi bulunmaktadır. Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının cevaplarına bakıldığında %68,97’lik bir çoğunluğun kooperatif kelimesini kooperatifin kurulduğu 2005 yılında duyduğu anlaşılmaktadır. Çorum ilinde ise kooperatif ortaklarının %84,75’lik bir çoğunluğu, yine kooperatifin kurulduğu 2000’li yıllarda kooperatif kelimesini duyduklarını belirtmişlerdir. Bu durum dikkate alındığında beraberliği sağlayan kooperatifçiliğin daha önceden köylere yaygın olarak anlatılmasını sağlayacak politikaların uygulanmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 22. Ortakların Kooperatif Kelimesini Duydukları Yıl

Yıllar	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
2005	40	68,97	-	-	40	34,19
2000’li yıllar	12	20,69	50	84,75	62	52,99
1990’lı yıllar	6	10,34	9	15,25	15	12,82
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00

4. 2. 19. Ortakların Kooperatif Kelimesini İlk Olarak Duydukları Kaynak

Tablo 23’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatif kelimesini ilk olarak duydukları kaynaklar belirtilmektedir.

Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının çoğunluğu (%63,79) kooperatif kelimesini köy muhtarından duymuşlardır. Çorum ilindeki kooperatif ortaklarının %50,85’i ise kooperatif kelimesini akrabalarından duymuştur. Buradan köylerin bağlı olduğu Tarım İl-İlçe Müdürlüklerinin kooperatif hakkında köylüleri bilgilendirme çalışmalarının yetersiz olduğu sonucu çıkmaktadır (%12,82). Bu da kooperatif kurulmadan önce etkin bir şekilde kooperatif yayım çalışmasının yapılmadığını gösterebilir. Ancak muhtar ya da önder çiftçilerden yararlanılarak kooperatifçilik çalışmaları yapıyor olması da olasıdır.

Tablo 23. Ortakların Kooperatif Kelimesini İlk Olarak Duydukları Kaynak

Kimden duydukları	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Arkadaşlar	1	1,72	14	23,73	15	12,82
Akrabalar	16	27,59	30	50,85	46	39,32
Köy Öğretmeni	-	-	1	1,69	1	0,85
Radyo/Gazete/TV/Dergi	-	-	2	3,39	2	1,71
Köy Muhtarı	37	63,79	1	1,69	38	32,48
Ziraatçılar	4	6,90	11	18,65	15	12,82
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00

4. 2. 20. Kooperatif Hakkında Bilgi Toplama

Çiftçiler herhangi bir yeniliği duyduktan sonra eğer o yenilik kendi koşullarına ve ihtiyaçlarına uygun ise yenilikle ilgilenmeye başlarlar. İlgili duyma aşamasında konuyla ilgili bilgi toplamaya başlarlar. Bilgiler, toplumsal çevre (arkadaş, akraba, vs.), kurumsal kaynaklar (tarım kuruluşları, kooperatifler, vakıflar, dernekler, muhtar, vs.), kitaplar, raporlar, kitle iletişim araçları (TV, radyo, gazete, bilgisayar, vb.) gibi kaynaklardan toplanmaktadır.

Tablo 24’de, Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatif hakkında bilgi toplama durumları gösterilmektedir.

Yapılan çalışmayla elde edilen sonuçlara göre Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının %67,24’ünün kooperatif hakkında bilgi topladığı, Çorum ilinde ise kooperatif ortaklarının %61,02’sinin kooperatif hakkında bilgi topladığı ortaya konulmuştur. Genel olarak bakıldığında kooperatif ortaklarının %35,90’lık bir kısmının kooperatif hakkında bilgi toplamadığı belirlenmiştir.

Tablo 24. Kooperatif Hakkında Bilgi Toplama Durumu

Kooperatif hakkında bilgi;	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Topladı	39	67,24	36	61,02	75	64,10
Toplamadı	19	32,76	23	38,98	42	35,90
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 0,492$	SD= 1	P-Value= 0,483		H ₀ : fg=fb hipotezi kabul		

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatif hakkında bilgi toplama durumları arasında fark olmadığı görülmektedir.

4. 2. 21. Kooperatif Hakkındaki Bilgi Kaynakları

Tablo 25, Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatif hakkında bilgi toplama kaynaklarını özetlemektedir.

Amasya ilindeki ortakların %50 oranında köy muhtarından bilgi aldıkları, Çorum ilindeki ortakların ise yaklaşık olarak %49,16 oranında kooperatif öncülerinden bilgi aldıkları belirlenmiştir. Bu durumdan Amasya ilindeki köy muhtarının kooperatif konusunda aktif bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Çorum ilinde ise kooperatif öncülerinin kooperatif konusundaki aktifliği göze çarpmaktadır.

Buradan, kooperatiflerin kuruluşuna öncülük eden İl ve İlçe Tarım Müdürlüklerinde görev alan yayım elemanlarının yayımcı rollerini muhtar ve önder çiftçiler aracılığı ile yürüttükleri sonucu çıkarılabilmektedir.

Tablo 25. Kooperatif Hakkındaki Bilgi Kaynakları

Bilgi Kaynağı	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Köy Öğretmeni	1	1,72	2	3,39	3	2,57
Kooperatif Öncüleri	18	31,04	29	49,16	47	40,17
Ziraatçılar	10	17,24	27	45,76	37	31,62
Köy Muhtarı	29	50,00	1	1,69	30	25,64
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 36,846$ $SD= 3$ $P\text{-Value}= 0,000$ $H_0: fg=fb$ hipotezi red						

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatif hakkındaki bilgiyi aldıkları kaynak arasında fark olduğu görülmektedir. Bulunan farklılığın ne oranda az yada çok olduğunu ortaya koymak açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır ve bağımlılık katsayısı 0,24 bulunmuştur.

4. 2. 22. Kooperatife Ortak Olmaya Karar Verme

Kooperatif yönetsel bir yenilik olduğu için benimseme sürecinin deneme kısmı geçmiş deneyimler, farklı kooperatiflerin çalışmalarını görme şeklinde tamamlanmaktadır.

Tablo 26'da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatife ortak olmaya karar verme zamanları hakkında bilgi verilmektedir. Amasya ilinde yapılan anket çalışmalarına göre kooperatif ortaklarının %55,17'sinin kooperatifin kurulacağını duyduğu zaman, hemen ortak olmaya karar verdiği ortaya çıkmıştır. Çorum ilinde ise bu oran %59,32'lik bir oranla kooperatif ortaklarının yarısından fazlası kooperatife hemen üye olmaya karar vermiştir. Bu kooperatiflerin ortaklarının yenilikçiler grubunda olduğu söylenebilir.

Tablo 26. Kooperatife Ortak Olmaya Karar Verme Zamanı

Kooperatife ortak olmaya karar verme süreci,	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Hemen	32	55,17	35	59,32	67	57,26
Bilgi topladıktan sonra	26	44,83	24	40,68	50	42,74
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 0,206$ $SD= 1$ $P\text{-Value}= 0,650$ $H_0: fg=fb$ hipotezi kabul						

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatife ortak olmaya karar verme durumları arasında fark olmadığı görülmektedir.

4. 2. 23. Ortakların Kooperatife Ortak Olmadan Önce Yakın Çevrelerindeki Kooperatif Çalışmalarını Görmeleri

Diğer kooperatiflerin çalışmalarını görme, onların olumlu gelişimleri kadın çiftçilerin kooperatif anlayışını benimsemelerini hızlandırıcı bir faktördür.

Tablo 27’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatife ortak olmadan önce yakın çevrelerindeki kooperatiflerin çalışmalarını görme durumları hakkında bilgi verilmektedir.

Sonuçlara göre Amasya ilindeki ortakların %75,86’sının yakın çevrelerindeki kooperatiflerin çalışma durumunu görmedikleri ve Çorum ilinde ise ortakların %76,27’lik bir oranı yine yakın çevredeki kooperatiflerin çalışmalarını görmediklerini belirtmişlerdir. Bu durum iki ilde de daha önce kooperatifçilik hakkında bir gelişme sağlanmadığının bir işareti olabilir. Ayrıca, kooperatifin kurulmasında öncülük yapan İl Tarım Müdürlüklerinin farklı illerdeki kooperatiflere gezi düzenleyerek kadınların kooperatifleri yerinde görmelerini sağlamadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu da yine kooperatiflerin kurulma aşamasında etkin bir yayım çalışması yapılmadığını göstermektedir.

Tablo 27. Kooperatife Ortak Olmadan Önce Yakın Çevrelerindeki Kooperatiflerin Çalışmalarını Görme Durumu

Yakın çevredeki kooperatiflerin çalışmalarını görme durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	14	24,14	14	23,73	28	23,93
Hayır	44	75,86	45	76,27	89	76,07
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 0,003$ SD= 1 P-Value= 0,959 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların yakın çevrelerindeki kooperatiflerin çalışmalarını görme durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 24. Kooperatife Ortak Olmadan Önce Yakın Çevrelerindeki Kooperatiflerin Ortaklarıyla Görüşme

Tablo 28’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatife ortak olmadan önce yakın çevrelerindeki kooperatif ortaklarıyla görüşme durumları hakkında bilgi verilmektedir.

Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının kooperatife ortak olmadan önceki diğer kooperatif ortaklarıyla görüşme durumlarına bakıldığında kooperatif ortaklarının %86,21’nin diğer kooperatif ortaklarıyla görüşmediği belirlenmiştir. Çorum ilinde ise bu durum %76,27 olarak gözlemlenmiştir. Genel olarak bakıldığında kooperatif ortaklarının %18,80’ninin kooperatife ortak olmadan önce yakın çevredeki diğer kooperatif ortaklarıyla görüştüğü belirlenmiştir. Bu sonuç, yakın çevrelerdeki kooperatiflerin çalışmalarını görme durumu ile paralellik göstermektedir.

Tablo 28. Kooperatife Ortak Olmadan Önce Yakın Çevrelerindeki Kooperatiflerin Ortaklarıyla Görüşme Durumu

Yakın çevredeki kooperatiflerin ortaklarıyla,	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Görüştü	8	13,79	14	23,73	22	18,80
Görüşmedi	50	86,21	45	76,27	95	81,20
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 1,891$ SD= 1 P-Value= 0,169 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı iki ilde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatife ortak olmadan önce yakın çevrelerindeki kooperatiflerin ortaklarıyla görüşme durumları arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 25. Ortakların Kooperatifçiliğin Tanımını Bilme Durumu

Kooperatife üye olan ortakların, ortak oldukları kooperatifin tanımını bilmeleri çok önemlidir. Ortakların kooperatife karşı sorumluluklarını bilmesi, sahip olduğu avantaj ve dezavantajları bilmesi kooperatifin başarısında önemli bir role sahiptir.

Tablo 29’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatifçiliğin tanımını bilme durumu hakkında bilgi verilmektedir.

İki ildeki kooperatif ortaklarının genel olarak verdiği cevaplara bakıldığında yaklaşık olarak %53,85’inin A seçeneğine cevap verdiği görülmektedir. Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının A seçeneğine verdiği cevap oranı %46,55 olarak görülürken Çorum ilindeki kooperatif ortaklarının A seçeneğini tercih etme oranı %61,02 olarak belirlenmiştir.

Bu durumdan yola çıkarak kooperatif ortaklarına göre kooperatifçilik kavramının belli bir ekonomik amacı gerçekleştirmek için ortakların bir araya gelip kurdukları ve yönettikleri bir kuruluş olduğu olgusu meydana çıkmaktadır. Bu sonuç, ortakların yaklaşık yarısının kooperatiflerini benimsedikleri ve sahiplendiklerini de açıklayabilmektedir.

Tablo 29. Ortakların Kooperatifin Tanımını Bilme Durumu

Tanımlar	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
A	27	46,55	36	61,02	63	53,85
B	3	5,17	9	15,25	12	10,26
C	12	20,69	5	8,48	17	14,52
D	16	27,59	9	15,25	25	21,37
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 9,120$	SD= 3	P-Value= 0,028		H ₀ : fg=fb hipotezi red		

A: Belli bir ekonomik amacı gerçekleştirmek için ortakların bir araya gelip kurdukları ve yönettikleri kuruluş

B: Devletin kurduğu, denetlediği ve yönetimine müdahale ettiği ekonomik kuruluş

C: Ortaklarca kurulan, devletçe yönetilen kuruluş

D: Ortakların sermayesine göre kardan pay aldıkları ve yönetimde söz sahibi oldukları kuruluş

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatifin tanımını bilme durumları arasında farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu belirlemek açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmış olup bağımlılık katsayısı 0,26 bulunmuştur.

Yapılan diğer araştırmalarda da kooperatifçiliğin tanımını bilme ve anlama önemli olarak görülmüştür. Kızılaslan, v.d. (1996), Tokat İlinde yaptıkları araştırmalarında ortakların %76,47’sinin kooperatifi bir devlet kuruluşu olarak görmekte, %23,53’ü ise, demokratik bir kuruluş olduğunu ifade etmekte olduğu sonucunu ortaya çıkartmışlardır. Trakya bölgesindeki araştırmada ise, kooperatifçiliğin tanımını doğru bilenlerin oranlarının %54,4 olduğu bulunmuştur (İnan, v.d. 1999). Karlı ve Çelik (2003), yaptığı bir araştırmada, araştırma alanındaki üretici örgütüne üye üreticilerin %30,5’inin doğru tanımını (belli bir ekonomik amacı gerçekleştirmek üzere ortakların bir araya gelip kurdukları ve yönettikleri kuruluş) bildiği sonucunu bulmuştur. Bu araştırmada ise ortakların %53,85’inin doğru tanımlarını bildikleri görülmektedir.

4. 2. 26. Kooperatiflerin Amaçları

Tablo 30'da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortaklara göre üye oldukları kooperatifin amaçlarının belirlenmesine çalışılmıştır.

Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının verdikleri cevaplara göre ortakların %48,28'i kooperatifin kadınların eğitimi için kurulduğu görüşündedir. Bu durum kooperatif ortaklarının kadın eğitimine verdikleri önemi gözler önüne sermektedir. Çorum ilindeki anket sonuçlarına bakıldığında ise ortakların %57,63'ü kooperatifin kurulma amacını, üretim faaliyetinden gelir elde edilmesi şeklinde görmektedir. Çorum ilindeki kooperatif ortakları kooperatifin kadın eğitimi için açıldığı görüşüne %3,39 gibi küçük bir oranda katılmışlardır.

Tablo 30. Üyelere Göre Ortak Oldukları Kooperatifin Amacı*

Amaçlar	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)
Kadının Eğitimi	28	48,28	2	3,39	30	25,64
Kadına meslek kazandırılması	27	46,55	10	16,95	37	31,62
Üretim faaliyetinden gelir elde edilmesi	20	34,48	34	57,63	54	46,15
Ürettikleri ürünlerin pazarlanması	21	36,21	30	50,85	51	43,59
Örgütlenmelerinin sağlanması	26	44,83	10	16,95	36	30,77

*Birden fazla cevap verildiği için %100'ü geçmektedir.

4. 2. 27. Ana Sözleşmeyi Okuyup-Okumama

Tablo 31'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ortaklarının kooperatiflere üye olurken ana sözleşmeyi okuyup okumadıkları durumu yer almaktadır.

Amasya ilinde yapılan çalışma sonuçlarına göre ortakların %58,62'si üye olurken ana sözleşmeyi okumamıştır. Bu oran Çorum ilinde %59,32'dir. Burada kooperatif ortaklarının %58,97'lik kısmının bilinçli bir ortaklık sürecinde olmadıkları ortaya koyulmaktadır.

Tablo 31. Ana Sözleşmeyi Okuyup-Okumama Durumu

Ana sözleşmeyi	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortaksayısı	Oran(%)
Okudu	24	41,38	24	40,68	48	41,03
Okumadı	34	58,62	35	59,32	69	58,97
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 0,006$	SD= 1	P-Value= 0,939	H ₀ : fg=fb hipotezi kabul			

Khi-kare testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların ana sözleşmeyi okuma durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 28. Genel Kurul Toplantılarına Katılım Düzeyi

Tablo 32’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ortaklarının kooperatiflerin genel kurul toplantılarına katılma düzeyleri yer almaktadır. Amasya ilindeki anket sonuçlarına göre ortakların %79,31’lik bir kısmı genel kurul toplantılarına katılmaktadır. Bu oran Çorum ilindeki kooperatifte %81,36 olarak görülmektedir. Genel olarak genel kurul toplantılarına katılmama durumuna bakıldığında ise üyelerin %19,66’lık bir kısmı toplantılarda yer almamaktadır. Burada kooperatif genel kurul toplantılarına ortaklar tarafından yoğun bir ilginin olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 32. Genel Kurul Toplantılarına Katılım Düzeyi

Genel kurula	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Katılıyor	46	79,31	48	81,36	94	80,34
Katılmıyor	12	20,69	11	18,64	23	19,66
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 0,077$ SD= 1 P-Value= 0,781 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

Khi-kare testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların genel kurul toplantılarına katılım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Karlı ve Çelik (2003), çalışmalarında üreticilerin genel kurul toplantılarına katılma nedenlerinin ortaya koyulması, üreticilerin üye oldukları üretici örgütüne sahip çıkma durumları ve demokratik yönetim bilinç düzeylerinin belirlenmesinde önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Bu nedenle bu araştırmada kooperatif ortaklarına genel kurula katılma nedenleri sorulmuştur ve bu nedenleri önem düzeylerine göre sıralamaları istenmiştir (5-çok önemli, 4-önemli, 3-az önemli, 2-çok önemli değil, 1-önemli değil). Tablo 33’e göre, her iki köyde bulunan kooperatifteki ortakların genel kurul toplantılarına kooperatifin yaptığı çalışmaları yakından izlemek için katıldıkları görülmektedir.

Trakya bölgesinde yapılan bir çalışmada da üreticilerin %55,9’u örgütün çalışmalarını yakından izlemek amacıyla genel kurul toplantılarına katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 33. Genel Kurul Toplantılarına Katılma Nedenleri

Katılma Nedenleri	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Toplam Skor	Önem Düzeyi	Toplam Skor	Önem Düzeyi	Toplam Skor	Önem Düzeyi
Fikrim Yok	54	1	47	1	101	1
Diğer ortaklarla birlikte olmak	145	2	137	2	282	2
Yönetime katılmak	171	3	146	3	317	3
Yönetim kuruluna etkin kişileri seçmek	172	4	183	4	354	4
Kooperatifin çalışmalarını yakından izlemek	209	5	193	5	402	5

Kooperatif ortaklarının genel kurula katılma nedenlerinin önemli olduğu kadar katılmama nedenleri de önemlidir. Çünkü katılımcı yönetimde, örgütün gelişmesini sağlayacak fikirlerin oluşması sağlanırken, diğer taraftan yapılan faaliyetlerin değerlendirilmesi eksikliklerin giderilmesine imkân sağlayacaktır (Karlı ve Çelik 2003).

Bu araştırmada genel kurul toplantılarına katılmama nedenleri sorulmuş ve ortaklardan bu nedenleri önem sırasına koymaları istenmiştir (5-çok önemli, 4-önemli, 3-az önemli, 2-çok önemli değil, 1-önemli değil).

Tablo 34 incelendiğinde, kooperatife üye olan ortakların genel kurul toplantılarına katılmama nedenlerine bakıldığında, Şeyhsadi Köyünde yönetim kuruluna hep aynı kişiler seçildiği için ve Köprübaşı Köyünde ise, ortaklarının mazeretleri nedeniyle genel kurul toplantılarına katılmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 34. Genel Kurul Toplantılarına Katılmama Nedenleri

Katılmama Nedenleri	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Toplam Skor	Önem Düzeyi	Toplam Skor	Önem Düzeyi	Toplam Skor	Önem Düzeyi
Toplantılar sıkıcı olduğu için	22	1	22	1	44	1
Fikrim Yok	35	2	23	2	58	2
Ortaklara bir yarar sağlamadığı için	38	3	33	3	71	3
Mazeretim nedeniyle	41	4	48	5	89	5
Yönetim kuruluna hep aynı kişiler seçildiği için	45	5	39	4	84	4

4. 2. 29. Yönetim Kuruluna Katılım Süreleri

Tablo 35’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ortaklarının kooperatiflerin yönetim kurulu toplantılarına katılma süreleri yer almaktadır. Şeyhsadi köyündeki ortakların %65,52’si ayda bir yönetim kurulu toplantılarına katıldıklarını belirtmişlerdir. Çorum ilindeki ortakların %77,97’si ise yılda bir yönetim kurulu toplantılarına katıldıklarını belirtmişlerdir. Buradan hareketle Çorum ilindeki ortakların %77,97’sinin yönetim ile ilgisinin fazla olmadığı görüşü ortaya çıkmaktadır.

Tablo 35. Yönetim Kuruluna Katılma Süreleri

Katılma süreleri	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Ayda bir	38	65,52	6	10,17	44	37,61
3-6 ayda bir	4	6,89	7	11,86	11	9,40
Yılda bir	16	27,59	46	77,97	62	52,99
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 38,601$	SD= 2	P-Value= 0,000		H ₀ : fg=fb hipotezi red		

Yapılan Khi-kare testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların yönetim kuruluna katılma süreleri arasında farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu belirlemek açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır ve bağımlılık katsayısı 0,50 bulunmuştur.

4. 2. 30. Yönetim Kurulu Kararlarını Olumlu Bulup Bulmama Durumu

Tablo 36’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ortaklarının kooperatiflerin yönetim kurulu toplantılarında alınan kararları olumlu bulup bulmadıkları durumu yer almaktadır.

Amasya ilindeki ortakların verdikleri cevaplara bakıldığında ortakların %48,28’inin kararları olumlu bulduğu, %10,34’lük bir kısmın ise yönetim kurulu kararlarından haberleri olmadığı ortaya çıkmıştır. Çorum ilinde yapılan anket sonuçlarına göre ise, ortakların %45,76’sının yönetim kurulu kararlarını olumlu buldukları, ankete katılan ortaklardan %8,48’lik kısmı ise kararları kısmen olumlu bulup, kısmen bulmadıkları belirtilmiştir.

Tablo 36. Yönetim Kurulu Kararlarını Olumlu Bulup Bulmama Durumu

Kararları olumlu bulup-bulmama durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet buluyorum	28	48,28	27	45,76	55	47,01
Kararlarından haberim yok	6	10,34	12	20,34	18	15,38
Hayır bulmuyorum	10	17,24	15	25,42	25	21,37
Kısmen olumlu/olumsuz	14	24,14	5	8,48	19	16,24
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 7,273$	SD= 3	P-Value= 0,064	H ₀ : fg=fb hipotezi kabul			

Khi-kare bağımsızlık testi sonucuna göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların yönetim kurulu kararlarını olumlu bulup bulmama durumu arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 37’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ortaklarının kooperatiflerin yönetim kurulu toplantılarında alınan kararlarını olumsuz bulan ortakların yönetim kurulu kararlarını neden olumsuz buldukları durumu yer almaktadır.

Amasya ilindeki ortakların %40’lık kısmına göre yönetim kurulunda alınan kararların ortakların lehine olmadığı belirtilmiştir. Çorum ilindeki anket sonuçlarına göre yönetim kurulu kararlarını olumsuz bulan ortakların %65,22’si yöneticilerin kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiklerini belirtmişlerdir.

Genel olarak bakıldığında yönetim kurulu kararlarını olumsuz bulan ortakların %12,12’lik kısmı, diğer nedenden dolayı kararları olumsuz bulduklarını bildirmişlerdir. Diğer bir neden olarak belirtilen, ortakların yönetim kurulunda alınan kararlardan haberleri olmadığından dolayı bu kararları olumsuz bulduklarıdır.

Tablo 37. Yönetim Kurulu Kararlarını Olumlu Bulmama Nedenleri

Kararları olumlu bulmama nedenleri	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksa yısı	Oran(%)	Ortaksa yısı	Oran(%)	Ortaksa yısı	Oran(%)
Yöneticiler kendi çıkarları doğrultusunda hareket ediyor	2	20,00	15	65,22	17	51,52
Kararları ortakların lehine değil	4	40,00	8	34,78	12	36,36
Diğer	4	40,00	-	-	4	12,12
Toplam	10	100,00	23	100,00	33	100,00

4. 2. 31. Kooperatifin Yaptığı Eğitim Çalışması veya Kursu Katılma

Tarım sektörünün yapısı gereği bu sektörde yapılacak eğitim ve yayım hizmetleri önem arz etmektedir. Çünkü çok sayıda ve yeterince örgütlenmemiş ve aynı zamanda bilgi ve teknolojiye ulaşmada güçlük çeken çiftçilere yönelik yapılacak yayım çalışması hem üreticilerin bilinçlenmesini ve hem de üye oldukları örgütleri daha iyi benimsemelerini sağlayacaktır (Karlı ve Çelik, 2003).

Kurulan kooperatifin konusu hakkında verilen eğitimin, ortakların işlerini bilinçli olarak yapması, kooperatiflerini benimsemeleri, geliştirmeleri açısından önem arz edeceği düşünüldüğünden bu soru ankete dâhil edilmiştir ve buna bağlı olarak Tablo 38’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatifin yaptığı herhangi bir eğitim çalışması veya kursa katılma durumları yer almıştır.

Amasya ilinde yapılan anket çalışmalarının sonuçlarına göre ortakların kooperatifin yaptığı herhangi bir eğitime ya da kursa katılma durumunun %65,52 oranında olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Çorum ilindeki ortakların eğitim ya da kurslara katılma durumlarına bakıldığında ise, yaklaşık %50,85’inin eğitimlere katılmadığı ortaya çıkmıştır. Amasya ilindeki ortakların yarısından çoğunun eğitimlere veya kurslara katılmamasının nedeni, kooperatifin birkaç köydeki üyelerin birleşmesiyle oluşturulan bir kooperatif olması olabilir sonucu ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan Çorum ilinde tek bir köyde kurulan kooperatifteki ortakların eğitimlere katılıp- katılmama durumunun neredeyse eşit olması ise ortaklar arasında bir kopukluk olduğunun göstergesi olarak tahmin edilmektedir.

Tablo 38. Kooperatifin Yaptığı Herhangi Bir Eğitim Çalışması veya Kursu Katılma Durumu

Eğitim Çalışması veya Kursu Katılma Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayısı	Oran(%)	Ortaksa yısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	20	34,48	29	49,15	49	41,88
Hayır	38	65,52	30	50,85	68	58,12
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 2,586$ SD= 1 P-Value= 0,108 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatifin yaptığı herhangi bir eğitim çalışması veya kursa katılma durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 32. Eğitim Çalışması Yapılmasını İsteme

Ortakların bilgi alma, kendilerini geliştirme konusunda isteklerinin olup olmadığını belirlemek amacıyla kooperatif çalışma konularıyla ilgili eğitim isteyip istemedikleri incelenmiştir. Tablo 39’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatiften eğitim çalışması yapılmasını isteme durumu hakkında bilgi verilmektedir.

Amasya ilinde yapılan anket sonuçlarına göre ortakların kooperatiften eğitim çalışması yapılmasını isteme oranı yaklaşık %70,69 olarak görülmektedir. Çorum ilinde ise bu oran yaklaşık olarak %64,41 olarak hesaplanmıştır.

Genel olarak bakıldığında kooperatif ortaklarının kooperatiflerden eğitim düzenlenmesini istememe durumu %32,48 olarak belirlenmiştir. Ortakların eğitim çalışmalarının yapılmasını istemesi onların yeniliklere açık olduğunun bir işareti olabilir. Eğitim alarak kooperatiflerini güçlendirmek istemeleri kırsal için olumlu bir durumdur.

Tablo 39. Kooperatiften Eğitim Çalışması Yapılmasını İsteme Durumu

Eğitim Çalışması Yapılmasını İsteme Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayı	Oran(%)
Evet	41	70,69	38	64,41	79	67,52
Hayır	17	29,31	21	35,59	38	32,48
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 0,526$	SD= 1	P-Value= 0,468		H ₀ : fg=fb hipotezi kabul		

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların eğitim çalışmasını yapılmasını isteme durumları arasında fark olmadığı görülmektedir.

Kooperatif ortaklarının eğitim çalışmalarında almak istedikleri konular genelde kooperatifin konularıyla ilgili olmaktadır. Her iki köydeki kooperatifin hayvancılıkla ilgili olduğu akla gelince, eğitim almak istedikleri konuların hayvancılık olacağı olası görülmektedir.

Tablo 40’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan eğitim çalışması isteyen ortakların bilgilenmek istediği konular verilmeye çalışılmıştır. Amasya ilindeki kooperatifte eğitim isteyen ortakların %48,78’i çiftçilik ve hayvancılık konusunda eğitimi istedikleri, bu oranın Çorum ilindeki kooperatifte ise %68,42 olarak belirlendiği görülmektedir. Bu durum ortakların kooperatif aracılığıyla daha bilinçli ve karlı bir üretim yapmak istediklerinin bir habercisi olarak görülebilir.

Tablo 40. Eğitim Çalışması İsteyen Ortakların Bilgilenmek İstedikleri Konular

Konular	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksayı	Oran(%)
Çiftçilik ve hayvancılık	20	48,78	26	68,42	46	58,23
Bitkisel üretim ve Organik tarım	7	17,07	6	15,79	13	16,45
Kooperatifçilik	14	34,15	6	15,79	20	25,32
Toplam	41	100,00	38	100,00	79	100,00

4. 2. 33. Kooperatife Ortak Olurken Mikro Krediden Yararlanma

Mikrokredi kavramı bir tanımlamaya göre, “Çok yoksul ailelerin üretici faaliyetlere girişmelerine veya çok küçük işletmelerini büyütmelerine yardımcı olmak amacıyla, onlara çok küçük meblağlarda verilen kredi olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 2006).

Tablo 41’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan kadın ortakların kooperatife ortak olurken mikro krediden yararlanma durumları hakkında bilgi verilmektedir.

Bu sorunun kadın üyelere sorulmasının nedeni, kooperatif aracılığıyla sadece kadın üyelere damızlık inek verilmesinin ve bazı kadın üyelerin yetiştiricilikle ilgili ihtiyaçlarının olabileceğinin düşünülmesidir. Bu nedenle bu soruda bazı ihtiyaçları (ahır, süt sağım makinesi vs.) karşılama amacıyla alınan mikro kredilerin miktarının öğrenilmesi amaçlanmıştır. Ancak iki ilde de yapılan çalışma sonuçlarına göre kadın kooperatif ortaklarının genel olarak %89,22’sinin mikro krediden yararlanmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 41. Kooperatife Ortak Olurken Mikro Krediden Yararlanma Durumu*

Mikro krediden yararlanma durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	6	10,34	5	11,36	11	10,78
Hayır	52	89,66	39	88,64	91	89,22
Toplam	58	100,00	44	100,00	102	100,00
$\chi^2 = 0,027$ SD= 1 P-Value= 0,870 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

*Erkek ortaklara sorulmamıştır.

Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların mikro krediden yararlanma durumları arasında fark olmadığı görülmektedir.

4. 2. 34. Ortakların Kooperatiften Beklentileri

Tablo 42’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatiften beklentileri hakkında bilgi verilmektedir.

Amasya ve Çorum ilindeki kooperatif ortaklarının %77,78’inin üye olurken kooperatifteki beklentilerinin, gelirlerini yükseltmek oldukları bulunmuştur. İkinci sırada ise ürünlerini pazarlayabilme beklentilerinin olduğunu belirtmişlerdir (%51,28).

Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının verdiği cevaplardan yola çıkarak ikinci sırada yer alan köydeki iş olanaklarını artırma (%65,52) beklentileri Çorum ilinde üçüncü sırada yer almaktadır (%33,90). Yine sonuçlara genel olarak bakıldığında iki ildeki kooperatif ortaklarının, kooperatifçilik sayesinde tüketim malzemelerini ucuza sağlama beklentisinin ve üye olurken düşük faizli kredi temin etme beklentisinin düşük olduğu (%33,33) gözlemlenmiştir.

Kooperatiflerin kuruluş amacı ve konusuna göre ortakların kooperatiften beklentileri aynı doğrultuda görülmektedir. Genel Müdürlük tarafından kurulmasına destek verilen kooperatiflerin amacı, süt üreticilerinin ellerinde fazla süt kalmasını engellemek ve sütün uygun koşullarda ve uygun fiyatlarda kooperatif aracılığıyla pazarlanması ve süt üretimini artırarak süt üreticilerinin gelirlerinin yükseltilmesine katkıda bulunmaktır.

Tablo 42. Ortakların Kooperatiften Beklentileri*

Beklentiler	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksa	Oran(%)	Ortaksa	Oran(%)
Tarımsal girdileri düşük fiyatla almak	31	53,45	13	22,03	45	38,46
Düşük faizli kredi temin etmek	24	41,38	15	25,42	39	33,33
Ürünleri pazarlayabilmek	24	41,38	36	61,02	60	51,28
Tüketim maddelerini ucuza sağlamak	20	34,48	19	32,20	39	33,33
Köyde iş olanaklarını artırmak	38	65,52	20	33,90	58	49,57
Gelirini yükseltmek	46	79,31	45	76,27	91	77,78

*Birden fazla cevap verildiği için %100'ü geçmektedir.

4. 2. 35. Kooperatiften Beklentilerin Gerçekleşme Durumu

Tablo 43'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatife üye olurken ki beklentilerinin gerçekleşme durumları hakkında bilgi verilmektedir.

Yapılan anket sonuçlarına göre Amasya ve Çorum ilindeki kooperatif ortaklarının yaklaşık %49,57'sinin beklentisi gerçekleşmiş %46,15'inin ise beklentisi gerçekleşmemiştir. Çorum ilindeki ortakların beklentilerinin gerçekleşme durumu kısmen de olsa, Amasya ilindeki beklentilerin gerçekleşme durumundan yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 43. Kooperatiften Beklentilerin Gerçekleşme Durumu

Beklenenin gerçekleşme durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortaksa	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	27	46,55	31	52,55	58	49,57
Hayır	27	46,55	27	45,76	54	46,15
Fikrim yok	4	6,90	1	1,69	5	4,28
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 21,692$ SD= 2 P-Value= 0,000 H ₀ : fg=fb hipotezi red						

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köyler bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatifteki beklentilerinin gerçekleşme durumları arasında fark olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu ortaya koymak açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır. Bağımlılık katsayısı 0,40 bulunmuştur.

4. 2. 36. Kooperatife Ortak Olurken Devlet Desteğinden Yararlanma

Kooperatifler kurulurken ve kooperatife ortak olma aşamasında, özellikle tarımsal bölgelerde devlet tarafından verilen destek ve destek verme şekli oldukça önemlidir. Bu destekler çiftçilerin kooperatife

yakınlaşmasıyla doğrudan ilişkili olup onlara bu tür örgütlenmelerin bilincini aşlamaktadır. Bu nedenle araştırmada ortakların devlet desteğinden yararlanma durumları incelenmiştir.

Tablo 44’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların kooperatiflere üye olurken devlet desteğinden yararlanma durumu hakkında bilgi bulunmaktadır. Amasya ilinde yapılan anket çalışmalarının sonuçlarına göre kooperatife üye olan ortakların %68,97’si devletten destek aldıklarını belirtmiştir. Çorum ilinde ise bu oran yaklaşık %83,05 olarak görülmektedir. Burada kooperatif ortaklarının devlet desteğinden yararlanma oranının Çorum ilinde daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 44. Kooperatife Ortak Olurken Devlet Desteğinden Yararlanma Durumu

Devlet desteğinden yararlanma durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	40	68,97	49	83,05	89	76,07
Hayır	18	31,03	10	16,95	28	23,93
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 3,188$ SD= 1 P-Value= 0,074 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatife ortak olurken devlet desteğinden yararlanma durumları arasında fark olmadığı görülmektedir.

4. 2. 37. Desteklerden Yararlananların Destek Biçimi

Tablo 45’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine ortak olurken devlet desteğinden yararlananların destek biçimi hakkında bilgi bulunmaktadır. Amasya ilinde yapılan anket sonuçlarına göre kooperatif ortaklarının %58,62’sine hayvan dağıtımı, Çorum ilinde ise ortakların %72,88’ine hayvan dağıtımı yapıldığı ortaya koyulmuştur.

Yapılan anket sonuçlarında genel olarak devlet desteğinden yararlanma durumuna bakıldığında, en az orana alet ekipman ihtiyacına yapılan desteklerin sahip olduğu belirlenmiştir (%11,97).

Tablo 45. Desteklerden Yararlanan Ortakların Destek Biçimi*

Destekler	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Para yardımı	18	31,03	32	54,24	50	42,74
Hayvan dağıtımı	34	58,62	43	72,88	77	65,81
Alet-ekipman ihtiyacı	10	17,24	4	6,78	14	11,97
Kredi kullanımında faiz indirimi	15	25,86	33	55,93	48	41,03

*Birden fazla cevap verildiği için %100’ü geçmektedir.

4. 2. 38. Ortağı Olunan Kooperatifte En Çok Sözü Geçen Kişi

Tablo 46’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinde kooperatif ortaklarından en çok kimin sözü geçtiği konusuna yer verilmiştir. Amasya ilindeki kooperatif ortaklarının cevaplarına bakıldığında, %77,59’luk bir oranda

kooperatif başkanının sözünün geçtiği belirtilmiştir. Çorum ilinde ise bu oran %64,41 olarak görülmektedir.

Tablo 46. Ortağı Olunan Kooperatifte En Çok Sözü Geçen Kişi

Kooperatifte en çok sözü geçen kişi	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Yönetim kurulu başkanı	5	8,62	1	1,69	6	5,13
Yönetim kurulu	3	5,17	16	27,12	19	16,24
Genel kurul	1	1,72	1	1,69	2	1,71
Kooperatif başkanı	45	77,59	38	64,41	83	70,94
Fikrim yok	4	6,90	3	5,09	7	5,98
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 12,287$ SD= 4 P-Value= 0,015 H ₀ : fg=fb hipotezi red						

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflerde en çok sözü geçen kişi durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu belirlemek açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır. Bağımlılık katsayısı 0,30 bulunmuştur.

4. 2. 39. Mevcut Yönetimden Memnun Olup Olmama

Tablo 47’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ortaklarının mevcut yönetimlerden memnun olup olmama durumları hakkında bilgi toplanmaya çalışılmıştır.

Şeyhsadi köyündeki ortakların cevaplarına bakıldığında %37,93’lük bir oranda mevcut yönetimden memnun oldukları, %22,41’lik oranda çok memnun oldukları, %20,69’luk oranda az memnun oldukları, %18,97’lik oranda memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır. Köprübaşı köyündeki ortakların ise ankete katılan ortakların %35,60’lık kısmı mevcut yönetimden memnun olmadıklarını, %28,81’i memnun olduklarını, %25,42’si çok memnun olduklarını, %10,17’si az memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Genel olarak ortakların yönetime olan tavırlarına bakıldığında %33,33’lük kısmının mevcut yönetimlerden memnun oldukları %27,35’lik kısmının ise yönetimlerden memnun olmadığı ortaya koyulmuştur.

Tablo 47. Mevcut Yönetimden Memnun Olup Olmama Durumları

Memnun Olup-Olmama Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Çok memnunum	13	22,41	15	25,42	28	23,93
Memnunum	22	37,93	17	28,81	39	33,33
Az memnunum	12	20,69	6	10,17	18	15,39
Memnun değilim	11	18,97	21	35,60	32	27,35
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 5,901$ SD= 3 P-Value= 0,117 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların mevcut yönetimden memnun olma durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 40. Kooperatif ile İlgili Konularda Eşinin Olumsuz Bulduğu Bir Kararda Fikrini Değiştirme

Tablo 48’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ortaklarının kooperatifle ilgili konularda eşlerinin olumsuz bulduğu bir kararda fikirlerini değiştirme durumu hakkında bilgi mevcuttur. Şeyhsadi köyündeki ortakların verdikleri cevaplara göre, ortakların %53,45’lik kısmının kooperatifle ilgili konularda eşlerine göre fikirlerini değiştirdikleri görülmektedir.

Bu oran Köprübaşı köyündeki %50,43 olarak ortaya çıkmıştır. Genel olarak bakıldığında ortakların %49,57’lik kısmının kararlarını değiştirmedikleri cevabı ortaya çıkmıştır.

Tablo 48. Kooperatif ile İlgili Konularda Eşinin Olumsuz Bulduğu Bir Kararda Fikrini Değiştirme Durumu

Kararlarda fikrini değiştirme durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	31	53,45	28	47,46	59	50,43
Hayır	27	46,55	31	52,54	58	49,57
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 0,420$	SD= 1	P-Value= 0,517		H ₀ : fg=fb hipotezi kabul		

Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatifle ilgili konularda eşlerinin olumsuz bulduğu kararlarda fikrini değiştirme durumları arasında fark olmadığı görülmektedir.

4. 2. 41. Kooperatifin Ortaklarına Sağladığı Hizmetler

Tablo 49’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin ortaklarına sağladığı hizmetlerin çeşitleri ve oranları belirtilmektedir.

Yapılan anket sonuçlarına göre Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortakların %55,17’sinin kooperatiften teknik bilgi eğitimi aldığı sonucuna varılmıştır. %53,45 oranı ile ikinci sırada kooperatifin kredi temininde bulunduğunu belirtmişlerdir. Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarının verdikleri cevaplara bakıldığında ise %88,14 oranında kooperatifin ortakları için ürün alımı yaptığı cevabı verilmiştir. Anket sonuçlarına genel olarak bakıldığında, kooperatif ortaklarının %20,51’i kooperatiflerin piyasayı tanzim fiyatını sağladığı düşüncesindedirler.

Tablo 49. Kooperatifin Ortaklarına Sağladığı Hizmetler*

Sağladığı Hizmetler	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Girdi temini	20	34,48	43	72,88	63	53,85
Ürün alımı	13	22,41	52	88,14	65	55,55
Kredi temini	31	53,45	12	20,34	43	36,75
Piyasayı tanzim fiyatı	2	3,45	22	37,29	24	20,51
Teknik bilgi eğitim	32	55,17	48	81,36	80	68,38

*Birden fazla cevap verildiği için %100’ü geçmektedir.

Şeyhsadi Köyü ve Köprübaşı Köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin ortaklarına sağladığı hizmetlerden ortakların yararlanma durumlarına bakıldığında, Şeyhsai köyündeki kooperatif ortaklarının verdikleri cevaplara göre ortakların %56,89'unun teknik bilgi eğitiminden, %50'sinin kredi temininden, %20,69'unun ürün alımından, %20,69'unun girdi temininden ve %1,72'sinin piyasayı tanzim fiyatından yararlandığı belirlenmiştir.

Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarının verdiği cevaplara göre ise, kooperatif ortaklarının %89,83'ünün ürün alımından, %61,02'sinin teknik bilgi eğitiminden, %44,07'sinin girdi temininden, %20,34'ünün piyasayı tanzim fiyatından, %8,47'sinin kredi temininden yararlandığı belirlenmiştir.

4. 2. 42. Kooperatifin Ortaklarına Girdi Temininde Bulunma Durumu

Tablo 50'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortaklara kooperatiflerin girdi temininde bulunma durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Şeyhsadi köyündeki kooperatifin %77,59 oranında ortaklarına girdi temininde bulunduğu ortaya koyulmuştur. Köprübaşı köyünde ise kooperatifin ortaklara girdi sağlama durumu %52,54 olarak belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında, ortakların %64,96'sının kooperatifin ortaklara girdi sağladığını ve %35,04'ünün ise girdi sağlamadığını dile getirmişlerdir. Bu durumun ortakların yönetimle ilgili sorunlarından kaynaklandığı akla gelebilir.

Tablo 50. Kooperatifin Ortaklarına Girdi Temininde Bulunma Durumu

Girdi temininde bulunma durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortaksayı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	45	77,59	31	52,54	76	64,96
Hayır	13	22,41	28	47,46	41	35,04
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 8,059$	SD= 1	P-Value= 0,005		H ₀ : fg=fb hipotezi kabul		

Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatifin ortaklarına girdi temininde bulunma durumları arasında farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu belirlemek için bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır ve 0,24 bulunmuştur.

4. 2. 43. Kooperatifin Ortaklarına Sağladığı Tarımsal Girdiler

Araştırma alanındaki kooperatif ortaklarından, kooperatife üye ortaklara alet-makine ve yem temin edildiği belirlenmiştir. İncelenen kooperatiflerin 2010 yılı faaliyet döneminde ortaklarına sağladığı tarımsal girdiler Tablo 51'de verilmiştir.

Bu tabloya göre, Şeyhsadi köyünde yapılan anket sonuçlarına göre kooperatif aracılığıyla 45 üyeye alet ekipman alınmıştır. Her bir ortağa süt sağım makinesi alınmış ve ortak olarak kooperatife yem kırma, silaj makineleri sağlanmıştır. Köprübaşı köyündeki anket sonuçlarına bakıldığında ise 23 üyenin kooperatif aracılığıyla yem aldığı belirlenmiş olup kişi başına düşen ortalama yem miktarı yaklaşık 699,30 kg olarak hesaplanmıştır.

Tablo 51. Kooperatifin Ortaklarına Sağladığı Tarımsal Girdiler

Tarımsal girdiler		Köyler		
		Şeyhsadi Köyü	Köprübaşı Köyü	Genel
Yem	Dağıtılan miktar (ton)	-	16 ton 84 kg	16 ton 84 kg
	Yararlanan ortak sayısı	-	23	23
	Ortak başına düşen miktar (ton)	-	699,30 kg	699,30 kg
Alet-Makine	Dağıtılan miktar	45	4	49
	Yararlanan ortak sayısı	45	4	49
	Ortak başına düşen miktar	1	1	2

4. 2. 44. Kooperatifin Ortak Dışındaki Kişilere Girdi Temininde Bulunma Durumu

Tablo 52’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin ortak dışındaki kişilere girdi temininde bulunma durumu yer almaktadır. Şeyhsadi Köyündeki ortaklarla yapılan anket sonuçlarına bakıldığında kooperatif dışındaki üyelere hiçbir şekilde girdi temini yapılmadığı, bütün üyelere doğrulanmaktadır. Köprübaşı Köyündeki ortakların anket sonuçlarına göre, kooperatif dışındaki kişilere %6,78 oranında girdi temininde bulunulduğu bilgisi yer almaktadır.

Tablo 52. Kooperatifin Ortak Dışındaki Kişilere Girdi Temininde Bulunma Durumu

Girdi temininde bulunma durumu	Köyler					
	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	-	-	4	6,78	4	3,42
Hayır	58	100,00	55	93,22	113	96,58
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00

Kooperatife ortak olmayanlara sağlanan girdiler incelendiğinde, Şeyhsadi Köyünde ortak olmayanlara bir girdi sağlanmadığı görülüyor iken, Köprübaşı Köyünde 2 üreticiye 100 kg yem sağlandığı görülmektedir.

4. 2. 45. Kooperatifin Sağladığı Hizmetlerin Yeterliliği

Tablo 53’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin ortaklarına sağladığı hizmetlerin ortaklar için yeterlilik durumunun belirlenmesine çalışılmıştır.

Şeyhsadi köyündeki ortakların %48,28’inin cevaplarına göre kooperatif tarafından ortaklara sağlanan hizmetlerin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Köprübaşı köyünde ise ortakların %49,15’inin verdiği cevaba göre kooperatif hizmetlerinin yeterli olduğu görüşüne varılmıştır.

Buradan hareketle Şeyhsadi köyündeki kooperatif yönetiminin ortaklar için daha fazla hizmet yapmaları için çalışmalarını hızlandırması gerektiği sonucuna varılabilir.

Tablo 53. Kooperatifin Ortaklara Sağladığı Hizmetlerin Yeterlilik Durumu

Verilen Hizmet Yeterli mi?	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortaksayı 1	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortaksa yısı	Oran(%)
Evet	17	29,31	29	49,15	46	39,32
Hayır	28	48,28	21	35,59	49	41,88
Fikrim Yok	13	22,41	9	15,26	22	18,80
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 4,850$ $SD= 2$ $P\text{-Value}= 0,088$ $H_0: fg=fb$ hipotezi kabul						

Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflerin ortaklara sağladığı hizmetlerin yeterlilik durumu arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 46. Kooperatifin Ortak Geliri Üzerindeki Etkisi

Tablo 54'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin ortak geliri üzerindeki etkisinin araştırılması sonucu yer almaktadır.

Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarının %55,17'lik kısmı kooperatife üye olduktan sonra gelirlerinin azaldığını belirtmişlerdir.

Köprübaşı köyündeki ortakların %79,66'lık kısmı ise kooperatife üye olduktan sonra gelirlerinin arttığını bildirmişlerdir. Buna göre Amasya ilindeki kooperatifin acilen ortakları için gelir artırıcı faaliyetlerde bulunması gerekmektedir.

Genel olarak bakıldığında %62,39'luk bir kısmın kooperatiflere üye olduktan sonra gelirlerinin arttığı belirlenmiştir.

Tablo 54. Kooperatifin Ortak Geliri Üzerindeki Etkisi

Gelir	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortaksayı 1	Oran(%)	Ortaksa yısı	Oran(%)	Ortaksa yısı	Oran(%)
Artırıyor	26	44,83	47	79,66	73	62,39
Azaltıyor	32	55,17	12	20,34	44	37,61
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 15,125$ $SD= 1$ $P\text{-Value}= 0,000$ $H_0: fg=fb$ hipotezi red						

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflerin ortak gelirleri üzerindeki etkisi arasında farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğu ise bağımlılık katsayısı ile ortaya koyulmuş olup bağımlılık katsayısı 0,33 bulunmuştur.

4. 2. 47. Ortakların Kooperatifle Birlikte Et-Süt Ürünlerini İşleyecek Bir İşletme Kurmak İstemeleri

Tablo 55'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin ortaklarının kooperatifle birlikte et-süt ürünlerini işleyecek bir işletme kurmak istemeleri durumu yer almaktadır.

Kooperatiflere üye olan ortakların yarısından çoğu kooperatif konularını genişletmek, kooperatifle birlikte et-süt ürünlerini işleyecek bir işletme kurmak istemektedirler (%67,52).

Şeyhsadi köyündeki ortakların %68,97'si böyle bir işletme kurmak istediklerini belirtmişlerdir. Köprübaşı köyündeki ortakların %66,10'u ise böyle bir işletme kurmak istediklerini bildirmişlerdir.

Tablo 55. Ortakların Kooperatifle Birlikte Et-Süt Ürünlerini İşleyecek Bir İşletme Kurmak İstemeleri Durumu

Kurmak İsteme Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak Sayısı	Oran(%)	Ortak sayı	Oran(%)	Ortak sayı	Oran(%)
Evet	40	68,97	39	66,10	79	67,52
Hayır	18	31,03	20	33,90	38	32,48
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00

4. 2. 48. İşletme Kurmada Kooperatif Sermayesinin Yeterlilik Durumu

Tablo 56'da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin işletme kurmak için sermayesinin yeterli olup olmayacağı durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Şeyhsadi köyündeki kooperatifle birlikte işletme kurmak isteyen ortaklara sorulduğunda, ortakların %80'i kooperatifin sermayesinin yeterli olmayacağını düşünmektedirler. Köprübaşı köyünde bu oran %92,31 olarak gözlenmiştir. Bu nedenle kooperatif yönetiminin kooperatif sermayesini artırıcı çalışmalarda bulunması gerektiği anlaşılmaktadır.

Tablo 56. İşletme Kurmada Sermayesinin Yeterli Olup Olmayacağı Durumu

Yeterlilik Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayı	Oran(%)
Evet	8	20,00	3	7,69	11	13,92
Hayır	32	80,00	36	92,31	68	86,08
Toplam	40	100,00	39	100,00	79	100,00

4. 2. 49. Ortakların Kooperatifle Birlikte Et-Süt Ürünlerini İşleyecek Bir İşletme Kurduklarında Çalıştırabilmeleri

Tablo 57'de ortakların et-süt ürünlerini işleyecek bir işletme kurduklarında çalıştırıp çalıştıramayacakları konusundaki düşünceleri verilmiştir. Şeyhsadi köyünde bulunan kooperatif ortaklarının %55,17'si, Köprübaşı köyünde ise, %33,90'ını çalıştırabileceklerini ifade etmiştir. Burada Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarının Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarına göre girişimci cesaretlerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 57. Ortakların Kooperatifle Birlikte Et-Süt Ürünlerini İşleyecek Bir İşletme Kurduklarında Çalıştırabileceklerine İnançları

Çalıştırabilme Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	32	55,17	20	33,90	52	44,44
Hayır	26	44,83	39	66,10	65	55,56
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 5,361$ SD= 1 P-Value= 0,021 H ₀ : fg=fb hipotezi red						

Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatifle birlikte et-süt ürünlerini işleyecek bir işletme kurduklarında çalıştırabileceklerine inançları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu ortaya koymak açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır ve bağımlılık katsayısı 0,20 bulunmuştur.

Tablo 58’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatif ortaklarının kooperatifle birlikte bir işletme kurulduğunda neden işletmeyi çalıştıramayacakları hakkındaki görüşleri yer almaktadır.

Bu kapsamda Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarının %32,76’sının bu konuda yeterli bilgisi olmadığından dolayı kooperatifle birlikte bir işletme kurmak istemediklerini belirttikleri gözlemlenmiştir. Köprübaşı köyünde ise bu cevaba katılım oranı %59,32 olarak gözlemlenmiştir.

Genel olarak işletme kurulduğunda çalıştıramayacaklarını düşünen ortakların %9,40’ı, işletmeyi yönetecek kimsenin olmadığını düşünmektedir. Buradan çıkarılabilir ki kooperatif yanında başka işletmeler kurulsun işletme hakkında bilgi toplanarak başarılı bir çalışma sağlanacağına ortaklar inanmaktadır. Ayrıca %15,38’i işbirliğinin yeterli olmayacağını, %14,53’ü ise fiziksel koşullarının uygun olmadığını düşünmektedir.

Tablo 58. Bir İşletme Kurduklarında Çalıştıramayacaklarını Düşünme Nedenleri*

Nedenler	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
İşletmeyi yönetecek kimse olmaz	7	12,07	4	6,78	11	9,40
Ortaklar bir arada işbirliği yapamaz	11	18,97	7	11,86	18	15,38
İşletmeyi kuracak yerimiz yok	10	17,24	7	11,86	17	14,53
Bu konuda yeterli bilgimiz yok	19	32,76	35	59,32	54	46,15

*Birden fazla cevap verildiği için %100’ü geçmektedir.

4. 2. 50. Kooperatif Hizmetinden Yararlananlar

Tablo 59’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin hizmetlerinden en çok yararlanan kişilerin durumu hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Şeyhsadi köyündeki çalışmaya katılan kooperatif ortaklarının %82,76’sına göre kooperatiften tüm üyeler faydalanmaktadır. Köprübaşı köyündeki kooperatifte ise bu oran %89,84 olarak belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında ise kooperatif ortaklarının düşüncesine göre %5,13’lük bir oranda bütün üreticiler kooperatif hizmetlerinden faydalanmaktadır. Ortakların %8,55’inin belirli kişi ve grupların kooperatif hizmetlerinden yararlandığını düşünmesi, kooperatifçilik demokratiklik ilkesinin zedelendiği konusundaki bir endişesi olarak karşımıza çıkabilir.

Tablo 59. Kooperatifin Hizmetlerinden En Çok Yararlananlar

Yararlananlar	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak Sayısı	Oran (%)	Ortak sayısı	Oran (%)	Ortak sayısı	Oran (%)
Tüm Üyeler	48	82,76	53	89,84	101	86,32
Belirli Kişi ve Gruplar	9	15,52	1	1,69	10	8,55
Bütün Üreticiler	1	1,72	5	8,47	6	5,13
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 9,306$	SD= 2	P-Value= 0,010		H ₀ : fg=fb hipotezi red		

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatifin hizmetlerinden yararlananları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu belirlemek açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır ve bağımlılık katsayısı 0,26 bulunmuştur.

4. 2. 51. Kooperatiflerin Başarı Durumu

Tablo 60’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin kooperatif ortaklarına göre başarı durumu öğrenilmeye çalışılmıştır.

Şeyhsadi köyündeki ortakların %72,41’lik kısmına ve Köprübaşı köyündeki ortakların %62,71’lik kısmına göre kooperatiflerinin başarılı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 60. Kooperatiflerin Başarı Durumu

Başarı Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Başarılı	42	72,41	37	62,71	79	67,52
Başarısız	16	27,59	22	37,29	38	32,48
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 1,255$	SD= 1	P-Value= 0,263		H ₀ : fg=fb hipotezi kabul		

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflerin ortaklar açısından başarı durumları arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 61’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin kooperatif ortaklarına göre başarısız olma nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Şeyhsadi köyündeki kooperatifi başarısız bulan kooperatif ortaklarının %43,75’i kooperatifte işbirliğinin bulunmadığını belirtmişlerdir. Köprübaşı köyündeki kooperatifi başarısız bulan kooperatif ortaklarının %81,82’si ise kooperatif yönetiminin iyi olmadığını düşünmektedir. Şeyhsadi Köyü kooperatif ortakları kooperatiflerinin daha çok başarılı olması için, öncelikle kooperatif binasının kurulması ve süt tankının getirilmesi gerekliliğini vurgulamışlardır. Kooperatif başkanının daha aktif olarak üyelerini arttırması gerektiğini ve ürünlerin pazarlanmasının sağlanmasını, devlet desteğinden daha fazla yararlanmak için çalışmalar yapılması gerektiğini, birlik ve beraberlik olması için çalışmalar yapılmasını, kooperatif içi kararlardan haberlerinin olmasını, yönetimde adaletli olunması gerektiğini belirtmişlerdir.

Köprübaşı köyündeki kooperatif ortakları ise, üç ayda bir devlet adamları tarafından denetlenmeleri gerektiğini, bayan ortaklara daha çok söz hakkının tanınması gerektiğini, birlik ve beraberliğin daha çok olmasını, her üyenin düşüncesinin değerlendirilmesini, kırsal kalkınma ajansları projesinden faydalanılmasını, kooperatif başkanının yeterli bilgiye sahip, donanımlı ve aktif olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 61. Kooperatifin Başarısız Olma Nedenleri

Nedenleri	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Adalet yok	4	25,00	-	-	4	10,53
İşbirliği yok	7	43,75	4	18,18	11	28,94
Kooperatif başkanının eğitimi yetersiz	1	6,25	-	-	1	2,63
Süt tankımız yok	4	25,00	-	-	4	10,53
Yönetim iyi değil	-	-	18	81,82	18	47,37
Toplam	16	100,00	22	100,00	38	100,00

4. 2. 52. Kadın Ortakların Aktif Bir Şekilde Çalışma Durumları

Tablo 62’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinde kadın ortakların aktif bir şekilde çalışma durumu hakkında görüş alınmaya çalışılmıştır.

Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarının %67,24’lük kısmına göre kooperatifteki kadın ortakları aktif bir şekilde çalışmaktadır. Köprübaşı köyündeki anket sonuçlarına göre ise %69,49’luk bir oranda kooperatif ortaklarının aktif olarak çalışmadıklarını belirtmişlerdir.

Her iki köydeki kooperatif ortaklarına kooperatiflerdeki kadın ortakların aktif bir şekilde çalışmama nedenleri sorulduğunda, Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarının birlik ve beraberlik olmadığını, köydeki diğer işlerden dolayı kooperatife ayrılan zamanının çok az olduğu cevaplarını verdiklerini görülmektedir.

Köprübaşı köyündeki kooperatif ortakları ise, bayanların kooperatife ortak olduklarını ancak alınan birçok karardan haberdar olmadıklarını, yönetim ile ilgili yeterli bilgilerinin olmadıklarını ve kadın ortaklarının çoğunun il dışında ikamet ettiği için kooperatifle fazla ilgilenemediğini belirtmişlerdir.

Tablo 62. Kooperatifteki Kadın Ortakların Aktif Bir Şekilde Çalışma Durumu

Aktif Bir Şekilde Çalışma Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Çalışıyor	39	67,24	18	30,51	57	48,72
Çalışmıyor	19	32,76	41	69,49	60	51,28
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 15,796$ SD= 1 P-Value= 0,000 H ₀ : fg=fb hipotezi red						

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye kadın ortakların aktif bir şekilde çalışma durumları arasında farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu belirlemek açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır ve bağımlılık katsayısı 0,33 bulunmuştur.

4. 2. 53. Ortakların Kooperatifteki Ortaklık Payını Yükseltip Yükseltmememe Durumu

Tablo 63'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların ortaklık payını yükseltip yükseltmememe durumu bildirilmiştir.

Şeyhsadi köyündeki anket çalışmalarının sonuçlarına bakıldığında kooperatif ortaklarının %77,59'lük kısmının ortaklık payını yükseltmediği, Köprübaşı köyünde ise ankete katılan ortakların %89,83'lük kısmının ortaklık payını yükseltmediği gözlemlenmiştir.

Genel olarak bakıldığında kooperatif ortaklarının kooperatifteki ortaklık payını yükseltme oranları %16,24 olarak belirlenmiştir.

Tablo 63. Ortakların Kooperatifteki Ortaklık Payını Yükseltip Yükseltmememe Durumu

Ortaklık Payını Yükseltip Yükseltmememe Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	13	22,41	6	10,17	19	16,24
Hayır	45	77,59	53	89,83	98	83,76
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 3,224$ SD= 1 P-Value= 0,073 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların ortaklık payını yükseltip yükseltmememe durumları arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 54. Ortakların Kar Alma Durumları

Tablo 64'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların kooperatif kuruluşundan bu yana kadar kar alıp almama durumları araştırılmıştır.

Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarıyla yapılan görüşmelerde kooperatiften bire bir kar alınmadığı, ancak ortakların yaklaşık %50'sinin kooperatif aracılığıyla aldıkları hayvanlardan kar elde ettiklerini belirtmişlerdir.

Diğer taraftan Köprübaşı köyünde yapılan çalışmalara göre Şeyhsadi köyündeki kooperatif gibi kooperatif satışlarından bir kar alınmadığı ancak, kooperatif aracılığıyla alınan hayvanların yavruları ve ürünleri ile yapılan satışlar sayesinde ortakların %81,36'sının kar elde ettiği ortaya çıkartılmıştır.

Tablo 64. Ortakların Kooperatifin Kuruluşundan Bu Yana Kar Alıp Almama Durumu

Kar Alıp Almama Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	29	50,00	48	81,36	77	65,81
Hayır	29	50,00	11	18,64	40	34,19
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 12,781$		SD= 1	P-Value= 0,000		H ₀ : fg=fb hipotezi red	

Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kooperatifin kuruluşundan bu yana kar alıp almama durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu belirlemek açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır ve bağımlılık katsayısı 0,32 bulunmuştur.

4. 2. 55. Kooperatiflerin Ortaklara Sağladığı Yıllık Kar Miktarı

Tablo 65'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların kooperatif kuruluşundan bu yana alınan kar oranları belirlenmeye çalışılmıştır.

Şeyhsadi köyündeki bütün ortakların toplam karı 2009 yılında 68 500, 00 TL olarak hesaplanırken 2010 yılındaki kar 229 000, 00 TL olarak hesaplanmıştır. Köprübaşı köyünde ise bütün ortakların 2009 yılı toplam karı 134 000, 00 TL'dir. Bu toplam değer 2010 yılında 741 500, 00 TL olarak hesaplanmıştır. Bu iki yıldaki büyük artış kooperatif üyelerinin yapılan eğitim programlarından faydalanarak daha bilinçli bir üretim yapılmasından ve son yıllardaki et ve hayvan fiyatlarının yükselmesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Tablo 65. Kooperatiflerin Ortaklarına Sağladığı Yıllık Kar Miktarı

Köyler	Yıllık Kar Miktarı	
	2010	2009
Şeyhsadi	229.000.00 TL	68.500.00 TL
Köprübaşı	741.500.00 TL	134.000.00TL
Ortalama	485.250.00 TL	101.250.00TL

4. 2. 56. Kooperatiflerin Sivil Toplum Kuruluşları ile Ortak Bir Çalışma Yapıp Yapmamaları Durumu

Tablo 66'da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir çalışma yapip- yapmama durumu verilmiştir.

Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarının %93,10'luk kısmına göre diğer sivil toplum kuruluşlarıyla ortak çalışma yapılmadığı belirtilmiştir. Köprübaşı köyünde yapılan çalışmaya göre ise ortakların %96,61'lik kısmı sivil toplum kuruluşlarıyla ortak çalışma yapılmadığını belirtmiştir. Bu durumdan hareketle kooperatif yönetim kurullarının sivil toplum örgütleriyle ortak çalışmalar yapmak için teşvik edilecek çalışmalarda bulunması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 66. Kooperatiflerin Sivil Toplum Kuruluşları (vakıf, dernek, vb.) ile Ortak Bir Çalışma Yapıp Yapmama Durumu

Ortak Bir Çalışma Yapıp Yapmama Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	OrtakSayıs 1	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	4	6,90	2	3,39	6	5,13
Hayır	54	93,10	57	96,61	111	94,87
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 0,739$ SD= 1 P-Value= 0,390 H ₀ : fg=fb hipotezi kabul						

Khi-kare bağımsızlık testi sonucuna göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların sivil toplum kuruluşları ile ortak bir çalışma yapip yapmama durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 57. Kooperatifin Asıl İş Dışında Ortakların Kooperatifte Yapmak İstediklerinden Vazgeçiren Nedenler

Tablo 67’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların asıl işi dışında kooperatifte yapmak istediğinden vazgeçiren nedenler yer almaktadır.

Şeyhsadi köyünde yapılan anket sonuçlarına göre ortakların %46,55’i kooperatif koşullarından dolayı kooperatife zaman ayıramadıklarını ve bu nedenler kooperatifte başka işler yapamadıklarını belirtmişlerdir.

Köprübaşı köyünde ise ortakların %44,07’sinin başarısız olma riskinden dolayı yapmak istedikleri işlerden vazgeçtikleri görülmektedir. Genel olarak bakıldığında ise kooperatif ortaklarının %40,17’si de kendi işlerinin çok yoğun çalışma saatlerinin uzun olduğunu, bu yüzden başka işler yapmaktan vazgeçtiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 67. Ortakları Kooperatifin Asıl İş Dışında Kooperatifte Yapmak İstediklerinden Vazgeçiren Nedenler*

Nedenler	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortaksayı sı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
A	4	6,90	1	1,69	5	4,27
B	17	29,31	26	44,07	43	36,75
C	14	24,14	13	22,03	27	23,08
D	27	46,55	20	33,90	47	40,17

*Birden fazla cevap verildiği için %100’ü geçmektedir.

A: Çok yoğun ve uzun çalışma saatleri

B: Başarısız olma riski

C: Plan ve program yapmak için uzun hazırlıklar yapmak

D: Diğer(köy koşullarından dolayı kooperatife fazla zaman ayıramamak)

Memiş, v.d. (2007), tarafından yapılan bir çalışmada kadın girişimcilerin yapmak istediğinden vazgeçiren neden olarak, %50 oranında diğer nedenler adı altında bölgenin sosyo-kültürel özelliklerine bağlı olarak kadının iş hayatında yer almasının bölge kültürü tarafından kanıksanmamış olması olduğu dile getirilmiştir.

4. 2. 58. Ortakların Girişimcilik Kavramını Bilme Durumları

Tablo 68’de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların yeni bir kooperatif açmakla girişimcilik faaliyeti içinde olduklarının farkında olup olmadıklarının belirlenmesi için girişimcilik kavramını bilip bilmediklerinin sonuçları yer almaktadır.

Şeyhsadi köyünde yapılan anket sonuçlarına göre ortakların %65,52’sinin girişimcilik kavramını bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Köprübaşı köyündeki ortaklarla yapılan anket sonuçlarında ise ortakların %55,93’ünün girişimcilik kavramını bilmediği belirlenmiştir. Kooperatif ortaklarının girişimcilik kavramını bilip bilmeme durumlarına genel olarak bakıldığında ise yaklaşık %60,68’inin girişimcilik kavramını bilmediği ortaya çıkarılmıştır. Bu durumun kooperatif ortaklarının eğitim seviyelerinin düşük olmasıyla ilişkili olduğu düşünülebilir.

Tablo 68. Ortakların Girişimcilik Kavramını Bilme Durumu

Girişimcilik Kavramını Bilip Bilmeme Durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	20	34,48	26	44,07	46	39,32
Hayır	38	65,52	33	55,93	71	60,68
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 1,580$	SD= 1	P-Value= 0,209	H ₀ : fg=fb hipotezi kabul			

Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların girişimcilik kavramını bilip bilmeme durumları arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

4. 2. 59. Girişimcilik Kavramını Bilen Ortakların Tanımları

Tablo 69’da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki girişimcilik kavramını bilen kooperatif ortaklarının verdikleri cevaplar beş grup altında toplanarak verilmiştir.

Şeyhsadi köyündeki girişimcilik kavramını bilen kooperatif ortaklarının %35’ine göre girişimcilik bir işe başlamak olarak tanımlanmaktadır. Köprübaşı köyünde girişimcilik kavramını bilen ortaklardan %34,62’sine göre ise girişimcilik bir iş kurma olarak görülmektedir. Kooperatif ortaklarının girişimcilik kavramı hakkındaki cevaplarına genel olarak bakıldığında ise en düşük oranı işte ileri gidebilmek için daha fazla riski göze alarak kar elde edilebilmesi ifadesi almıştır (%10,87).

Tablo 69. Girişimcilik Kavramını Bilen Ortakların Tanımları

Tanımlar	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Toplam	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
A	6	30,00	9	34,62	15	32,61
B	7	35,00	5	19,23	12	26,09
C	2	10,00	4	15,38	6	13,04
D	5	25,00	-	-	5	10,87
E	-	-	8	30,77	8	17,39
Toplam	20	100,00	26	100,00	46	100,00

A: Bir iş kurmak

B: Bir işe başlamak

C: Birlik ve beraberlik sağlayarak her işin üstesinden gelebilmek

D: İşte ileri gidebilmek için daha fazla riski göze alarak kar elde edebilmek

E: Sosyal alanlarda faaliyet göstererek farklı iş alanlarında kendini geliştirmek

4. 2. 60. Girişimcide Olması Gereken Özellikler

Tablo 70'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki girişimcilik kavramını bilen ortaklara göre girişimcide bulunması gereken özelliklerin oranları yer almaktadır.

Şeyhsadi köyünde yapılan anket sonuçlarına göre girişimcide olması gereken özelliklerden en önemlisinin, iyi iletişim kurma olduğu belirlenmiştir. Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarına göre bir girişimcide olması gereken diğer özellikler yaklaşık olarak birbirine eşit oranlardadır.

Köprübaşı köyündeki ortaklara göre ise bir girişimcide olması gereken en önemli özelliklerden birisi risk alma olarak belirtilmiştir. Yine diğer özellikler yaklaşık olarak birbirine eşit bulunmuştur.

Tablo 70. Girişimcide Olması Gereken Özellikler*

Özellikler	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
İyi iletişim kuran	22	37,93	17	28,81	39	33,33
Yaratıcı	14	24,14	17	28,81	31	26,50
Hoşgörülü	15	25,86	14	23,73	29	24,79
Çevresinde saygın biri	14	24,14	17	28,81	31	26,50
Akılcı	16	27,59	16	27,12	32	27,35
İşbirliğine yönelen, akrabalarının ve çevresinin desteğini kazanmış	13	22,41	11	18,64	24	20,51
Problemleri kolaylıkla çözebilen	13	22,41	15	25,42	28	23,93
Yenilikçi	14	24,14	22	37,29	36	30,77
Risk alan	14	24,14	23	38,98	37	31,62
Rekabetçi	13	22,41	16	27,12	29	24,79
Çevresindeki kaynakları ve ilişkileri iyi değerlendirebilen	13	22,41	15	25,42	28	23,93

* Birden fazla cevap verildiği için %100'ü geçmektedir.

4. 2. 61. Girişimci için En Önemli Özellikler

Tablo 71'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki girişimcilik kavramını bilen ortaklara göre girişimcide bulunması gereken en önemli özellikler verilmiştir.

Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarına göre girişimcide bulunması gereken en önemli özelliklerden birisi %31,03 oranında cesaret olarak belirlenmiştir. Yine Köprübaşı köyündeki kooperatif üyelerine göre girişimcide bulunması gereken özelliklerden en önemlisi %32,20 oranında cesaret olarak belirtilmiştir. Genel olarak bakıldığında ise bir girişimcide bulunması gereken özelliklerden en düşük oranı liderlik özelliği almıştır (%8,55). Memiş, v.d. (2007), tarafından yapılan bir araştırmada kadın girişimcilerin girişimci için en önemli özellikler sorusuna çoğunluğunun cesaret olarak cevap verdiği görülmektedir.

Tablo 71. Girişimci için En Önemli Özellikler*

Özellikler	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Cesaret	18	31,03	19	32,20	37	31,62
Liderlik	6	10,34	4	6,78	10	8,55
Yenilikçilik	6	10,34	12	20,34	18	15,38
Rekabetçilik	8	13,79	6	10,17	14	11,97

*Birden fazla cevap verildiği için %100'ü geçmektedir.

4. 2. 62. Bir İş Kurmak ve Bu İşte Başarılı Olmak için En Önemli Unsur

Tablo 72'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortaklara göre bir iş kurmak ve bu işte başarılı olmak için en önemli unsur sorusuna cevap aranmıştır.

Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarının verdikleri cevaplara göre en yüksek oranı %65,52 ile sermaye cevabı almıştır. Köprübaşı köyündeki ortakların verdikleri cevaplara bakıldığında ise, en yüksek oranı (%59,32) müşteri ve pazar seçeneği almıştır. Genel olarak anket sonuçlarına bakıldığında bir iş kurmada başarılı olmak için en önemli unsurlardan olan iş fikri seçeneği %16,24'lük bir oranda kalmıştır.

Tablo 72. Bir İş Kurmak ve Bu İşte Başarılı Olmak için En Önemli Unsur*

Unsurlar	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Sermaye	38	65,52	25	42,37	63	53,85
İş fikri	16	27,59	3	5,08	19	16,24
Motivasyon ve sıkı çalışma	18	31,03	9	15,25	27	23,08
Müşteri ve Pazar	24	41,38	35	59,32	59	50,43

*Birden fazla cevap verildiği için %100'ü geçmektedir.

4. 2. 63. Kadın Girişimcilerin Girişimcilikte Kilit Becerileri

Tablo 73'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki girişimcilik kavramını bilen ortaklara göre kadın girişimcilerin, girişimcilikteki kilit becerilerini belirten sonuçlar yer almaktadır.

Şeyhsadi köyünde kooperatif ortaklarının verdikleri cevaplara göre kadınların yönetim ve iletişim becerileri (%20,69) girişimcilikte kilit noktada bulunmaktadır. Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarının %23,73'ünün verdiği cevaplara göre ise kadınların pazarlama ve satışta girişimcilikte kilit rol oynadıkları belirtilmiştir.

Memiş v.d. (2007), bir çalışmada, kadın girişimcilerin “tek başına işletmenin işlerini yürütebilmeyi” girişimcilik için büyük oranda kilit beceri olarak değerlendirdiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bu sonucun öncelikle girişimcilerin kendi işini kurarlarken belirli düzeyde bilgi ve deneyime sahip olması ile işlerini yürütebilme yeterliliği taşıyabileceği gerçeğini ortaya koyduğunu da vurgulamışlardır.

Tablo 73. Kadın Girişimcilerin Girişimcilikte Kilit Becerileri*

Kilit Becerileri	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Pazarlama ve satış	10	17,24	14	23,73	24	20,51
Yönetim	12	20,69	2	3,39	14	11,97
Tek başına kooperatifin işlerini yürütme	6	10,34	7	11,86	13	11,11
İletişim	12	20,69	9	15,25	21	17,95

*Birden fazla cevap verildiği için %100'ü geçmektedir.

4. 2. 64. Kadınları Girişimci Olmaya İten Nedenleri

Tablo 74'de, Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortaklara göre kadın girişimcileri girişimci olmaya iten nedenlere cevap aranmaktadır.

Buna göre Şeyhsadi köyünde yapılan çalışmalarda kooperatif ortaklarının %36,21'lik kısmı ülkenin ekonomik koşullarından kaynaklanan işsizlik sorunlarının kadınları girişimciliğe ittiğini düşünmektedir. Köprübaşı köyündeki ortaklar ise, kadınların aile ve iş sorumluluğu arasında denge kurmayı başarabilme yeteneğini, kadınları girişimci olmaya iten en önemli neden olduğunu belirtmişlerdir (%28,81).

Tablo 74. Kadınları Girişimci Olmaya İten Nedenler

Nedenler	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Ülkenin ekonomik koşullarından kaynaklanan işsizlik sorunları	21	36,21	12	20,34	33	28,20
Kadınlara uygun olmayan iş koşulları	7	12,07	5	8,47	12	10,26
Kadınların özellikle ücretli işlerde cinsiyet ayrımcılığına uğramaları	7	12,07	4	6,78	11	9,40
Bağımsızlık isteği	7	12,07	6	10,17	13	11,11
Kendini gerçekleştirme isteği	9	15,52	2	3,39	11	9,40
Aile ve iş sorumluluğu arasında denge kurma	10	17,24	17	28,81	27	23,08

*Birden fazla cevap verildiği için %100'ü geçmektedir.

4. 2. 65. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Engeller

Tablo 75'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki girişimcilik kavramını bilen ortaklara göre kadın girişimcilerin karşılaştıkları engeller hakkında bilgi yer almaktadır.

Şeyhsadi köyündeki ortakların verdikleri cevaplara göre, kadınların girişimcilikle ilgili altyapı ve geçmiş deneyimlerinin az olması ve risk almaktan çekinme durumlarının %43,10 oranında olduğu ve en yüksek engellerin bunlar olduğunu belirtmişlerdir. Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarına göre ise, kadınlar için işgücü ve istihdam kavramının en büyük engel teşkil ettiği ortaya koyulmuştur.

Tablo 75. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Engeller*

Engeller	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Girişimcilikle ilgili altyapı ve geçmiş deneyimlerinin az olması	25	43,10	17	28,81	42	35,90
Risk almaktan çekinme	25	43,10	10	16,95	35	29,91
Demografik çevre ve aile yapısı	4	6,90	9	15,25	13	11,11
Okuryazarlık ve eğitim	21	36,21	13	22,03	34	29,06
Sosyo-ekonomik çevre	12	20,69	4	6,78	16	13,68
İşgücü ve istihdam eksikliği	8	13,79	2	3,39	10	8,55
Cinsiyet ayrımcılığı	8	13,79	5	8,47	13	11,11

*Birden fazla cevap verildiği için %100'ü geçmektedir.

4. 2. 66. Ortakların Kendini Girişimci Olarak Görüp Görmeme Durumu

Tablo 76'da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların kendilerini girişimci olarak görüp görmeme durumları hakkında bilgi yer almaktadır.

Şeyhsadi köyündeki ortakların verdikleri cevaplara bakıldığında ortakların %56,90'lık kısmının kendilerini girişimci olarak görmedikleri belirlenmiştir.

Yine Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarının %59,32'lik kısmı kendilerini girişimci olarak görmediklerini ifade etmişlerdir. Genel olarak bakıldığında ise kooperatif ortaklarının yaklaşık %41,88'inin kendisini girişimci olarak gördüğü ortaya koyulmuştur.

Tablo 76. Ortakların Kendini Girişimci Olarak Görüp Görmeme Durumu

Girişimci olarak görüp görmeme durumu	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	25	43,10	24	40,68	49	41,88
Hayır	33	56,90	35	59,32	68	58,12
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00
$\chi^2 = 8,754$	SD= 2	P-Value= 0,013	H ₀ : fg=fb hipotezi red			

Yapılan Khi-kare bağımsızlık testine göre, farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatiflere üye ortakların kendilerini girişimci olarak görüp görmeme durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın ne oranda az ya da çok olduğunu belirlemek açısından bağımlılık katsayısı hesaplanmıştır ve bağımlılık katsayısı 0,26 bulunmuştur.

4. 2. 67. Ortakların Kendilerini Girişimci Olarak Tanımlama Durumları

Tablo 77'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların kendilerini girişimci olarak tanımlama şekli yer almaktadır.

Şeyhsadi köyünde kendini girişimci olarak gören kooperatif ortaklarının tanımlarına bakıldığında, %24 oranında kendilerini yenilikçi, yaratıcı ve risk seven bir girişimci olarak tanımladıkları

görülmektedir. Yine %24 oranında alt yapıyı geliştirerek kazanç elde eden bir girişimci olarak tanımlayanlar vardır.

Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarına bakıldığında ise, %33.33'lük oranla Amasya ilindekine benzer şekilde kooperatif ortaklarının kendilerini yenilikçi, yaratıcı ve riski seven bir girişimci olarak tanımladıkları görülür.

Tablo 77. Ortakların Kendilerini Girişimci Olarak Tanımlama Şekli

Tanımlar	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)	Ortak sayısı	Oran(%)
Akılcı, araştırmacı, cesur	5	20,00	5	20,83	10	20,41
Yenilikçi, yaratıcı ve riski seven	6	24,00	8	33,33	14	28,57
Alt yapıyı geliştirerek kazanç elde eden	6	24,00	-	-	6	12,24
Her işin üstesinden gelebilen	3	12,00	4	16,67	7	14,29
Kendi kendine yeterli gelebilen, ileri görüşlü, özgürce karar verebilen	5	20,00	4	16,67	9	18,37
Aile ve iş sorumluluğu arasında denge kurabilen	-	-	1	4,17	1	2,04
İşbirliği yaparak problemleri rahatlıkla çözebilen, hoşgörülü	-	-	2	8,33	2	4,08
Toplam	25	100,00	24	100,00	49	100,00

4. 2. 68. Yetiştirilen Tarla Ürünleri

Tablo 78'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların işletmelerinde yetiştirilen tarla ürünlerine ait bilgiler yer almaktadır.

Şeyhsadi köyünde 116 da alanda 430 000 ton şeker pancarı üretimi yapılmakta iken Çorum ilinde 164 da alanda 813 000 ton şeker pancarı üretimi yapılmaktadır. Şeyhsadi köyünde şeker pancarı üretiminden sonra sırasıyla, silajlık mısır (375 000), buğday (279 707), fiğ (268 298), arpa (114 540), yonca (105 000), çavdar (20 000), ayçiçeği (20 000), mercimek (3 410), nohut (976 kg) ve haşhaş (460 kg) yetiştirilmektedir. Köprübaşı köyüne bakıldığında ise sırasıyla, buğday (698 320), yonca (318 025), ayçiçeği (277 850), arpa (255 340), fiğ (191 850), silajlık mısır (140 000), haşhaş (1 250) ve nohut (996 kg) üretimi gerçekleştirilmektedir.

Tablo 78. Yetiştirilen Tarla Ürünlerine Ait Bilgiler

Cinsi	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü	
	Ekim Alanı (da)	Üretim(ton)	Ekim Alanı(da)	Üretim(ton)
Buğday	1 420	279 707	1 997	698 320
Arpa	99	114 540	781	255 340
Nohut	21	976 kg	48	996 kg
Mercimek	62	3 410	-	-
Ş.pancarı	116	430 000	164	813 000
Silajlık mısır	95	3750 00	78	140 000
Fiğ	853	268 298	407	191 850
Yonca	181	105 000	214	318 025
Çavdar	36	28 120	-	-
Haşhaş	6	460 kg	47	1 250
Ayçiçeği	30	20 000	949	277 850
Toplam	2 919	1 625 511	4 685	2 696 631

4. 2. 69. Arazi Tasarruf Durumları

Tablo 79'da Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların arazi tasarruf durumları yer almaktadır.

Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarının toplam 2 772 da alandan 2 045'inin mülk araziye sahip oldukları görülmektedir.

Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarının ise, 4 730 da alandan 3 538'inin yine mülk araziye sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 79. Arazi Tasarruf Durumları

İller	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel işletme arazisi	
	Miktar(da)	Oran (%)	Miktar(da)	Oran(%)	Miktar(da)	Oran(%)
Mülk arazi	2 045	73,77	3 538	74,80	5 583	74,42
Kiraya tutulan arazi	407	14,68	79	1,67	486	6,48
Ortağa tutulan arazi	320	11,55	1 113	23,53	1 433	19,10
Toplam	2 772	100,00	4 730	100,00	7 502	100,00

4. 2. 70. Hayvan Varlığı

Tablo 80'de Amasya ili Şeyhsadi köyü ve Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerindeki ortakların hayvan varlıkları yer almaktadır.

Tabloya göre Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarının 655 hayvandan 320'sinin inek, 124'ünün buzağı, 93'ünün düve, 67'sinin dana, 51'inin tosun sahibi olduğu görülmektedir.

Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarının ise, 715 hayvandan 394'ünün inek, 143'ünün buzağı, 105'inin düve, 49'unun dana, 24'ünün ise tosun sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 80. Hayvan Varlığı (Baş)

Tanımlar	Köyler					
	Şeyhsadi		Köprübaşı		Genel	
	Hayvan varlığı	Oran(%)	Hayvan varlığı	Oran(%)	Hayvan varlığı	Oran(%)
İnek	320	48.85	394	55,10	714	52,12
Düve	93	14.20	105	14,69	198	14,45
Tosun	51	7.79	24	3,36	75	5,47
Dana	67	10.23	49	6,85	116	8,47
Buzağı	124	18.93	143	20,00	267	19,49
Toplam	655	100,00	715	100,00	1370	100,00

4. 2. 71. Toplam Brüt Üretim Değeri

Gayrisafı Brüt Üretim değeri, tüm işletmeye veya işletme faaliyetlerinden birine (buğday, arpa, sığırcılık, koyunculuk gibi) ait brüt gelir olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 2011).

İşletmenin brüt üretim değerini, ürün fiyatları, hayvansal ve bitkisel ürün verimleri, üretim teknolojisine bağlı olarak faaliyetlerin yoğunluğu etkilemektedir (İnan, 1974).

Kızılaslan (1997), bir çalışmada brüt üretim değeri yüksek olan işletmelerin kooperatif gibi ya da tarımsal yenilikleri benimseyip uygulama gibi bir takım yeniliklere daha hızlı katılabileceklerini, brüt üretim değeri düşük olan üreticilerin de ekonomik bakımdan çok güçlü olamayacaklarından dolayı bu tür girişimlere daha düşük düzeyde katılabileceğini belirtmiştir.

Araştırmada farklı iki köyde bulunan kooperatif ortaklarının işletmelerine ait toplam brüt üretim değeri incelenmiş ve bu amaçla Tablo 81 düzenlenmiştir. Tablo 81'e göre, araştırma kapsamında bulunan Şeyhsadi Tarımsal Kalkınma Kooperatifine ortak olanların %43,10'unun 5 001-10 000 TL arasında brüt üretim değerine sahip olduğu ve benzer şekilde Köprübaşı Tarımsal Kalkınma Kooperatifindeki ortakların çoğunluğunun da, %47,46 oranında 25 000-+ brüt üretim değerine sahip olduğu görülmektedir. Genel olarak bakıldığında ise, ortakların %31,62'sinin 5 001-10 000 TL brüt üretim değerine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 81. Toplam Brüt Üretim Değeri

Toplam Brüt Üretim Değeri	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1-5 000 TL	18	31,03	6	10,17	24	20,51
5 001-10 000 TL	25	43,10	12	20,34	37	31,62
10 001-15 000 TL	7	12,07	5	8,48	12	10,26
15 001-20 000 TL	6	10,36	2	3,38	8	6,84
20 001- 25 000TL	1	1,72	6	10,17	7	5,98
25 001- +	1	7,72	28	47,46	29	24,79
Toplam	58	100,00	59	100,00	117	100,00

Uygun analiz türünün seçilmesi için yapılan Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testinde kooperatif ortaklarının brüt üretim değerleri normal dağılım gösterdiği için parametrik test yöntemlerinden *t-testi* uygulanmıştır.

Tablo 82. Farklı İllerde Bulunan Köylerdeki Kooperatif Ortaklarının Brüt Üretim Değerine Göre t-Testi Sonuçları

	N	\bar{X}	S	SD	t	p
Şeyhsadi Köyü	58	8 014,18	7 134,62	115	6,68	0,000
Köprübaşı Köyü	59	24 918,30	17 901,92			

Farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatife üye ortakların brüt üretim değerlerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. $t(115) = 6,68$, $p < 0,01$. Köprübaşı Kooperatifindeki ortakların brüt üretim değeri ($\bar{X} = 24 918,30$), Şeyhsadi Kooperatifinde ki ortaklara ($\bar{X} = 8 014,18$) göre daha fazladır. Bu bulgu, farklı köylerdeki kooperatif ortakları ve onların brüt üretim değerleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilmektedir.

4. 2. 72. Pazara Dönüklük Oranları

Üreticilerin tarımsal ürünlerini pazara sunmasıyla birlikte başlayan ekonomik çıkarlarını koruma bilincinin kooperatifleşmeyi gerekli kıldığı söylenebilmektedir.

Türkiye’de tarım ürünlerinin pazarlanmasında önemli problemler vardır. Tüketiciler sınırsız olan ihtiyaçlarını istedikleri yerlerde, şekillerde ve zamanda karşılanmasını istemektedirler. Bu bakımdan ürünün iyi bir değer kazanmasında, ürünü yetiştirenlerin bir önemi olmamaktadır. Ürünün iyi bir fiyatta satılması, tüketicilerin isteklerine tam olarak cevap vermesine ve onların isteklerine göre pazara arz edildiği zaman gerçekleşir. Üreticiler de bunun farkında olduğu için kooperatif kurma ya da kooperatife ortak olmaya karar verirler.

Şeyhsadi ve Köprübaşı Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan ortakların pazara dönüklük oranları Tablo 83’de verilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere, pazara dönüklük oranları hesaplanırken ürünün en az %50’sini pazara arz eden ortaklar dikkate alınmıştır. %50’nin altında pazara dönüklük oranına sahip ortaklar pazara dönük kabul edilmeyip geçimlik işletmeler olarak nitelendirilmiştir (Kızılaslan 1997).

Tablo 83. Pazara Dönüklük Oranı

Pazara Dönüklük Oranları (%)	Şeyhsadi Köyü		Köprübaşı Köyü		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
50- 65	7	22,58	6	12,24	13	16,25
66- 80	12	38,71	9	18,37	21	26,25
81- 95	11	35,48	21	42,86	32	40,00
96- +	1	3,23	13	26,53	14	17,50
Toplam	31	100,00	49	100,00	80	100,00

Şeyhsadi Tarımsal Kalkınma Kooperatifine ortak olanların % 38,71’i % 66-80 oranında, % 35,48’i % 81-95 oranında pazara dönük işletmelerdir. Köprübaşı Tarımsal Kalkınma Kooperatifine üye olan ortaklara bakıldığında ise, % 42,86’sı %81-95 oranında ve % 26,53’ü ise % 96 ve üzeri oranında pazara dönük işletmeler olarak ortaya çıkmıştır.

Genel olarak bakıldığında ise anket yapılan ortakların % 40’ının % 81-95 oranında pazara dönük işletmeler olduğu söylenebilir.

Uygun analiz türünün seçilmesi için yapılan Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testinde kooperatif ortaklarının pazara dönüklük oranları normal dağılım gösterdiği için parametrik test yöntemlerinden *t-testi* uygulanmıştır.

Tablo 84. Farklı İllerde Bulunan Köylerdeki Kooperatif Ortaklarının Pazara Dönüklük Oranlarına Göre t-Testi Sonuçları

	N	\bar{X}	S	SD	t	P
Şeyhsadi Köyü	31	75,34	11,65	78	3,19	0,002
Köprübaşı Köyü	49	84,96	13,96			

Tablo 84'e bakıldığında farklı illerde bulunan köyler ve bu köylerde bulunan kooperatife üye ortakların pazara dönüklük oranlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. $t(78) = 3,19$, $p < 0,01$. Köprübaşı Kooperatifindeki ortakların pazara dönüklük oranları ($\bar{X} = 84,96$), Şeyhsadi Kooperatifindeki ortaklara ($\bar{X} = 75,34$) göre daha fazladır. Bu bulgu, farklı köylerdeki kooperatif ortakları ve onların pazara dönüklük oranları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilmektedir.

4. 2. 73. Erkek Ortakların Kooperatife Ortak Olmalarının Nedenleri

Her iki köyde bulunan kooperatifin kadınlar tarafından kuruldukları bilinmesine rağmen Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifinde 15 erkek ortağın olduğu görüşmeler esnasında tespit edilmiştir ve kırsal kadınlar tarafından kurulan bu kooperatiflere neden ortak oldukları sorulmuştur.

Buna göre Tablo 85'de, Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifindeki erkek ortakların neden kadınların kurmuş olduğu kooperatife ortak oldukları bilgisi yer almaktadır.

Sadece erkek ortaklara sorulan erkek ortakların kooperatife ortak olmalarının nedenleri sorusuna göre, erkek ortakların yaklaşık %66,67'si üretim girdilerini ucuza ve kaliteli uygun şartlarda almak için, ayrıca kooperatifin ürününü satın alacağı ve değerlendireceği bir kuruluş olarak gördükleri için kooperatife üye olmaya karar verdiklerini belirtmişlerdir. %6,67'lik bir orandaki erkek ortaklar kooperatiften teknik bilgi ve destek almak için kooperatife üye olduklarını söylemişlerdir. %20'sinin ise bayanların yönetimi tek başlarına idare edemeyeceklerini düşündükleri için kooperatife ortak olmalarının nedenleri arasındadır.

Bu sonuç kadınların kırsalda tek başlarına işleri yürütebilme özelliğine sahip olmalarına rağmen, özgür karar alıp vermelerinin engellendiğini göstermekte ve kooperatiflerin erkek egemen bir yapıya sahip olduğunun bir göstergesi olmaktadır. Köy ortamından dolayı kadınların çalışıp para kazanıyor olması, onun ekonomik bağımsızlığını getirmeyeceği gibi kararlara katılması sonucunu da getirmemektedir.

Tablo 85. Erkeklerin Kooperatife Ortak Olmalarının Nedenleri*

Nedenler	Köy	
	Köprübaşı	
	Ortak sayısı	Oran (%)
A	10	66,67
B	10	66,67
C	1	6,67
D	5	33,33
E	3	20,00

*: Birden fazla cevap verildiği için %100'ü geçmektedir.

A: Üretim girdilerini (kredi dahil olmak üzere tüm girdiler) ucuza ve kaliteli, uygun şartlarda almak için

B: Ürünümü satın alacak ve değerlendirecek bir kuruluş olduğu için

C: Teknik bilgi ve yardım elde etmek için

D: Toplumda çiftçinin sesini duyurmak için

E: Bayanların yönetimi idare edemeyeceklerini düşündükleri için

4. 2. 74. Erkek Ortakların Kooperatifin Başarılı Olacağına İnanıp İnanmama Durumu

Erkek ortaklara, kooperatifin tüm ortaklarının sadece bayan olduğu durumda kooperatifin başarılı olacağına inanıp inanmama durumu sorulmuştur ve bu bağlamda Tablo 86 düzenlenmiştir. Bu tabloya göre, ankete katılan erkek ortakların %66,67'si sadece kadın ortaklardan oluşan kooperatifin başarılı olamayacağına inanmaktadırlar.

Bu sonuç yine kırsal kadınlar için bir güçlüktür. Çünkü işin başına geçtiklerinde önyargılı bir zihniyet onları aktif olarak çalışmamaya teşvik etmektedir.

Tablo 86. Erkek Ortakların Kooperatifin Tüm Ortaklarının Sadece Bayan Olduğu Durumda Kooperatifin Başarılı Olacağına İnanıp İnanmama Durumu

Kooperatifin başarılı olacağına inanıp-inanmama durumu	Köy (Köprübaşı)	
	Ortak sayısı	Oran (%)
Evet	5	33,33
Hayır	10	66,67
Toplam	15	100,00

Tablo 87'de erkek ortakların kooperatifin sadece bayan ortaklar tarafından yönetilmesi durumunda başarılı olmayacağına inanma nedenleri verilmiştir.

Bu tabloya göre, Kooperatifteki erkek ortakların %40'ı, bayan ortakların girişim yeteneğinin az olması ve köy koşullarında bayan ortakların fazla aktif hareket edemeyeceklerinden dolayı başarısız olacaklarını düşünmektedir. Ayrıca %20'lik bir kesimde kooperatif yönetmek için kadınların eğitimlerinin yetersiz olduğu fikrini ortaya koymuşlardır.

Kırsal kesim kadınları açısından durum oldukça zor gözükmektedir. Kadınların eğitim düzeyleri oldukça düşüktür ve birçoğunun da okuma ve yazması yoktur. Ekonomik olarak katkıları çok fazla olmalarına rağmen, eğitim durumlarının yetersiz olmasından dolayı erkekler tarafından onların kurdukları veya yönettikleri bir kuruluş başarısız sayılmaktadır.

Tablo 87. Kooperatifin Başarılı Olmayacağına İnanma Nedenleri

Nedenler	Köy (Köprübaşı)	
	Ortak sayısı	Oran (%)
Bayan ortakların girişim yeteneği az	4	40,00
Köy koşullarından dolayı bayanlar fazla aktif değil	4	40,00
Eğitim eksikliği var	2	20,00
Toplam	10	100,00

4. 2. 75. Erkek Ortakların, Kadın Ortakların Kooperatife Katkısı Olduğunu Düşünüp-Düşünmeme Durumu

Tablo 88'de Çorum ili Köprübaşı köyünde kurulmuş olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifindeki erkek ortakların, kooperatife ortak olan bayanların kooperatife katkısı olup olmadığını düşünüp-düşünmeme durumu yer almaktadır.

Yapılan anket sonuçlarına göre erkek ortakların %53,33'ü kadınların kooperatife üye olarak katkısının olduğuna inanmaktadır. Bu durum kadınlara verilen avantajdan yararlanarak erkeklerin bunu bir araç olarak kullandıklarını göstermektedir.

Kadın ortakların katkıları olarak, hayvancılık işlerine alışık olduklarından dolayı işleri rahat yapabildikleri ve ortak olan kadınlar olduğundan kooperatif kurulurken destek aldıkları belirtilmiştir.

Tablo 88. Erkek Ortakların Kooperatife Ortak Olan Bayanların Kooperatife Katkısı Olduğunu Düşünüp-Düşünmeme Durumu

Düşünüp-Düşünmeme durumu	Köy (Köprübaşı)	
	Ortak sayısı	Oran(%)
Evet	8	53,33
Hayır	7	46,67
Toplam	15	100,00

4. 3. Kooperatif Başkanlarından Elde Edilen Bilgiler

Amasya ili Şeyhsadi Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı ve Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı ile yapılan anket görüşmesi sonucunda elde edilen bilgilere göre, Şeyhsadi köyündeki kooperatif 2005 yılında kadınlar tarafından kurulmuş olup 63 üyesi bulunmaktadır. Üyelerin tamamı kadınlardan oluşmaktadır. Kooperatife bağlı 6 tane köy vardır. Bunlar Şeyhsadi, Yeşilöz, Keçili, İbecik, Yolyanı Köyleri ve Aydınca kasabasıdır.

Köprübaşı köyündeki kooperatif 2003 yılında kadınlar tarafından kurulmuştur. Kooperatife bağlı, Köprübaşı köyü dışında bir köy yoktur. Kooperatifin 75 üyesi bulunmaktadır. Bunların 50'si kadın ve 25'i erkek üyelere sahiptir.

Her iki kooperatifte de meslek içi eğitimi yapılmıştır. Kooperatif üyeleri bu eğitimlere katılmaya çalışmışlardır. Şeyhsadi köyündeki kadınlar ziraat ve hayvancılık, organik tarım ve paketleme, Köprübaşı köyündeki kadınlar ise ziraat ve hayvancılık konularında eğitim almışlardır.

Şeyhsadi Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin kuruluş amacı kadınlara istihdam olanağı sağlamak, süt sığırcılığı yaparak hayvancılığı geliştirmek ve dolayısı ile köyü kalkındırmaktır. Faaliyet alanları, sütün pazarlanması, süt veriminin artırılmasıdır. Köyde kooperatif binası ve süt toplama merkezinin olmamasından dolayı ortaklar sütlerini kendi imkânları ile Tokat ilinde bulunan özel süt işletmesi (Dimes)'ne satmaktadırlar.

Köylerde bulunan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri sermayelerini süt satarak, yem satarak ve kooperatifin yıllık aidat paraları ile sağlamaktadır. Devlet kooperatiflere kredi ve hibe gibi yardımlarda bulunmaktadır. Şeyhsadi Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifine devlet tarafından verilen toplam kredi miktarı 1 300 000, 00 TL ve ayrıca kooperatifin yıllık cirosu, 4 080, 00 TL'dir. 50 kadın üye hayvan alımından yararlanmış ve her üyeye 6 adet damızlık büyükbaş hayvan verilmiştir. Köprübaşı Tarımsal Kalkınma Kooperatifine verilen kredi miktarı ise kooperatif binası için (süt tankı, yem kırma, silaj makinesi) 125 000, 00 TL ve hayvanlar için 541 000, 00 TL'dir. Kooperatifin yıllık cirosu ise 340 000, 00 TL'dir. Köprübaşı Köyünde 50 kadın üye hayvan desteğinden yararlanmış ve her üyeye 4 adet damızlık büyükbaş hayvan verilmiştir.

Her iki kooperatifte de kooperatif başkanları ilkokul mezunudur. Düzenlenen seminer ve kurslara katılmaktadırlar. Kooperatiflerin muhasebe kayıtlarını ilden gelen bir muhasebeci tutmaktadır. Muhasebecilere Şeyhsadi Köyünde 700, 00 TL ödenmekte iken, Köprübaşı Köyünde 2 100,00 TL ödenmektedir.

Köprübaşı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin kuruluş amacı ise, köyde istihdam sağlamak, örgütlenerek ürünlerini satmaktır. Kooperatif binaları bulunmaktadır. Sütler kooperatif aracılığı ile Ülker'e pazarlanmakta ayrıca yem satışı da yapılmaktadır.

Her iki kooperatifte ki kooperatif başkanları, yeni tekniklerle geliştirilmiş tarımsal araç gereçleri üreticilerin görmesi için kooperatif binası çevresinde sergilemediklerini belirtmişlerdir.

“Kooperatiflerin köyde veya köye yakın bir yerde kurulması üye olanlara ne gibi faydalar sağlıyor?” sorusuna, Şeyhsadi ve Köprübaşı Kooperatif başkanı, kooperatifin üyelerle daha rahat haberleşme sağlayabildiği, üyeler kooperatifi devamlı gözlediklerinden yeni gelişmelerden anında haberdar olabildikleri, üyelerin kooperatife gelmelerini kolaylaştırdığı, üyelerden birinin kooperatiften faydalanmasının diğerlerini teşvik ettiği ve üyelerin istediklerini kooperatife rahatça iletebildikleri

cevabını vermiştir. Ayrıca Köprübaşı Kooperatif başkanı girdilerin köye taşınmasının masrafları düşüreceğini de dile getirmiştir.

Kooperatifler üyelere son yeniliklerinin demonstrasyonu ve yeni teknolojilerin köye getirilmesi konularında rehberlik etmektedir. Ayrıca kooperatifler tarımsal tekniklerin öğretilmesi konusunda ortaklara, yenilikleri öncelikle benimseyebilecek öncü çiftçilerin seçiminde, ayrıca Türkiye ve Dünya'daki tarım teknikleri konusunda yeni gelişmeleri takip ederek çiftçileri haberdar etme konularında hizmetler sunmaktadır.

Şeyhsadi Köyü Kooperatif Başkanı, “kooperatif tarafından getirilen yeni bir girdiyi (örneğin yeni çıkarılan bir makine, yeni bir yem çeşidi v.s) üyelerin kabul edip kullanma derecesi nedir?” sorusuna “şiddetle kullanmayı istiyorlar (meraklılar)” yanıtını vermiştir. Ayrıca kooperatif başkanı, kooperatiflerinin tarımsal yenilikler konusunda bir merkez niteliği taşımadığını da belirtmiştir. Bunun nedeni olarak kooperatif ortaklarının bazılarının köyün dışında olduğundan, ortakların Şeyhsadi Köyüne getirilen yeniliklerin bu köyde kalacağı korkusu olduğunu ifade etmektedir. Şeyhsadi kooperatif üyelerinin tarımsal yeniliklere çok açık oldukları ve yenilikleri hemen benimsediği dikkat çekicidir. Köprübaşı Köyü Kooperatif Başkanı ise, hemen kullanmak istemiyorlar (önce başka birisinin demesini istiyorlar) cevabını vermiştir. Köprübaşı kooperatif üyelerinin ise tarımsal yenilikleri geç benimsedikleri, bir fikri kabul etmeleri için içinde buldukları kooperatifin önemli bir kesiminin aynı fikri kabul etmeleri gerektiği ve dolayısıyla ortakların riske girmeyi sevmedikleri görülmektedir.

Şeyhsadi Köyü kooperatifine zaman zaman tarım, ormancılık, hayvancılık, kooperatifçilik konularında dergi, broşür, kitap geldiğini ve kooperatife geldiklerinde üyelerin bunları okudukları ifade edilmiştir. Köprübaşı Köyü Kooperatifinde ise böyle bir şey görülmemektedir.

Köylerde kooperatif kurulduktan sonra, iş sahası açtığından, üyelerin ürünlerini değerlendirdiğinden ve girdi ihtiyacını tedarik ettiğinden üyelerin gelir düzeyini arttırdığından, yeni üretim girdilerinin kullanılmasını yaygınlaştırdığından şehre göç azalmıştır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kırsal alanlarda önemli bir yere sahip olan kadınların refah seviyelerinin artırılması konusu yirmi birinci yüzyılın başlarında halen önemini korumaktadır. Kırsal alanlardaki yoksulluk, üretilen ürünlerin azlığı ve bu ürünlerin uygun fiyatlarla satılamaması gibi nedenler erkeklere göre daha fazla iş yüküne sahip olan kadınları kendi işlerini kurmaya teşvik etmektedir. Bu bağlamda kırsal alanlarda kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi konusu ortaya çıkmıştır.

Kırsal alanda kadın girişimciliği Türkiye açısından önemli bir yenilik olarak görülmektedir. Kırsaldaki kadınlara olan bazı sosyal önyargılar ve yaptıkları önemli ölçüdeki işlerin göz ardı edilmesi, hem kadınların kendilerini ifade etmelerine engel olmakta hem de çalışmalarını aktif olarak gerçekleştirmelerini olanaksız kılmaktadır. Kırsal alanlarda kooperatifçiliği geliştirmek ve üretim faaliyetlerinin çoğunluğunda büyük söz sahibi olmasına rağmen ücretsiz aile işçisi statüsünde olan ve bu durumdan dolayı ekonomik göstergelerde yeri olmayan kırsal kadınların kurulan kooperatifler tarafından gizli girişimciliklerinin açığa çıkartılması, Türkiye açısından köylerdeki kalkınmayı hızlandırabilecektir.

Bu amaçla kırsal kadınlar tarafından kurulan kooperatiflerin sayısını arttırmak için çalışmalar yapılmasına ağırlık verilmesi gerekmektedir. Kırsal kadın kooperatifçiliği ile ilgili yayım çalışmalarına başlamadan önce, yayım çalışması yapılacak aile işletmelerinin bazı sosyal ve kültürel özelliklerinin ortaya koyulması da önemli olmaktadır. Kırsal kadınların kooperatif kurulmadan veya kooperatiflere ortak olmadan önce kooperatif ve girişimcilik kavramlarını öncelikli olarak bilmesi gerekliliği yayım çalışmalarıyla giderilebilecektir.

Son yıllarda kırsal alanlarda kadın girişimciliğini desteklemek amacıyla kooperatifler yaygın hale gelmiştir. Kırsal alanda kadın girişimciliğinde kooperatifçiliğin rolünün belirlenmesi için yapılan bu çalışmada, kurulan kooperatiflerin ortaklarının girişimcilik faaliyetleri içerisinde olmalarına rağmen girişimcilik kavramının ne anlama geldiğini bilmedikleri belirlenmiştir.

Girişimcilikte önemli bir yere sahip olan eğitim seviyesine bakıldığında kooperatif ortaklarının çoğunluğunun eğitim seviyelerinin düşük olması kırsal kadınların daha aktif şekilde çalışmalarına engel teşkil etmektedir. Bu nedenle özellikle kırsal alanda girişimcilik yapmak isteyen kadınlara yönelik eğitim çalışmalarının kooperatif kurulmadan önce ve sonrasında kadınların girişimcilik konusundaki bilgilerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu eğitim çalışmalarının kısa sürelerde değil, bir-iki ay gibi uzun sürelerde verilmesi kadınların kooperatif konusunda daha bilinçlenmesi için önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Kooperatife üye olmak için sertifika alınması zorunlu hale getirilerek ortakların eğitim çalışmalarına katılımı teşvik edilmelidir. Ayrıca kurslardan sonra ortakların her birine belirli miktarlarda para vermek, eğitim çalışmalarına katılımı arttırıcı bir etken olarak düşünülebilir.

Yapılan araştırmada kooperatif ortaklarının çoğunluğunun evli olması kooperatif çalışmalarına katılmada engel olarak görülmemektedir. Cinsiyet ayrımcılığı ve ataerkil zihniyet kırsal kesimler için büyük bir sorun olmasına rağmen araştırma bölgesinde böyle bir sorunun olmadığı ortaya çıkarılmıştır.

Ortakların kooperatif aracılığıyla ürünlerini pazarlama durumları arasında yapılan Khi-kare testiyle anlamlı bir farklılık bulunmuştur ve bağımlılık katsayısı ise, 0,63'dür. Bu oran iki köydeki ortaklar arasındaki farklılığın çok olduğunu ifade etmektedir. Kooperatifler arasındaki farklılıklar iki köydeki yapısal farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Şeyhsadi Köyünde bulunan kooperatifin binasının olmaması bu kooperatifin diğer kooperatife göre daha az aktif olarak çalışmasının bir sonucudur.

Kooperatif ortaklarının birbirine yakınlığını ve kooperatif çalışmalarının rahatça yürütülebilmesinin sağlanması kooperatif binasının varlığına bağlıdır. Yapılan çalışma sonuçlarına göre Çorum ili Köprübaşı köyündeki kooperatif ortaklarının Amasya ili Şeyhsadi köyündeki kooperatif ortaklarına göre ürünlerini daha çok kooperatif aracılığıyla pazarladıkları belirlenmiştir. Çalışmalarda Köprübaşı köyünde kooperatif binasının olduğu, Şeyhsadi köyünde ise kooperatif binasının olmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, kooperatif binası varlığının başarı üzerinde etkisi olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca kooperatif ortaklarının bir araya gelmesini sağlayan kooperatif binaları girdi temininde de toplu alım sağlamak için depolama görevi sağlayacağından önemli bir yere sahiptir.

Çiftçilerin en çok sıkıntısının yem fiyatlarında olduğu düşünüldüğü zaman kooperatif sayesinde toplu girdi temininde maliyetin azaltılacağı düşünülmektedir. Ayrıca ortaklarla yapılan anket sonuçlarında, Şeyhsadi köyündeki ortakların sütlerini kendi imkânlarıyla sattığı, bu nedenle süt fiyatlarının düşük olmasından yakındıkları belirlenmiştir. Kooperatifçiliğin temel amacı bir araya gelip üretim maliyetlerini düşürmek ve ürünlerin kooperatif aracılığıyla yüksek fiyata satılmasını sağlamak olduğu dikkate alındığında, bu işlemin sadece kooperatif binasının olması şartıyla sağlanabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda kooperatif ortaklarının bu konuda bilgilendirilmesi ve kooperatif binasının yapılması için ortaklara devlet desteğinin sağlanması gerekmektedir.

Ortakların ekonomik kararlar alırken eşlerine %37,6 oranında mutlaka danıştıkları tespit edilmiştir. %31,62'sinin ise beraber kararları aldıkları görülmektedir. Kazançlarını daha çok çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için ya da eşlerine vererek değerlendirdikleri de dikkat çekmektedir. Özellikle kadın ortakların kooperatife ortak olmalarıyla birlikte ekonomik kararlar bakımından daha çok söz sahibi olabildikleri görülmektedir.

Ortakların %93,14'ünün eşi tarafından kooperatife ortak olma konusunda desteklendiği fakat ortakların %57,26'sının köydeki diğer insanlar tarafından desteklenmediği araştırma sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Kırsal alanda kooperatifçilik konusunda yaygın çalışmaları yaparak kırsal kesim insanlarını yenilikler konusunda bilinçlendirici çalışmalara ağırlık verilmesi, kooperatiflerin ortak sayılarının artırılmasında da büyük ölçüde önemli görülmektedir.

Ortakların %86,32'sinin sosyal güvencesinin olduğu ve bu ortakların %43,57'sinin BAĞKUR ve %41,58'ininde SSK güvencesine sahip olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ancak %70,30'unun eşleri tarafından sosyal güvenceli oldukları görülmektedir. Yapılan görüşmeler sırasında ortakların hepsinin BAĞKUR'lu olduğu ancak primlerini ödeyemediklerinden dolayı yararlanamadıkları tespit edilmiştir. Ortakların %57,26'sının sosyal güvence konusunda bilgi sahibi olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye'de kırsal alanda kentsel düzeyde bir sosyal güvenlik oluşmamıştır ancak araştırmanın yapıldığı köylerdeki kooperatif ortaklarının, özellikle kırsal kadınların sosyal güvenlik hakkında genellikle bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç kurulan kooperatiflerin ortaklara sağladığı olumlu yönlerden biridir. Bu nedenle bu yönde kurulan kooperatiflerin kırsal alanlarda kurulma çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Kooperatife üye olan ortakların %49,57'si kooperatif ile ilgili beklentilerinin gerçekleştiğini ifade ederken %46,15'i gerçekleşmediğini ifade etmiştir. Ortakların %77,78'inin gelirlerini yükseltmek, %51,28'inin ürünlerini pazarlamak, %49,57'sinin ise köydeki iş olanaklarını arttırmak gibi bir beklentileri olduğu görülmektedir. Kooperatifin kırsal alanda kadınlar tarafından kurulmasının amaçları arasında; ortakların gelirlerini arttırarak kadın istihdamının sağlanması, üretilen ürünlerin pazarlanması olduğu düşünüldüğünde, ortakların kooperatife bilinçli olarak üye oldukları dikkat çekicidir. Kooperatiflerin kurulmasından önce yapılan eğitimler sonucu ortaklar kooperatif hakkında bilinçlenmiştir. Bu nedenle kooperatif ile ilgili eğitimlere daha önem verilmesi gerekmektedir ve eğitim çalışmalarının sık sık tekrarlanması sağlanmalıdır.

Kurulan kooperatifler kırsal kadınların vasıflılığını arttırmak, onlara girişim yeteneği kazandırmak amacıyla kurulmuş olmasına rağmen, Köprübaşı Tarımsal Kalkınma Kooperatifinde erkek ortaklar da bulunmaktadır. Erkek ortaklara kooperatife ortak olmalarının nedenleri sorulduğunda, %20'si bayanların yönetimi tek başlarına idare edemeyeceklerini düşündükleri için kooperatife ortak olduklarını ifade etmişlerdir. Bu kooperatifin erkek egemen bir yapıya sahip olduğu ve kadınlara olan önyargının engellenemediği görülmektedir. Erkek ortaklar, tüm ortakların bayan olduğu durumda kooperatifin başarılı olacağına %66,67 oranında inanmamaktadırlar. Neden olarak ise, kadınların girişim yeteneklerinin az olduklarını ve köy koşullarından dolayı fazla aktif olamadıklarını dile getirmişlerdir. Kooperatife bulunan erkek ortaklar kooperatiflerin kuruluş amacına göre olumsuz bir sonuçtur.

Kurulan kooperatifler kırsal alanda kadın istihdamının artırılması amacıyla başlangıçta kadınlar tarafından kurulmuş olmasına rağmen, erkek ortakların da kooperatiflerde yer alması kadınların yine ikinci planda olmasına neden olmaktadır. Bu durumun engellenmesi için kooperatif kurma şartlarında bu maddenin yer alması ve erkeklerin kadınların önüne geçmesinin engellenmesi gerekmektedir. Ancak kırsal kadınların tek başlarına kooperatifin bütün sorumluluklarıyla ilgilenebilmeleri için

kooperatif ve girişimcilikle ilgili bilgilerinin artırılması gerekliliği ve devlet kontrolü, üstünde durulması gereken bir konudur.

Ortakların %96,58'i kooperatifin ortak dışındaki kişilere girdi temininde bulunmadığını ifade etmiştir. Bu durum kurulan kooperatiflerin sadece ortaklarıyla daha fazla ilgilenildiği sonucunu ortaya çıkartmakta ve kooperatife yeni üyelerin dâhil edilmesini daha cazip hale getirmektedir.

Araştırma yapılan Şeyhsadi köyündeki bazı ortaklar kooperatifin bulunduğu köyün dışında ikamet ettiklerinden ve uzaklıktan dolayı kooperatifin her türlü imkanından yararlanamadıklarını ve bu nedenle kooperatife ortak olmaktan memnun olmadıklarını ifade etmektedirler. Bu durum yönetimle ilgili bazı sorunların açığa çıkmasına neden olmaktadır. Kooperatifin her imkânından yararlanamadıklarını dile getiren ortaklar, kendi köylerinde de kooperatifin kurulmasını istediklerini dile getirmişlerdir. Bu nedenle bütün ortakların kooperatifin bulunduğu bölgede olmasının da, yönetim ve ortak ilişkisini güçlendireceği düşünülmektedir.

Ortakların %58,97'sinin kooperatife üye olurken ana sözleşmeyi okumadıkları yapılan anket görüşmesiyle tespit edilmiştir.

Kooperatifte en çok sözü geçen kişinin kooperatif başkanı olduğu görülmektedir ve ortakların %33,33'ü yönetimden memnun olduğunu ve %27,35'i ise memnun olmadığını dile getirmiştir. Kooperatifin sağladığı hizmetler ortaklar tarafından genelde yeterli bulunmamaktadır. Bu nedenle kooperatif çalışmalarının belirli sürelerde denetlenmesi de ayrıca önemli olan bir konudur. Özellikle kırsal alanlarda kurulan kooperatiflerin kurulduktan sonra devlet tarafından sık sık kontrol edilmesi kooperatifin başarısını arttırmak için gerekli olarak görülmektedir. Kooperatif ortaklarının yayım elemanları tarafından ziyaret edilmesi de ortakların kooperatifle ilgili son gelişmeleri ve yeni çıkan teknolojileri takip etmesi açısından son derece önemli görülmektedir.

Kooperatifin yaptığı eğitim çalışması veya kursa katılma durumlarıyla kooperatif ortakları arasında farklılık olmadığı görülmektedir. Ortakların %58,12'sinin eğitim çalışmasına katılmadıkları ortaya çıkmıştır. Fakat ortakların %67,52'si eğitim çalışmasının yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Ortakların %46,15'i üretim faaliyetinden gelir elde edilmesini, %43,59'u ürettikleri ürünlerin pazarlanmasını, %30,77'si ise örgütlenmelerini sağlamanın kooperatiflerinin amaçları olduğunu belirtmiştir.

Ortaklarla yönetim kuruluna katılma süreleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu yapılan Khi-kare testiyle bulunmuştur. Ortakların %52,99'u yılda bir, %37,61'i ise ayda bir yönetim kuruluna katıldıklarını ifade etmişlerdir. Kararları olumlu bulup bulmama durumlarına bakıldığında ise, %47,01'inin olumlu bulduğu, %21,37'sinin ise olumlu bulmadığı, %16,24'ünün kısmen olumlu/olumsuz buldukları görülmektedir. Yönetim kurulunda alınan kararları olumlu bulmama nedenlerine, ortakların %51,52'si yöneticilerin kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettikleri cevabını verdikleri görülmektedir.

Ortakların kooperatifle birlikte et-süt ürünlerini işleyecek bir işletme kurduklarında çalıştırabilme durumları yapılan Khi-kare testiyle ilişkili bulunmuştur. Ortakların %55,56'sı böyle bir işletmeyi çalıştıramayacaklarını düşünmektedirler. Çünkü ortaklar yeterli sermayelerinin ve bu konuda yeterli bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir. Ancak ortakların kooperatif kurmak istediklerinde, kooperatifin konusu dahilinde ki eğitim çalışmalarıyla bu eksiklikleri giderebileceğinden ortakların yayım çalışmalarına ilgi göstermesi sağlanmalıdır.

Kooperatifteki ortakların %65,81'i kar aldıklarını ifade etmişlerdir. 2009 yılında aldıkları kar ortalama 101 250,00 TL ve 2010 yılında aldıkları kar ise ortalama 485 250,00 TL'dir.

Ortakların brüt üretim değerleri arasında *t-testi* sonucu anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkarılmıştır. Şeyhsadi köyündeki ortakların brüt üretim değerlerinin Köprübaşı köyünde bulunan ortaklara göre daha az olduğu da yapılan test sonucunda ortaya çıkmıştır. Pazara dönüklük oranları arasında da *t-testi* sonucuna göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmaya göre, kırsal alanların kalkınması için kurulan kadın kooperatiflerinin ortakların gelirlerini artırıcı etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Kooperatif, ortakların bir araya gelerek tek tek

altından kalkamayacakları işleri gerçekleştiren bir dayanışma kuruluşudur. Kırsal alanda kadınlar tarafından kurulmasına destek verilen bu kooperatifler, kadınların farkında olmadıkları girişimcilik ruhlarını ortaya çıkartmaktadır. Bitkisel ve hayvansal üretimin her işini yapan kadınların, ürettikleri ürünlerin daha uygun fiyatlarla ve daha kaliteli bir şekilde tüketiciye ulaşmasıyla ürünlerin israfı ve maliyeti önlenmektedir, üretim artmaktadır ve verimlilik yükselmektedir. Üretilen ürünleri daha değerli hale getiren ve ürünlerin uygun fiyatlarla satılmasını sağlayan kooperatifler aynı zamanda pazarda fiyatların aşırı derecede yükselmesine engel olmaktadır. Bu özelliği ile hem tüketiciyi hem de üreticiyi korumuş olmaktadır.

Kırsal alanlarda kadınlar tarafından kurulan kooperatifler, ekonomiye kazandırılmayan kırsal kadınları girişimciliklerinin kayıt altına alınmasını sağlayarak ekonomiye kazandırmış olmaktadır. Ayrıca kadınların yeniliklere açık olmasını sağlayarak, tarımsal üretimi daha bilinçli olarak yapmalarına yardımcı olmaktadır. Yeniliklere açık olan kooperatif ortaklarının modern teknolojiden anında haberdar olması, son teknolojilerle üretimlerini gerçekleştirmeleri sonucu artan üretim ve bunun sonucundaki verim artışı, kırsal kadınların kooperatife üye olmalarını ve dolayısıyla girişimci olmalarını daha çok teşvik etmektedir. Bu nedenle gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye'deki diğer kırsal kesimlerde bu tür kooperatiflerin kurulmasına yönelik çalışmaların yaygınlaştırılması ve onların gizli kalan girişimciliklerinin açığa çıkartılması gerekmektedir. Böylelikle kırsal kesimlerdeki kadınların tamamen devlet destekli kalkınmalarının sağlanması yerine, girişimciliğe teşvik edici faaliyetlerle devlet kontrolü altında ama daha çok kadınların kendi çabalarıyla kalkınmaları sağlanabilecektir.

KAYNAKLAR

- Anonim, 1996. Supporting Women-Owned Business in Turkey: A Discussion of Needs, Problems, Opportunities and Strategies. A Report Prepared for The Republic of Turkey, Prime Ministry Directorate General on The Status and Problems of Women by Development Alternatives, Directorate General on the Status and Problems of Women. Inc and Strategic Research Foundation, Ankara.
- Anonim, 2006. Açlık Çeken Gezegen. Global Disaster. globaldisaster.blogspot.com (20.05.2007)
- Anonim, 2011a. Girişimcilik. <http://www.msxlab.org/forum/ekonomi/12306-girisimcilik.html> (21.06.2011)
- Anonim, 2011b. Kooperatifçilik. http://www.khgm.gov.tr/mevzuat/kanun/kooperatifler_kanunu.htm (12.07.2011)
- Anonim, 2011c. <http://www.seyhsadi.com/> (02.07.2011)
- Anonim, 2011d. www.tuik.gov.tr/ (02.07.2011)
- Anonim, 2011e. <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2063> (03.08.2011)
- Anonim, 2011f. http://tr.wikipedia.org/wiki/Koprubasi_Mecitözü (03.07.2011)
- Anonim, 2011g. <http://www.kirkad.com/default.asp?id=26> (03.08.2011)
- Anonim, 2011h. <http://www.uretenkadinlar.com/tr/proje.html> (05.08.2011)
- Anonim, 2011ı. <http://web.adu.edu.tr/akademik/garmagan/courses/tei/10isletme.pdf> (21.07.2011)
- Anonim, 2011i. <http://www.turkiyemillikoop.org.tr/kooperatifciliklkeleri.htm> (09.09.2011)
- Arıkan, S., 2004. Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Siyasal Kitapevi, 2.Baskı, Ankara.
- Bircan, H., Karagöz, Y. ve Kasapoğlu, Y., 2003. Ki-Kare ve Kolmogrov Smirnov Uygunluk Testlerinin Similasyon İle Elde Edilen Veriler Üzerine Karşılaştırılması. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 4(1), 69-80. Sivas.
- Boylu, A. ve Terzioğlu, G., 2007. Kadının Çalıştığı ve Çalışmadığı Ailelerde Gelirin Kullanım Biçimi. Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, 3(12), 91-99.
- Brazeal, D. V., 1999. "The Genesis of Entrepreneurship", Entrepreneurship: Theory and Practice, Vol. 23 ss, 29-46.
- Büyüköztürk, Ş., 2011. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Pegem Akademi Yayınevi, 14. Baskı, 201 s, Ankara.
- Çakır, R., 2011. Kalkınmanın Lokomotif Girişimcilik. <http://www.gonuldengonule.com/urun/ozelsayfa.asp?Linkid=&id=418&kategori=216&header=> (03.08.2011)
- Çivici, Ş., 2007. Türkiye’de Kadın Girişimci-2007 Durum Raporu. Kayseri.
- Çoban, A., 2006. An Evaluation of The Women’s Entrepreneurship Support Activities in Turkey. Y.Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara.
- Düzgüneş, O., 1975, İstatistik Metodları, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No: 578, Ankara.
- Ecevit, Y., 1993. Kadın Girişimciliğinin Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi. Kadın Girişimciliğine Özendirme ve Destekleme Paneli, Ankara.
- Ecevit, Y., 2007. Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım. (ILO Office in Turkey), ILO Cataloguing in Publication Data, 72 s., Ankara.
- Erkan, O., 1996. Türkiye’de Kırsal kesim Kadınlarının Sosyo-Ekonomik Konumları ve Kırsal Kalkınmaya Katılımları. Türkiye 2. Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt:2, syf:245, Adana.
- Ertürk, Y., 1993. Girişimcilikte Örgütlü Dayanışma Yaklaşımı: Hindistan’dan Bir Örnek. Kadın Girişimciliğine Özendirme ve Destekleme Paneli, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları Eğitim Serisi, Yayın No:74, Ankara.
- Fazlıoğlu, A., 2002. Kadının Kırsal Kalkınmadaki Yeri: GAP Örneği. V.Tarım Ekonomisi Kongresi 18-20 Eylül, Erzurum.
- Ghiasy, F. G. ve Hosseini, S. J. F., 2010. Challenges in Developing Entrepreneurship in İnan’s Agricultural Cooperatives: A Factor Analysis. World Applied Sciences Journal 10(9):11032-1037.

- Ghiasy, F.G., Hosseini, S. J. F., Malekmohammadi, I. ve Hosseini, S.M., 2009. Factors Influencing The Entrepreneurship in Iran's Agricultural Cooperatives. Australian Journal of Basic and Applied Sciences, 312:1170-1178.
- Gönüllü, M. ve İçli, G., 2001. Çalışma Yaşamında Kadınlar: Aile ve İş İlişkileri. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 25(1), 81-100.
- Gülçubuk, B., 1990. Antepfıstığının Ülke Ekonomisindeki Yeri ve Önemi. Yüksek Lisans Semineri, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Ankara.
- Gürol, M. A. ve Marşap, A., 2007. Geçmişte ve Günümüz Yaşamında Ücretsiz ve Ücretli İşgücü Olarak Kadın. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 42.sayı, 95-109.
- Hisrich, R. D. ve Peters, M.P., 1998. Entrepreneurship, Fifth Edition, Irwin Mc Graw Hill.
- Hunder, G., 1969. Modernizing Peasant Societies, A Comparative Study in Asia and Africa, Oxford Univ. Press, London.
- İnan, İ. H., 1974. Tarım Ekonomisi, Genişletilmiş 3.Baskı. Hasad Yayıncılık, Tekirdağ.
- İnan, İ. H., Gülçubuk, B., Ertuğrul, C., Kantürer, E., Baran, E. A. ve Dilmen, Ö., 2000. Türkiye'de Tarımda Kırsal Kesim Örgütlenmesi. Türkiye Ziraat Mühendisliği V.Teknik Kongresi, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Cilt 1, s.145-176, Ankara.
- İnan, İ. H., Kumkale, İ. ve Gaytancıoğlu, O., 1999. Trakya'da Kırsal Kesimin Örgütlenmesinde Tarım Kooperatifleri, Üretici Birlikleri ve Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin Rolü, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları, No:91, Ankara.
- İşçi, Ö. ve Görgülü, H., 2006. AB Sürecinde Türkiye'de Kadın İşgücü İstihdamı. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(13), 268-284.
- İyicil, A. G., 2006. Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Türkiye'deki Kadın Girişimciliğinin İrdelenmesi. Master Tezi, Gazi Üniversitesi. İşletme Anabilim Dalı, Ankara.
- Kalaycı, Ş., 2010. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., 5.Baskı, 426 s, Ankara.
- Kantar, M., 1999. Girişimcilik ve Kırsal Kadınlar. Tarım Ekonomisi Dergisi, 4, 29-42.
- Karataş, A. ve Can, Y., 2003. Türkiye'de İşgücü Piyasalarının Yapısı ve Kadının Yeri. www.tuik.gov.tr/ias/ias07/bildiriler/poster/ASLI-KARATAŞ.doc (03.08.2011)
- Karlı, B. ve Çelik, Y., 2003. GAP Alanındaki Tarım Kooperatifleri ve Diğer Çiftçi Örgütlerinin Bölge Kalkınmasındaki Etkinliği. Yayın No:97, Şanlıurfa.
- Kazgan, G., 1982. Türk Toplumunda Kadın:Türk Ekonomisinde Kadınların İşgücüne Katılması, Mesleki Dağılımı, Eğitim Düzeyi ve Sosyo Ekonomik Statüsü. (Der. N. Abadan-Urat). 2. Basım, Kent Basımevi. İstanbul.
- Kızılaslan, N., 1997. Tokat İli Merkez İlçede Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine Katılımı etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Tokat.
- Kızılaslan, N., Gürler, A. Z., ve Kızılaslan, H., 1996. Türkiye'de Tarım Kredi Kooperatiflerinde Kooperatif Ortak İlişkilerinin Değerlendirilmesi (Tokat İli Örneği). Türkiye 2. Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt:2, syf:383, Adana.
- Kızılaslan, N., ve Yamanoğlu, A., 2010. Kırsal Alanda Kadınların Tarımsal Üretime ve Aile İçi Kararlara Katılımı. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(13), 154-166.
- Kruatko, D. ve Hodgetts, R. M., 1995. Entrepreneurship, Third Edition, The Dryden Press.
- Krueger, N.J.R., Reilly, M. D. ve Carsrud, A. L., 2000. "Competing Models of Entrepreneurial Intentions", Journal of Business Venturing, 12 ss, 315-339.
- Kutlu, Ö., 2006. Türkiye'de Kadın Girişimciliği. Y.Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Memiş, H., Paksoy, H. M., Paksoy, S., 2007. Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi:GAP Bölgesinde Bir Araştırma. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İbrahim Bodur Girişimcilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2, 137-152.

- Merter, F., 1990. 1950-1988 Yılları Arasında Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler (Malatya Örneği). TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Genel Yayın No:2, Ankara.
- Özçelik, A., 2011. Dünya’da ve Türkiye’de Kooperatifçilik. Türktarım Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi, Sayı 198, syf 34-37.
- Özdemir, N., 1981. Kooperatifçilik, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi. Yayın No:163, Ankara.
- Özer, M. ve Biçerli, K., 2003. Türkiye’de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(1), 55-86.
- Özgen, Ö. ve Ufuk, H., 2000. Kırsal Kesimde Kadın Eğitimi. Türkiye Ziraat Mühendisliği V.Teknik Kongresi, 17-21 Ocak, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara, 1063-1078.
- Özüdoğru, H., 2004. Köy-Koop. Kırklareli Birliğinin Ekonomik Analizi ve Yöneticilerin Kooperatif İşletmelerinin Başarısına Etkilerinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Ankara.
- Prakash, D., 2003. Rural Development and Management Centre “The Saryu”, J-102 Kalkaji New Delhi, 11009. India.
- Prasada Rao, B. V., Padala, S.R., ve Suryanarayana, N., 2011. Women Economic Empowerment Through Self Help Groups: A Study in Andhra Pradesh. International Journal of Research in Computer Application&Management. Volume. No:1, Issue No:1 (March).
- Rogers, M. E., 1995. Diffusion of İnnovations, Fifth Edition, New York:Free Press.
- Saka, R., 1994. Mithat Paşa ve Kooperatifçilik. Kooperatifçilik Dergisi, Sayı:38, syf:6, İzmir.
- Saydam, S., 2002. KOBİ Kapsamında Girişimcilik, Ekonomik Gelişme ve Bölgesel Kalkınmada Kooperatifler ve Kooperatifçilik. 21. yy’da KOBİ ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, 3-4 Ocak, Doğu Akdeniz Üni. Gazi Mağusa, Kıbrıs.
- Sezai, İ., 1997. Aile Nedir? TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Genel Yayın No:38; Eğitim Serisi, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Sidhu, K. ve Kaur, S., 2006. Development of Entrepreneurship among Rural Women. Kamla-Raj, J.soc.sci., 13(2):147-149.
- Summer, J., 2003. “Visions of Sustainability: Women Organic Farmers and Rural Development” Canadian Woman Studies, vol.23, No:1, Fall//Winter.
- Şimşek, Y., 2011. Tarımda 29 “kadın kooperatifi” kuruldu. <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1053672&CategoryID=80> (09.08.2011)
- Taluğ, C., 1974. Tarımda Teknolojik Yeniliklerin Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma. A.Ü.Z.F., Ankara.
- Tan, E. M., 1979. Kadının Ekonomik Yaşam ve Eğitimi. İş Bankası Yayınları, Ankara.
- Tatlıldil, H., 1978. Konya Ereğli İlçesinde Köy Kalkınma Kooperatiflerinin Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma. A.Ü.Z.F., Ankara.
- TEDGEM, 2010. Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Toksöz, G., 2007. Türkiye’de Kadın İstihdamının Durumu Raporu, ILO, Ankara.
- Toparlan, S., 2009. Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerde Yöneticilerin Eğitim Sorunu. Y.Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, İşletme Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Yasa, İ., 1973. 25 Yıl Sonra Hasanoğlan Köyü: Karşılaştırmalı Bir Toplumbilim Araştırma, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Yayın no:270, Ankara.